

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

TEZ ÇALIŞMASI : KIBRIS MUHÂKİM-İ
ADLİYESİ KANUNU
1882

TEZ ÇALIŞMASINI HAZIRLAYANLAR

20021152 SALİH TURHAN
20021380 BAHTİYAR ARSLAN
20021416 ERKAN İPEK
20021415 YUSUF İZCİ
20021358 SİNAN UZUN
20021417 MEHMET SOYLU

DANIŞMAN HOCA :

Yrd. Doç. Dr. ALİ EFDAL ÖZKUL

LEFKOŞA 2006

THE CYPRUS COURTS OF JUSTICE ORDER, 1882

KIBRIS MUHÂKİM-İ ADLİYESİ KANUNU 1882

Tranlated Into Turkish By
H. Apisoghom Utıdjian
Translator Of State Documents

Chief Secretary's Office Nicosia, Cyprus
March 16, 1883

Lefkoşa'da Hükümet Matbaasında Tab' Olunmuştur

FİHRİST-İ KANUNNÂME

Fıkra Madde

Mukaddime

Kısım Evvel - Mevâd-ı Evveliye

BİRİNCİ FASIL

- 1 İsm-i kanunnâme
- 2 Muhakim-i mevcudenin ilgası
- 3 Tevzihat

Kısım-ı sâni – teşkilât-ı muhâkim
hakkındadır

İKİNCİ FASIL

Muhakim

- 4 Mahkeme-i âliye
- 5 Kaza mahkemeleri
- 6 Muhakim-i mevkute-i cezâiye
- 7 Zabıta mahkemeleri
- 8 Hükkâm-ı kâri
- 9 Teşkîl-i aksâm-ı adliye
- 10 Karye hakimliği me'muriyetinin kimler
Tarafından îfâ olunacağı
- 11 Muhakimin hangi ahvalde matlûb-u vechle
Müteşekkil addededilecekler

ÜÇÜNCÜ FASIL

Hakim ve Me'muri Sâirenin Nisb ve ta'yîni
Hakkındadır

- 12 Mahkeme-i âliye ve muhakim-i kaza hakimleri
- 13 Hükkâm-ı kari ve muhakim-i kaza
- 14 Mahkeme-i mukayyid ve tercüman ve kâtibleri
- 15 İcrâ memur-u mahsusu
- 16 Mübâşir ve muhızrlar

DÖRDÜNCÜ FASIL

Ahkâm-ı Müteferrika

- 17 İcrâ me'mur-u mahsusalarının vezaif-i
mu'ayyinesi kimler tarafından icrâ olunabileceği
18 Hatim
19 Salâhiyet-i muhayyilenin tağyir-i hudud-u
dairesi Me'zuniyeti

Kısm-ı Sâlis

Salâhiyet ve nizamât beyanındadır

BEŞİNCİ FASIL

Nakl-i Salâhiyet Hakkındadır

- 20 Muhakim-i şer'iiyenin tahdid-i Salâhiyyeti
21 Muhakim- i Osmaniye'nin Nakl-i Salâhiyeti
22 Divân-ı Âli-i Ahkam-ı Adliyenin Nakl-i
Salâhiyeti

ALTINCI FASIL

Nizâmât ve Usul-i Muhâkemât Hakkındadır

- 23 Nizâmât-ı Osmaniye'nin Tatbikatı
24 İngiliz nizamâtının tatbiki
25 Müstesniyat
26 Usul-i muhakemat
27 Nizamât ve usul-i muhakematın ta'dilen tatbiki
me'zûniyeti

Kısm-ı Râbi'

Dava- i hukukiye hakkındadır

YEDİNCİ FASIL

Muhakimin Hukuk-ı Adiyeye Müteallik Mevad-ı
Hakkında Hâiz Oldukları Me'zuniyet beyanındadır

- 28 Karye hâkimlerinin salâhiyeti

- 29 Kaza mahkemelerinin salâhiyeti
30 Muhakim-i kaza re'sasının dava-yı ecnebiye
hakkında hâiz oldukları salâhiyet
31 Kaza mahkemeleri cânibinden sūdûr eden
kararların hangi ahvalde kâbil-i istinâf
olacakları
32 Mahkeme-i âliyenin salâhiyeti
33 Müşavir celbine dâir me'zûniyet
34 Bazı ahvalde cezâ-yı nakdî îfâsını hükm etmeye
hükkâm-ı kurrânın salâhiyeti
35 Muhâkim tarafından alel-umum isti'mâl
kılınacak salâhiyet bilâ ihtâr evâmir-i i'tâsı
1. Bila ihtar evamir i 'tâsı
2. Karar ve ihtifâ eden müdde-i aleyhimin tevkîfî
3. Emvâlin men 'i nakli
4. Tevkif-i sefâin
36 Bigayr-i hak istihsal kılınan emirlerden dolayı
tazminat îfâsı
37 De'âvi-i hükme havale etmek me 'zûniyeti
38 Harç ve mesârîfâtın hangi taraftan tesviyesi
lâzım geleceğini ta 'yîn me'zuniyeti
39 Emre inkıyad olunmasını icbâr-ı salâhiyeti
1. Zühr-u emirnâmeğe muhtıra tahriri
2. Ahzâar-ı mezkuresi yahut beyân-ı esbâb olunmk
emri esdârı zmnında mahkemeye mürâcaat
salâhiyeti
3. Emrin sûret-i tebliği
4. Emir olan vakitte isbat-ı vücûd etmeyenkerin
İhzârı zımnında i 'tâ-yı mezkûre me'zûniyeti
5. Emre icâbet mühlinin tevsî'i
6. İsbât-ı vücûd olunması üzerine cereyân edecek
Mu'âmele
7. Şart-ı tahtında mahbusiyet emri
8. Habs müzekkiresi
9. Hacz emvali müzekkiresi
10. Haczı emvâl mezkûresinin şekl ve icrâsı hükmü
11. Harç ve masarîf

- 40 Haklarında meclis temyizinden karar lâ-hık
olagelen maddelerin tekrar istimâ ve rü'yetine
mahkeme-i âliyenin me'zûnu olacağı
- 41 Haşmetlü kraliçe hazretlerinün şura-yı has
devletlerine istinaf salahiyeti

SEKİZİNCİ FASL

Ta'dili nizâmât ve usulu muhakemat

- 42 İ'lâmât hükmünün bila tebliğ olacağı nafiz
olacağı
- 43 Canib-i hükümetten ikame olunan da'va
- 44 Hükümet aleyhine ikame edilen da'va
- 45 Mesarif muhakeme vesaire için canib
hükümetten te'minat igtası lazım gelmeyeceği
- 46 Usul-i muhakime-i osmaniyenin tağdili

DOKUZUNCU FASL

Hükkamı kari huzurunda vuku bulacak muhakematın
usulü

- 47 Usul
1. Da'vanın celb pusulası isdâriyla başlayacakları
 2. Celb pusulasının şekl ve sûret tanzîmi
 3. İsbât-ı vücût mahalli
 4. Birinci tebliğ
 5. İsbât-ı vücût olunması üzere ceryân edecek
mu'âmele
 6. İsbât-ı vücût olunmadığı halde ceryân edecek
mu'âmele)
 7. Da'vânın celb pusulası isdâr olunmaksızın
tarafeynin istid'âsı üzerine istimâ'ı
 8. Hükm i'lâm-ı ve tebliğ i'lâmı
 9. Hükm-ü i'lâmın icrâsınca ceryân edecek mu'âmele)
 10. Sûret-i tebliğ)
 11. Karye hakimi cânibinden izahat-ı şifâhiye verilmek
lâzım geleceği)
 12. Harc ve masârif
 13. İstînâf

Kısm-ı Hâmis

Da'vâ-ı Cezâiye Hakkındadır

Muhâkim ve hukkâmın da'vâ-ı cezâiye hakkında hâiz

Oldukları salâhiyet beyânındadır

- 48 Zâbita mahkemelerinin salâhiyeti
49 Kaza mahkemelerinin salahiyet-i mu'ayyinesi
50 Muhâkim-i mevgûte-i cezâiyei salahiyet-i mu'ayyinesi
51 Mahkeme-i 'aleyhinin salâhiyet mu'ayyinesi

ON BİRİNCİ FASL

Ahkâm-ı Müteferrika

- 52 Hiçbir kimsenin bir cenhadan dolayı iki defa muhâkeme olunmayacağı
53 Ba'del muhâkeme maznûn-ı 'aleyhin bera'ati yahut mücrimiyetine hükm verileceği
54 Bir da'vâya esas olan fiilin cinâyetten ma'dûd bulunması keyfiyetinin ol da'vânın cehd-i hukûkiyesinin emr-i ru'yet ve tesviyesini ta'dil ve te'hir etmeyeceği
55 Zabita mahkemeleri işbu kanun hükmünce hâiz oldukları salâhiyeti icrâ ve isti'mâl ile berâber

Kısm-ı Sâdis

Usûl-i mahkeme-i cezâiye

ON İKİNCİ FASL

- 56 Zabita mahkemelerinin icâb edenlerin mahkemeye vurûdunu hangi ahvalde icbâr addebilecekleri
57 Müzekkereler mesmûtunun hangi mahallede icrâsı lazım geleceği
58 Haklarında müzekkere sudûuruyla taht-ı tevkîfe olunanların tevkîf olundukları mahallin kaza mahkemesine ahzar olunabilecekleri

ON ÜÇÜNCÜ FASIL

Huzûr-u mahkemede isbât-ı vucûd edilmesini icbâr-ı zammında ceryan edecek mu'âmele

- 59 Fi 'l-i cenhayı hîn-i ikâ'ade-i müşâhade olunanların
hud bihud tevkîfi)
60 Cenha işlemiş oldukları zannolunanların hud bihud
tevkîfi)
61 Bilâ-müzekkere tevkîf edilenler hakkında icra
olunacak mu'âmele
62 Da'vâ
63 Celb pusulası veya tevkîf müzekkeresi
64 Tevkîf-i müzekkerenin mazmûnu)
65 Tevkîf müzekkeresinde nizamsızlık vücûd-ı sekîne-i
mûcib olmayacağı
66 Celb pusulasının maznunu ve sûret-i tebliği)
67 Celb olunan kimsenin vakt ve mahal ta'yinde
'adem-i huzûru takdirde hakkında tevkîf-i
müzekkeresi ısdâr olunacağı)

ON DÖRDÜNCÜ FASIL

Muhakemâtın mücmelen ru'yet ve icrâsı üzerine zabıta
mahhkemeleri nezdinde ceryân edecek mu'âmelât
hakkındadır

- 68 Ol emirde celb pusulası ısdârı
69 Tarafeyn taraflarından da'vâ vekili bulundurmaya
me'zun olacakları)
70 Maznun-ı 'aleyhin 'adem-i huzuru taktirde ceryan
edecek mu'âmele)
71 Ba'del tevkîf ceryan edecek mu'âmele
72 Manun-u aleyhin huzuru ve müştekinin 'adem-i
huzuru
73 Tarafeynin huzuru
74 Emr-i istima'ın vakt-i âhire ta'liki
75 Dâvânın te'hiren istima'ı sırada isbat-ı vücud
olunduğu halde ceryan edecek mu'âmele
76 İstimâ-'ı Dâvâ
77 Hüküm ve i'lâm
78 Reddi da'vâ
79 Harc ve masârif-i da'vâ
80 Tahkikâtın tanzim-i sûr-i icrâiyesince salahiyet-i
umumiye

ON BEŞİNCİ FASIL

Muhâkemenin mücmelen ru'yeti üzerine hapis cezâsını
mutezammin-i i'da olunan hükümleri istinâfı
hakkındadır

- 81 Hangi ahvâlde istinâf icrası câiz olacağı)
- 82 Usûl-i istinâfîhi
1. İstinâf ihbarnâmesi
2. Müste'nif tarafından teminat i'tâsı
3. istinafin ikmal ru'yetine değin müddai'i aleyhin
tahliye-i sebili
4. istinaf mahkemesinin da'vacıları istima'i haiz
olduğu sebat

ON ALTINCI FASLI

Zabıta mahkemeleri huzurunda ceryan edecek tahkikat
ile hakkındadır

- 83 Canib-i mahkemesinden tahkikat ile icra olunacağı
- 84 Maznun-u aleyhin mahkemeye vürudu üzerine
ceryan edecek muamele
- 85 Meznun-u aleyhin beyan-ı müdafa-yı daveti
- 86 Tahrir ve zabt olunan şühedanın maznun-u aleyhe
okunacağı
- 87 Müddai'i aleyh tarafından şuhud celbi
- 88 İsti'mal-i zabıta mahkemesinin ra'i ve ihtiyarına
Muhavvel bulunan selahiyet
- 89 Tevkif veya tahliye-i sebil
- 90 Yalan şehadet edenlerin tevfiyki)
- 91 Emr-i muhakemenin aid olduğu mahkemenin
meclis-i atisinde icrası lazım geleceği
- 92 Emr-i mahkemenin mahal ve suret-i icrasının tebdil
ve tağyiri zımnınca emr-i i'tası
- 93 Emrin şumuli bulunduğu mahkeme tarafından
mazmun emre tevfik hareket edileceği ve emr-i
vaki'in ihtiyaca selahiyetine dair beyne-hu taleb
olunacağı

ON YEDİNCİ FASIL

Hin-i mahkemede ikame ve eri'ne olunan beyanatın
istihzarı hakkındadır

- 94 Şuhudun mahkemede huzuru vesailinin istihsali)
95 Celp pusulasının suret-i tebliği
96 Şahidin mahkemeye adem verdiği takdirde
hakkında tevfik-i müzekkiresi isdar olunacağı ve ol
emirde tevfik müzekkiresi esdarı
97 İstindak olunmaktan imtina' eden şahidler
98 Şehadet zabıtnamelerinin şahidlere kıraa't
olunacağı
99 Zabıtnamelerin hangi ahvalde beyan makamında
ibraz ve era'ı olunabileceklerdir
100 Zabıtnâme sureti
101 Şahidin icra-yı şehadet edeceğini teahhüda sened-i
ahzı
102 Evrakın bir mahkemeden diğer mahkemeye irsali)
103 İ'ta-yı teahüdnameden imtina' eden şahidlerin habs
edilecekleri
104 Hasta ve seyahata ğayrı muktedir olan şahidlerin
ahz ve zabt-ı şehedeti
105 Şehadetin hevale-i istihsal-i me'zuniyeti
106 Tahrir müzekkeresi

ON SEKİZİNCİ FASIL

maznun-u aleyhin yenkifi hakkındadır

- 107 Manun-u aleyhin habs yahut kefalete rabt
edebileceği veyahut sebil-i tahliye kılınacağı)
108 Maznun-u aleyhin kefalete rabtı hususunda
mahkemenin re'yi ve tensibine muhavvel
bulunduğu
109 Da'vanın hangi ahval ve derecatında kefalet ahzı
caiz olunacağı
110 Maznun-u aleyhin hangi ahvalde ve nasuretle habs
edilebileceği
111 Maznun-u aleyhin habsi
112 Habs edilmeleri emr olunan eşhasın mahbese nakli
ve iysali)
113 Haps edilmelerin kararlaştırılması üzerine kefil
tedarikine muktedir olmayanların kefalete rabtı
114 Mevkitan tahliye-i sebili müzekkiresi
115 mahkemenin tebdil-i mehli takdirde maznun-u
aleyhin nasuretle tevkif olunacağı
116 Teahhüdnamelerin tefyizi

ON DOKUZUNCU FASIL

itham ve ba'd el itham cereyan eden muamele hakkındadır

- 117 Hiçbir kimesne hakkında ithamına verilmedikçe
muhakeme olunmayacağı
118 Meznun-u aleyhin ithamına suret-i taleb edebileceği
119 Hin-i muhakemede hazır bulunmadığı halde yevfik-
i müzekkiresi esdar olunacağı

YİRMİNCİ FASIL

- 121 Mehl-i müdafaa
122 Müdafat
123 Davanın müdde'i tarafından küşâdı
124 Maznun 'âleyhin istintâkı
125 Mûdde'i 'âleyhin müdafaası
126 Cevap
127 Istihsal olunacak şahadet hakkında maznunu aleyhe
ma'lumat i'tası
128 Şâhitlerin mahkemeye vürûdu canib-i
mahkemededen emrolunabileceği)
129 İ'tâ olunacak hükmün mahkemece tezkiri
130 İbrâ
131 Hükmün te'hir-i iddiası teklifi
132 Hüküm
133 Hükmün ihmâl-icrâsı teklif
134 Te'hir-i muhâkemat
135 Maznûn 'âleyhin mahkemede huzur
136 Maznûn 'âleyhin münhetlit şuuru
137 Men'-i Da'va

YİRMİ BİRİNCİ FASIL

Ya ithamanâme, ikâme ve muhâkeme olunan da'va-yı cezâiyede
sudûr eden hükümlerin temizine dâirdir

- 138 Maznûn 'âleyhin talebi üzerine kayıt-ı mahsus-ı icrâsı
139 Canib mahkemededen re'sen kayıt-ı mahsus icrası
140 Temyiz-i hüküm ve istisnâ edilen mesâil
141 Hükümün temyizince cereyan edecek mu'âmelat-ı mütekaddime

YİRMİ İKİNCİ FASIL

Muhâkemât cezasına ithâm ve mudâfaya dairdir

- 142 İthamnâmenin sûret-i tanzim ve terkibi
143 Şekl-i ithamnâme
144 İhtilâf
145 İthamnâmenin tâ'dili
146 Cinayette zimmet-helle olanlar 'âleyhine tasavvuratla ikâme-yi da'va olunacağı
147 hangi ahvalde birden ziyade eşhas 'âleyhine müctemi'an ikâme-yi da'va Edebileceği
148 İthamnâmeye istidat müte'addide derci ve onun üzerine cereyan edecek mu'amele
149 Maznûn 'âleyhin sabıka-i mahkum olunduğuna dâir iddia vukû'u)
150 Maznûn 'âleyhin derûn ithamnâmede isnad olunan cünhanın diğer bir cünha ile Mahkumiyeti
151 Maznûn 'âleyhin isnâd olunan cünhadan daha büyük bir cünha işlemiş olduğu tebeyyün Eylediği halde cereyan edecek mu'amele
152 İthamnâmeye ne esasa ibtida ve kanığı ahvalde İtiraz-ı icrası câiz olacağı
153 Müdafaat-ı mahsusa

YİRMİ ÜÇÜNCÜ FASIL

Mâsârif-i da'vaya ve tazminat ve iade-yi emvâl hakkında

- 154 Mâsârif-i da'vanın sûret-i tavsiyesi
155 Mûdde'i 'âliye tarafından celb olunan şahitlerin masârifi
156 Masârif-i da'vanın maznûn 'âliye tarafından tavsiye edilmesi kanığı ahvalde emrolunabileceği

- 157 Maznûn 'âleyhin tavsiye-yi masârif zamanında
hükm-i i'tâsı kanığı ahvalde câiz olacağı ve masârif
158 Âidat-ı emvâl
159 Tânzim-i zarar

Kısm-ı Sâbi'

Henüz fasl ve hesm edilmiş olmayan da'vanın nakli hakkında

YİRMİ DÖRDÜNCÜ FASIL

Nakl-i da'vaya dâirdir

- 160 Da'va hukukiyetinin nakli
161 Da'va-yı cezâiyenin nakli
162 İşbu kanunun mer'iyet-i ahkamı tarihinden evvel
sadir olunan hükümlerin tenkizi
163 Kuyûdât
164 Muhâkimi-i şer'iyeye nezdinde re'yet edilmekte
olup henüz karar bulmuş olmayan de'âvi

Kısım Sâmin

Ahkâm-ı Umûmiye-yi Câmi'adir

YİRMİ BEŞİNCİ FASIL

Hatim ve Kuyûdât Hakkındadır

- 165 Hatim
166 Zâbit-ı şehâdet
167 Cerbân eden mu'âmelât mazbataları
168 Kayd defterleri
169 Lisan ve tercüme

YİRMİ ALTINCI FASIL

Me'mûrenin vezâifi beyânındadır

- 170 Mahkeme mukayyidinin vezâifi
171 Takdir-i masârif memuru
172 İcrâ Me'mûr-u mahsûsanin vezâifi
173 Mübâşir ve muhzirolar
174 Me'murînin ihmal ve vezâifi

YİRMİ YEDİNCİ FASIL

Davâ Vekilleri Hakkındadır

- 176 Evsâf-ı lâzıma ile muttasıf olanların davâ vekâleti
sâlikine kabûlü
- 177 İsbât-ı istihkak
- 178 Mahkeme kitâbetinde vâmûr-u adliyeye müte'allik
hizmetlerde müstahdem bulunmuş olanların
Vekâlet-i Davâ Sâlikine Kabulü
- 179 İstihkâkât-ı lâzıma ile münsîf olmayarak
mevkîten kabulü
- 180 Kayd esâsı
- 181 İsimleri kayd olunan davâ veillerinin istihsal-i ücret
için ikâme-i davâyâ me'zun olacakları
- 182 İsimleri kayd olunan davâ vekillerinin me'mûrin-i
mahkemeden ma'dûd bulunacakları
- 183 Davâ vekillerinin icrây-ı vekâletten mevkîten men'â

YİRMİ SEKİZİNCİ FASIL

Şuhûd ve Şühedât Hakkındadır

- 184 Muhâkimin celb-i şuhûd me'zûniyeti
- 185 Dâvete icâbet etmeyen şâhitler
- 186 Şâhidlerin icrây-ı yemin yahut takrir eylemeleri
lüzûmu
- 187 İstintak olunmaktan imtina' eden şâhidler
- 188 Mahkemenin mahkemede hazır-ı bil-meclis
bulunan kimseleri istişhad me'zuniyeti
- 189 Yüz seksen beşinci ve yüz seksen yedinci ve yüz
seksen sekizinci maddelerin muhaddid ahkâmı
- 190 Mahbûsiyetin şâhid makamına celbi
- 191 Şâhidlerin mesârîf-ı tesviye olunmadığı halde
dahi huzûr-u mahkemeye vürûd etmeleri Lazım
geleceği
- 192 Şâhitlerin hangi ahvalde yeminsiz yahut
takrirsiz olarak îfâ-yı şehâdet edebilecekleri
- 193 Şehâdet-i kâzibede bulunanlar hakkında tertûb
edecek mücâzât
- 194 Mu'âyene-i emvâl
- 195 Hangi kimselerin îfây-ı şehâdete salâhiyet olacağı
- 196 yalnız bir şâhidin şehâdeti

YİRMİ DOKUZUNCU FASIL

Nakl-i Dava Salâhiyetine Dâirdir

- 197 Nakl-i dava me'zûniyeti
198 Nakl-i dava me'zuniyetinin sûret-i isti'mali
199 Nakl-i dava için muhâkim tarafından mürâcaat-ı
vukû bulabileceği
200 Nakl-i dava emrinin esdârı üzerine cereyân edecek
mu'âmele

OTUZUNCU FASIL

Akd-i Meclis Hakkındadır

- 201 Mahkmelerin alenen akd-i meclis edecekleri
202 Mahkeme-i âliyenin akd-i meclis edeceği mahal
203 Kazâ mahkemeleriyle muhâkim-i mevkûte-i
cezâiyenin akd-i meclis edecekleri mahal
204 Zâbıta mahkemesinin akd-i meclis edeceği mahal
205 Karye hakiminin akd-i meclis edeceği mahal
206 Akd-i meclis müddetleri
207 Kaza mahkemelerinin hükkamdan la-akall kaç
kişinin huzuruyla akd-i meclis edebilecekleri
208 Mahkeme-i âliyede hükkâmın ikisi dahi hazır
bulunacakları

OTUZ BİRİNCİ FASIL

Vali-i Vilâyet Cânibinden İsti'mâl Olunacak Me'zûniyete Dâirdir

- 209 Te'sisi nizâmât-ı dâhiliye-i muhâkim me'zûniyeti
210 Mahkeme harçlarının ta'yin miktarı me'zûniyeti
211 Vâzı' olunan kavâidle ta'yin kılınan harçların
neşr edilecekleri

OTUZ İKİNCİ FASIL

Ahkâm-ı Muhtelif-i Haviyedir

- 212 Dâhil-i mahkemede -görüldü- vukû'una sebebiyet
verenler ve me'mûrîn mahkemenin icrâ-yı Vezâifine
mâni olanlar hakkında cereyân edecek mu'âmele
- 213 Muâmelât-ı mahkemenin ihlâli
- 214 Harç vesâire mebâliğanın icbârı tesviyesi
- 215 Harç ve sâire mebâliğanın sûret-i tasrîfiyes
- 216 Hükm-ü kanûnun tarih-i bedâye-i mer'îni

ÖNSÖZ

“Kıbrıs Muhakim-i Adliyesi Kanunu” kitabı 16 Mart 1882’de basılmış olup Osmanlı Devleti ile İngiltere Devleti arasında Kıbrıs adasında yaşayan vatandaşların arasındaki hukuki ilişkileri düzenleyen ortak bir anayasa kitabıdır. Kitap sekiz kısım, otuz iki fasıl, iki yüz on altı madde ve otuz iki fıkradan oluşur. 1878 senesinde Kıbrıs adasının yönetimi anlaşma gereği Osmanlı Devleti’nden İngiltere ‘ye geçince adada yaşayan halkların adalet işlerini düzenlemek için temel alınan hukuki bir anlaşma metni münasebesindedir.

Bu kitabın Osmanlıca’dan çevirisini Yakın Doğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinden Salih Turhan, Bahtiyar Aslan, Erkan İpek, Yusuf İzci, Sinan Uzun, Mehmet Soylu bitirme tezi olarak hazırlamışlardır.

MUKADDİME

Haşmetlü kraliçe hazretlerinin hâric-i memâliklerinde kâin herhangi bir belde yahut mahal dâhilinde hâl-i hâiz bulundukları veyahut fîmâ ba'd her ne vakit olursa olsun ihrâz edebilecekleri hüküm ve salâhiyeti meşârı ileyha hazretlerinin terk yahut feth ve tezhîr-i memâlik tarikiyle kesb ve ihrâz olunmuş gibi ve binâenaleyh sûret ve seb'a-i menâsebede olarak îkâ ve infâz ve isti'mâl buyurmaları 1843 senesinden 1878 senesine değin vaz' ve te'sir oluna gelen <salâhiyât- hâriciye kanunu > ahkâmınca mücâz bulunmuş ve

Kıbrıs cezîresini zât-ı me'âli sıfat-ı hazreti padişahın cânibinden 1878 senesi haziranın dördüncü günü tarihiyle der-aleyhte akd ve te'âti olunan mukâvelenâme-i mahsus mûcibince İngiltere devleti tarafından işgal ve idare kılınmak üzere devleti meşâr-ı ileyhâya teslim ve ihale buyurulmuş ve

Cezire-i mezbûre dahilinde ahâli-i müslümanın fakat mezheblerine mûta'allik mevâd ve husûsâtını fasl ve hasm eylemek üzere kemâfi's-sâbık bir mahkeme-i şer'iyyenin bulundurulması zikr olunan mukâvelenâmeye fî 1 Temmuz sene 1878 tarihiyle zeyl ve ilave kılınan zımmîme ile sâir mevâd meyânında taht-ı karara alınmış ve

Kıbrıs ceziyesinin İngiltere devleti tarafından işgal ve idaresi zımmında cânib senî el-menâkib hazret-i padişahiden devlet-i meşâr-ı ileyhâya hîn-i terk ve ihâlesinde cezîre-i mezkûrenin fakat ol vech ile işgal edildiği müddet zarfında bâb alınan hüküm ve murâkabesine tâbi bulunmak kaydıyla nâmı-ı hazreti kraliçe olarak emr-i idaresi için kavânî ve nizâmât-ı mahsûsa vaz ve te'sîsi zımmında meşâr-ı ileyha hazretlerine me'zûniyet-i kâmile nakl ve tüfevviz buyurulduğu estâne-i aliyede 1878 senesi ağustosunun on dördüncü günü tarihinde zeyl sûretiyle tanzim ve akd olunagelen mukâvelenâmenin cümle mevâd-ı münderecesi meyânında beyan ve eş'âr olunmuş ve

Kıbrıs dâhilinde icrâ'at ve mu'âmelât-ı adliyenin mehûr-u lâyıkında cereyânı vesâilenin istihsâl ve istikmâli hususu tensib edilmiş olmayan

Binâenaleyh işbu kanun mü'adelet mazmun-û münîf cânib-i haşmet menâkib hazret kraliçeden mâr ez-zikr 1843 senesinden 1878 senesine değin neşr oluna gelen <salâhiyyât-ı hâriciyye kavânîni > ahkâmına yahut cihât-ı sâireye binâen mefûz bulunan me'zûniyet-i mahsûsaya tevfiķan şurû-i hâs devletleriyle bil- istişare bir veche âti vaz ve te'sis buyurulmuştur.

KISIM EVVEL

MEVÂD-I EVVELİYE BİRİNCİ FASIL

İSM-İ KANUNNÂME

Birinci madde: Bin sekiz yüz seksen iki senesinde vaz ve te'sis buyurulan iş bu kanunnâme < Kıbrıs muhâkim-i adliyesi kanunu > nâmıyla yâd ve tevsîm oluna.

MUHÂKİM-İ MEVCÛDENİN İLGÂSI

İkinci madde: İş bu kanunun mevki'i icrâya vazı'ı tarihinden itibaren Kıbrıs dâhilinde kâim bil cümle muhâkim-i nizâmiye (yani Lefkoşa'da bulunan meclis-i temyiz ve cezîrenin münkasım olduğu kazâların mecâlis-i de'âviyesi) ile Tuzla kazasında vâkı'-ı ticâret mahkemesi icrâ-yı salâhiyetten devr olacaklar ve muhâkim-i şer'iyye-i cezîrenin herbiri fakat kanun-u mezbûrla iş'âr olunan hudûd dairesinde salâhiyeti hâiz bulunacaklardır.

TEVZÎHÂT

Üçüncü madde: İş bu kanunnâme metninde sarf-ı isti'mal olunan âtiye-i zikr elfâz ve ta'birât aksi me'aiyeyi eş'âr ve ifhâm için müsta'mel bulunmadıkları ahvalde bir veche zîr-i beyan ve tevzî'h kılınan manâları mütezammın yahut şâmil olacaklardır. Şöyleki-

"Nâzır" tabîriyle haşmetlü kraliçe hazretlerinin ekâbir-i nazar devletlerinden biri anlaşılabacaktır.

"Nizâmât-ı Osmâniye" tabirinden 1878 senesi temmuzunun on beşinci günü tarihinde Kıbrıs dahilinde mer'il hüküm bulunagelen nizâmât-ı manası istihrâc kılınacaktır.

"İngiliz nizâmâtı" ta'biri 1878 senesi kanun-u evvelinin yirmi birinci günü tarihinde İngiltere dahilinde mer'il icrâ buluna gelen usûl-i belde ve usûl-i örfiyye (1) ile parlamento meclisi tarafından mevzû'-u nizâmât-ı umumiye-i şâmil bulunacaktır.

1) İngiltere devletinin en mu'teber mahkemelerinden bir sınıf mahsûsun usul-i mer'iyyesidir ki usul-i mezkûre muktezâsınca i'tay-ı hüküm zımnında kavânin ve nizâmât-ı müesseskiye mürâca'at olunmayıp örf ve insâfa ri'âyet itbâ' kılınır.

“Kıbrıs nizâmâtı” ta’biri taraf-ı eşref hazreti kraliçeden şuru-ı hâs devletleriyle bil- istişare muta’allık buyurulmuş irade-i aliye binâen veyahut vâli-i vilâyet cânibinden doğrudan doğruya veya kavânin-i meclisenin inzîmâm ve lehûk re’y ve kararıyla mevzu’ ve müeassis olup Kıbrıs dâhilinde mer’il hükm bulunan bil-cümle kâvânin ve nizâmâtı imâ edecektir.

“Dâvâ” lafzının huzûr-u muhakemede hukuk nev’inden olarak ikâme ve icrâ edilen bil-cümle müddeiyyâta şümûli olacaktır.

“Davâ-i cezâi” tabiriyle halef-i nizâm hareket ve mu’âmeleye cur’et edenlerin mazhar-ı mücazât olmaları zımnında aleyhlerine ikâme kılınan her nev-i dava anlaşılacaktır.

“Dava-i hukûki” ta’birinin de’avi-i cezâiyenin gayrı bir cümle davalara şumûl-i olacaktır.

“Dava-i osmaniye” ta’birinden müddeî cümleten teb’a-i devleti osmaniyeden bulunacakları halde tekvin eden davalar istifham kılınacaktır.

“Dava-i ecnebi” ta’biri müddei a’leyhi yahut müdde’i aleyhinin herhangi teb’a-i devlet-i osmaniyeden olmadığı halde tehdîs eyleyen de’aviyi ifhâm edecektir.

“Kaza mahkemesi” ta’biri de’âvi-i ecnebiyye hakkında isti’mal kılındığı ahvalde kaza mahkemelerinden biri reisinin münferiden huzurunu eş’âr eyleyecektir.

“Karye hakimi” ta’biri herhangi bir kaza mahkemesinin karye hakimi sıfatıyla hüküm eden reisi yahut mümeyyizâtından birisi manâsı mütezammın olacaktır.

“Mu’in” kelimesi nizâmât-ı dahiliye-i muhâkim vasıtasıyla tayin ve eş’âr kılınmış manasını imâ edecektir.

“Nizâmât-ı dahiliye-i muhâkim” ta’birinden envâ-ı müzekkire vesâire numûneleri dahî anlaşılacaktır.

“Kısm” lafzı tasdik ve ikrar manalarını dahî eşrâb eyleyecektir.

“Lira” lafzıyla lirayı isterlin anlaşılacaktır.

“Muhafaza-i âsâyiş me’muru” demekle Kıbrıs kuvve-i zabtiyesinin ser kumandanı ve mevki kumandanları ile bil cümle efrâd ve i’zâsı ve vezâif-i zabtiye-yi icrâya me’zuniyet-i nizâmiyeleri bulunan eşhâs-ı sâire anlaşılacaktır.

“Zabtiye kuvvası ve kuvvas” ta’birâtı Kıbrıs kuvve-i zabtiyesinin zabitanın gayrı bil cümle efrad ve i’zâsıyla vezâif-i zabtiye-yi icraya mezuniyeti nizamiyeleri bulunan sâir eşhâsı imâ edecektir.

KISIM SÂNÎ
TEŞKİLÂT-I MUHÂKİM HAKKINDADIR
İKİNCİ FASIL
MUHÂKİM
MAHKEME-İ ÂLİYE

Dördüncü madde: Kıbrısta “mahkeme-i âliye” nâmıyla bir mahkeme te’sis olunup mahkeme-i mezbûre heyeti iki veya daha ziyâde hakimlerden terkiib edecek ve hükâm-ı mûmâ – ileyhimun biri adliye müdürü tesmiye kılınarak diğerine yahut diğerlerine mu’avin-i hakim yahut mu’avini hükkamlar nâmı verilecektir.

Adliye müdürü Mahkeme-i Âliyenin reisi bulunacaktır.

KAZA MAHKEMELERİ

Beşinci Madde: Kıbrıs’ın mürekkeb bulunduğu kazaların yani aksam-ı idaresinin her biri dahilinde icrâ hükm eylemek ve hey’eti üç nefer hâkimden ibâret bulunmak üzere kaza mahkemesi nâmıyla bir mahkeme te’sis edilerek hükkâm-ı mûmâ-ileyhimun birisine reis ve diğer ikisine mümeyyiz nâmı verilecek ve mümeyyizân-ı mûmâ-ileyhimânın biri hristiyan ve diğeri müslim olacaktır.

MUHÂKİM-İ MEVKÛTE-İ CEZÂİYE

Altıncı madde: Herbir kaza için muvâd-ı cezâiye hakkında salâhiyeti olmak ve mahkeme-i âliyenin bir veya daha ziyâde hakimleriyle mahallî kaza mahkemesinin iki veya daha ziyade hükkâmından veya fakt reisinden ibâret bulunmak üzere mahkeme-i mevkûte-i cezâiye nâmıyla bir mahkeme te’sis kılınacak ve işbu mahkemelerde adliye müdürü veyahut mûmâ-ileyhin gaybubeti takdirde mahkeme-i âliyenin hazır bulunacak mu’âvin hâkimi yahut mu’âvin hakimlerinin en kıdemlisini icrâ-yı riyâset eyleyecektir.

Muhâkim mevkûte-i cezâiye heyetleri teb’a-i devlet-i osmaniyeden bulunanlar aleyhine ikâme olunan davaların icrâ-yı muhâkemesi için kaza mahkemesinin li-akl iki ve mümkün olduğu ahvalde tekmiil üç hakimlerden terkîb edeceklerdir.

Teb’ayı devleti osmaniden olmayanlar aleyhine tekvin eden de’avinin icrâyı muhâkemesi için muhâkim mevgute-i cezaiye heyetlerine müdde’i aleyh tarafından talep vuku’ olmadıkça kaza mahkemesi mümeyyizânından kimse dahil olmayacak ve fakat teb’a-yı devleti osmaniyeden bulunmayanlar mahkeme-i mevkute-i cezâiye huzurunda

teb'a-i devlet müşâr ileyhâdan bulunmuş gibi muhâkeme edilmelerini talep eylemeye muhayyir olacaklardır.

Hapis cezasını istilzâm eden cerâimden ma'dud-ı efâlden memb'as de'âvînin mahkemesi için mahkeme-i mevgute-i cezaiye heyetine mahkeme-i aleyhinin iki hakimleri dahil bulunacaklardır.

ZABITA MAHKEMELERİ

Yedinci madde: Her bir kaza dahilinde mahalli kaza mahkemesinin fakt-ı reisinden veyahut reis-i dahil olmayarak iki nefer mümeyyizânından ibaret olunmak üzere zâbita mahkemeleri teşkil kılınacaktır.

Vali-i vilayet zabita mahkemelerinin adedini meclis-i icrâtın re'yi münzam bulunacak ve Kıbrıs'ın ceride-i resmiyesiyle neşr ve ilan kılınacak emirnâme-i mahsusla vakt bi vakt tezbîd edebilip neşr olunan emirnâmeler teşkillerinin muallin oldukları zâbita mahkemelerinin salâhiyetleri cari olacak mahal hududunu mübeyyin olacaklar ve o vech ile tezbîden te'sis kılınan zâbita mahkemeleri biri veya iki veyahut daha ziyade hükamdan müteşekkil bulunacaklardır.

HÜKÂM-I KÂRİ

Sekizinci madde: Kıbrıs dahilinde makam-ı vilâyetten tensîb ve eş'ar olunacak miktar karye hakimleri nisb ve tayin kılınacaklarıdır.

TEŞKİL-İ AKSÂM-I ADLİYE

Dokuzuncu madde: Vali-i vilâyet Kıbrıs ceziresi kari hakimlerinin hüküm ve salâhiyeti dahilinde câri olacak mahalleri li-ecl eltefrik ve ta'in meclis-i icratın inzimam ve lehuk re'yi ile lüzümü miktar-ı devair yahut aksama taksim eyleyecektir. Zikr olunduğu üzere teşkil olunacak devair yahut aksamın altısı her biri bir kazanın baş kazasına şâmil olmak üzere tertîb kılınarak mütebâkileri dahi icraat ve muâmelât-ı adliyenin mehûr-u layıkında cereyenınca münâsib adl olunacak surette teşkil eyleyeceklerdir. Bir veche meşrûh teşkil eden devâir yahut aksâmın herbirine mevâd-ı âtiyede < daire-i adliye > namı verilecektir.

KARYE HAKİMLİĞİ ME'MURUNU KİMLER TARAFINDAN İKÂ OLUNACAĞI

Onuncu madde: Kaza mahkemeleri mümeyyizinin her biri mensub olduğu mahkemenin bir mu'tâd dahilinde akd-i ictima eylediği kasabanın kâin bulunduğu daire-i adliyenin hudud-u dahilinde karye hakimlerinin

salâhiyet-i mu'inesi ihraz ve icra eyleyecektir. Bâkî kalan diğer devâir-i adliyenin her biri için hudud-u mu'inesi dahilinde icra-yı hüküm ve salâhiyet eylemek üzere başka başka birer karye hakimi nisb ve ta'yin kılınacaktır. Kaza mahkemeleri reislerinin her biri mensub olduğu mahkemenin ait bulunduğu kazanın hududu dahilinde karye hakimi salâhiyetini haiz bulunacaktır.

MUHAKİMİN HANGİ AHVALDE MATLÛB VE VECH İLEMÛTEŞEKKİL ADDEDİLECEKLERİ

Onbirinci madde: İşbu kanunname hükmüne tevfi kan te'sis eden muhâkimin cümlesi heyetlerinin mürekkeb bulunduğu hükkamdan herhangi birinin makamı münhal kalmış olsa dahi her halde matlub-u vech ile müteşekkil bulunmuş addedileceklerdir.

ÜÇÜNCÜ FASIL HÜKKAM VE ME'MURİN-İ SAİRENİN NİSB VE TA'YİNİ HAKKINDADIR MAHKEME-İ ÂLİYE VE MUHÂKİM-İ KAZA HAKİMLERİ

On ikinci madde: Mahkeme-i âliyenin ve kaza mahkemelerinin her bir hakimi cânib-i hazreti kraliçeden irade ve sudûr buyurulacak talimat-ı âliye ahkamına tevfi kan vakt bi vakt makamı vilayetten Kıbrıs'ın hatem-i resmiyesiyle mahtum-u intihabnâme-i mahsusla nisb ve ta'yin olunarak me'muriyeti vâliyi vilayet tarafından Kıbrıs'ta müstahdem sâir me'murun nisillû mevkîden azli caiz olmak üzere meşârun ileyha hazretlerinin emir ve irade-i ahirelerine münevveten devam eyleyecektir. Şu kadarki zikr olunan hakimlerden birinin makamı emr-i hak ve vuku'uyla yahut ahir bir suretle münhal kaldığı takdirde haşmetli kraliçe hazretlerinin ol bâbdaki irade-i âliyeleri ma'lum oluncaya değin icrayı me'muriyet eylemek üzere gizlik hatem-i mezkurla mahtum intihâbname-i mahsusla erbab-ı ehliyet ve liyakatten diğer bir şahsı manası ol makama nisp ve ta' yin eylemeye ve hükkam-ı müma-i ileyhimun herhangi biri mevgi hasta bulunduğu yahut nibubet eylediği halde ve zaif-i memuriyetini bi tekrar der ahde eyleyeceği vakte kadar îgâ olunmak üzere yerine bir minval-i meşruh diğer bir münasip ehli selisini intihâp etmeye olunan mezuniyet ve salâhiyet nizamiyesi olacaktır.

HÜKKÂM-I KARİ VE MUHAKİM-İ ZABITA

On üçüncü madde: karye hâkimleri ile bir veche meşruh makâm-ı vilâyetten meclis-i icrâatın inzimâm-ı dâim ile sadr olmuş kararnâmeye binâen te'sîs kılınan muhâkim-i zâbıta hükkâmının cümlesi vâli-i vilâyetin

imzâsını hâvi ittihâbname mahsusla nisp ve tağyin kılınarak meşarun ileyh tarafından ya emr-nâme memuriyetlerinden mevkun kifayet ettirmeleri yahut katiyyen azl edilmeleri cânibi nezaretten vurut edecek talimat-ı mahsusa ahkamına tabi bulunmak üzere caiz olacaktır.

MAHKEME MUKAYYİD VE TERCUMAN VE KATIPLERİ

On dördüncü madde: Vali-i cânibinden mahkeme-i âliyye ile kaza mahkemeleri için ashabı dirayet ehlinde bulunmak üzere miktarı kâfi mukayyit ve tecuman katibi nisp ve ta 'yin olunarak bunlar mensup bulundukları mahkemenin icray-ı me' zuniyet ve salahiyetince nizâmat dahiliye-i muhakim ahkamına tevrika veyahut mahkeme-i mezkura tarafından nizâmâtı mezburiye tabi olmak üzere suret-i mahsusada olarak verilecek evamire bina vakt bi vakt kendilerine tahsis ve eşâr kılınacak vezâif-i icra ve igâya me 'mur bulunacaklar.ve işbu mukayyidin tercumanlık katiplik memuriyetlerinin vezâifi mui 'nesi alel umum veyahut bağzı muhakimde şahsı vahit tarafından icra ve ifa kılınacaktır.kaza mahkemelerine nisp olunan mukayyit ve tercuman ve katipler mensup oldukları mahkemenin ait olduğu kaza dahilinde kain muhakim-i mevkuta-i cezaiyenin mukayyitlik ve tercumanlık ve katiplik memuriyetlerini dahi ifâ eyleyecekler ise de mahkeme-i âliyyenin mukayyid yahut tercuman-i mahkeme-i mezburanın emriyle talib olunduğu ahvalde muhakim-i mevkutâ-i cezaiyenin her hangisini mukayyitlik yahut tercumanlık hizmetini ifâ eylecektir.

İCRA MEMUR HUSUSU

On beşinci madde: Kıbrıs'ın her bir kazası dahilinde icrâ memur-ı mahsusalıği vezaifi iyfa itmek üzere birer şahsı mahsus nisp ve ta 'yin eylemeye vali ma 'zun olacak ve ol maksat kimesne nisp ve ta 'yin olmayan kazalarda vezaif-i mezkura kaymakam-ı kaza tarafından icra kılınacaktır.

MÜBAŞİR VE MUHZIRLARI

On altıncı madde: mahkemelerin her biri muhitinde icra memuru mahsusı tarafından reis-i mahkemenin tasviyine munta' miktarı kâfi mahsur veya mübaşirler ta' yin kılınacak ve mahzurlarla bilcümle veya bağzı muavenelerinin kıbrıs zabıtaya heyeti bir meriyyatından veyahut eşhas-ı saire meyanından ittihab etmelericaiz olacaktır.

Mahzurlarla mübaşirlerin her biri maiyetinde bulunduğu mahkemenin reisi tarafından esbâbı kafiyyeye mebni her vakit olur ise olsunazl ve tartedilebilecektir.

DÖRDÜNCÜ FASIL

AHKAM-I MÜTEFERRİKA

İCRA MEMUR HUSUSLARININ VEZÂİF-İ MU'İNESİ KİMLER TARAFINDAN İCRA OLUNABİLECEĞİ

On yedinci madde: icra memur mahsuslarının mahkeme tarafından i'ta olunan o evamirin icra ve infazına mütedâir bilcümle vazifeleri muvmaileyhimun terhis edecekleri muhızır veya mübaşirler yahut sair eşhas tarafından icra olunabilecekleri ve o gibi o evamirin icra ve infazı kendilerine ihale olunan muhızır veya mübaşirlerle işhas-ı saire ol babda mezuniyet-i lazıma haiz bulunmuş nazarında tutularak o evamir mezburenin kafe-i muamelat icra iyesinde memurin mahkemeden addedileceklerdir.

HATEM

On sekizinci madde: mahkeme-i aliyye ile kazâ mahkemelerinin ve muhakim-i mevkuta-i cezaiyenin her biri nezdinde mahkemenin ismi ve canip nazarından vakt tasvip edilecek alamet-i mahsusaya haviyi mütezemmin bir kıt'a mühr yahut tama' bulunarak ledel hace istiğmal kılınacaktır. Muhakim mühürlerinin iknizayı ahvale göre ve nihayet mahkemenin reisin gayrı ağzası mikdarını tecavüz etmemek üzre luzumu kadar katâni ayniyyesi bulunacaktır.

Mahkeme-i aliyye ile muhakim-i mevkutay-ı cezaiye nezdlerinde bulunacak mühürler kıtâtı ayniyelerinin kimler tarafından hıfz olunması lazım geleceği adliye müdürü ta'yin ve eş'ar eylecek ve kıtat ayniyye-i mezburanın muma-ileyh tarafından muhakim-i mezkurenin vakt bi vakt tensib edilecek memurları yedine tevdi ve teslim kılınmaları mecaz olacaktır.

Kaza mahkemeleri mühürlerinin kıtat-ı ayineleri kimler nezdinde mahfuz bulunmak icab edeceği muhakim-i mezbura re'sası tarafından ta'yin ve eş'ar kılınacak ve kıtat-ı ayine-i mezkuray-ı memurin mahkemeden vakt bukat tensip eyledikleri zevata tevdi ve teslim eylemeye re'say-ı muma-ileyhimun mezuniyeti bulunacaktır.

SALAHİYET-İ MUHAYYİLENİN TAĞ ‘YİR HUDUDU DAİRESİ ME ‘ZUNİYETİ

On dokuzuncu madde: Kaza mahkemeleriyle işbu kanun hükmüne tevkîfın teşkil eden devair-i adliyenin ve makamı vilayetten meclis icraatın kararıyla ta’sis kılınan zabıta mahkemelerinin hudud-u daire-i salahiyet muhliyyelerinin meclis-i mezkurun raiyesi mütezammın bulunacak ve kibrısın ceride-i resmiyesiyle neşr ve iğlan kılınacak karar karar mahsusla her ne vakt olur ise olsun tağyir ve tahvil eylemeye vali me ‘zun bulunacaktır.

KİSMİ SALİS

SALAHİYET NİZAMAT BEYANINDADIR

BEŞİNCİ FASIL

NAKL-İ SALAHİYET HAKKINDADIR MUHAKİM-İ ŞER ‘İYYENİN TAHDİD SALAHİYETİ

Yirminci madde: muhakim-i şer ‘iyye nâmiyla ma ‘rûf bulunan muhâkim din-i islâmiyenin salahiyet mu ‘îneleri işbu kanunname ahkâmının mevku icraya ve vazı ‘ı tarihinden itibaren din-i islama mensub bulunanlara şumuli bulunan mevad-ı mezhebiyenin fasl-ı hasmına münhasır bulunacak fakat tarihi mezkurde muhakim-i mezbure canibinden re’yet edilmekte olup da haklarında henüz hüküm luhuk etmemiş olan mevad işbu inhisardan müstesna tutulacaklardır.

MUHAKİM-İ OSMANİYENİN NAKİL SALAHİYETİ

yirmi birinci madde: zikr-i sebk iden muhakim-i nizamiyenin ve tuzla kasabasında kain mahkeme-i ticaretin şimdiye kadar hüküm ve me’zuniyetlerine tabi bulunagelen bil-cümle işti haz ve mevad hakkındaki salahiyet-i cezaiye ve hukukiye-i mu ‘îneleri ve muhakim-i şer ‘iyyenin din-i islama mensub olanlara şumuli olmak üzere tahdis eyleyen mevad-ı mezhebiyeye mütedair haiz olundukları me’zuniyet bil-istisna bu âna değin hkümlerine tabi bulunan kâffe-i eşhâs ve mevâd hakkında câri olagelen her nevi salâhiyetleri işbu kanun aahkamına tabi bulunmak üzere muktazây-ı ahkam-ı mezkureye tevfi kan ve kâmil en karye hâkimleri ve zâbıta ve kazâ mahkemeleri ile muhâkim-i mevkute-i cezâiye ve muhâkim-i mezbure hükkâmının her biri canibinden tamamıyla ihraz ve icrâ kılınacaklardır.

DİVAN-I ALİYE-Yİ AHKÂM ADLİYENİN NAKİL SALAHİYETİ

Yirmi ikinci madde: haşmetlü kraliçe hazretlerinin Kıbrıs divân-ı âli-i ahkâm-ı adliyesinin bu âna değin hüküm ve me'zuniyetine tabi bulunmuş olan bil-cümle eşhas-ı mevâd hakkında câri olagelen salâhiyet-i cezaiye hukukiye-yi mu 'inesi işbu kanun ahkamına tabi olunmak üzere muktezâ-yı ahkamı mezbure-i tevfikân ve kamilâ muhakim-i zâbıta ve re'say-ı muhakim kaza ile muhakim-i mevkute-i cezaiye ve mahkeme-i âliye taraflarından ve tarafının hüsn-ü rızası münzam olunduğu ahvalde kaza mahkemeleri canibinden ihrâz ve icrâ olunacaktır.

ALTINCI FASIL

NİZÂMÂT VE USUL VE MUHAKEMÂT HAKKINDADIR NİZÂMÂT-I OSMANİYENİN TATBİKATI

Yirmi üçüncü madde. Davâ-yı osmaniyeden ma 'dud ve mevâd hukukinin ve yahut tabi devlet-i osmaniyeden bulunanlar aleyhine ikâme olunan davâ-yı cezâiyyenin fasl-ı hasmına her bir mahkeme ve hakim Kıbrıs kavâni meclis tarafından vakt bi vakt nizamât-ı vazı 'ıyla icra olunan ta 'birat ve ta 'dilâta tabi bulunmak üzere nizamât-ı osmaniye ahakâmını tatbik eyleyecektir.

İNGİLİZ NİZÂMÂTININ TATBİKİ

Yirmi dördüncü madde: deavi-yi ecnebiden ma'dut mevâd-ı hukukiyyenin veyahut teba-i devleti osmaniyeden bulunmayanlar aleyhine ikâme olunan deavi-yi cezaiyyenin fasl ve hısmınca herbir mahkeme ve hakim kıbrıs kavanin meclisi tarafından vakt bukat nizamât-ı mahsusa te'sisiyle icra kılınan tağyirat ve tadilata tabi' bulunmak üzere ingiliz nizamât-ı ahkamına tatbik edecektir

MÜSTESNİYAT

Yirmi beşinci madde: maddeteyni sabıkateyn mazmunu ahkamı atıye tabi' bulunacaktır. şöyle ki:

Harhangi bir davada ingiliz nizamâtına veyahut nizamât-ı osmaniyeye tevfikân ve mâr el-zikr-i veche üzere vuku bulan tağyirat ve tağdilât ittibaen tasviye-i hukuk olunmasına tarafeyn infak eyledikleri halde mahkeme ol davânın fasl ve hasmınca ittifâkı olunan nizamâtı ahkamını tatbik eyleyecektir.

Her hangi bir davada esas med 'â olan muamelat ve hususatı tarafın ol babdaki hukukları hin-i hacette salifi zikr tağyirat ve tağdilata tabi ' olmak üzere ingiliz nizâmât-ı hükmünce veyahut nizâmât-ı osmaniyeye tevrika tasviye kılınacaktır. Mülâhaza ve tasvirinde bulunmuş oldukları istidlâl ettirircesine icra edegelmiş oldukları mahkemece manzum olduğu takdirde menâziğfiye olan madde müddâi aleyhine yahut müddai-aleyhimun tabi 'nelerine bakılmıyarak tarafından tasviye-i hukuklarına tevfiqr-i zikr olunduğu üzremelhuz ve mütasavvir bulunmuş olan nizâmât-ı ahkamına tatbika re 'yetve fasl edilecektir. Bin sekiz yûvz yetmiş sekiz senesi temmuzunun on üçüncü günü tarihinde kıbrıs dahilinde mer 'ı el icra bulunmuş olanher hangi bir nizâm-ı osmani ahkamınının teb 'a devlet-i osmaniye vesaieden bulunanlar hakkında alel seviye cari ve nafiz olacağı nizam-ı mezkurede memruh bulunan ahvalde hiç bir kimse tabi-i devlet-i osmaniyeden bulunmamak cihetiyle ahkam-ı mezburadan muaf ve müstesnâ tutulmayacaktır.

Emvâl-i gayrı menkuleye müddair olan bil cümle deâviyle hukuku terkin kıbrıs kanun meclisi canibinde ma 'sus nizâmat vasıtasıyla icra olunan tağdilata ve tağyirata tabi' olmak üzere nizamât-ı osmaniye ahkamına tatbiki tasviye kılınacaktır.

USULÜ MUHAKEMAT

Yirmi altıncı madde: hukuku adiyeden mağdut da 'vayı osmaniye'nin veyahut teba-yı devlet-i osmaniyeden bulunanlar aleyhine ikâme olunan dava-yı cezaiyenin fasl ve hısmınca her mahkeme ve hakim ahvâlin mesaidesi mertebede işbu kanunun mevki ' icraya vazı 'ı tarihinden evvel kıbrıs' da me 'sus bulunmuş olan muhakim-i nizamiyenin haiz oldukları mezuniyete ve muhakim i mezbura tarafından mer 'i ve müttehahit olagelen usul-i muhakeme tevfiqa icrayı muamele salayiyet edeceği misli hukuku âdiyetten mağdut devavi-i ecnebiyeden veyahut devlet-i osmaniyeden olmayanlar aleyhine ikâme edilen deavi-i cezaiyenin reiyeti faslınca dahi gizlin musade-i ahvale göre kanunn-i mezburanın mevki icraya vazı 'ından ikdam haşmetlü kraliçe hazretlerinin kıbrıs divanı âli ahkâm-ı adliyesine mefuz bulunagelen salahiyeti divan mezkür cânibinden ittiba ' kılınan usul-u muhakemeye tatbika icrayı me' zuniyet ve muamele eyleyecek ve şu kadar ki bu kaide işbu kanunun diğer ahkamına tabi ' bulunacaktır.

NİZÂMAT VE USUL MUHAKEMÂTIN TAĞDÎLA TATBİKİ MEZUNİYETİ

Yirmi yedinci madde: ingiltere devletinin parlamento meclisi cânibinden vazı ‘ ve tahsis olunan nizamatin tatbik-i ahkamını vanif el beyân selahiyâtın emr-i icrasını teshil için nizâmât-ı mezkurunun muhakim ve hikamı taraflarından taht-ı muhakeme ve tezkirede bulunan mevâde tevfiıklarince muğtezi ve münasip olacak mertebede ve asıl mali tahrif etmeyecek surette bağzı tefirat ve tağdilat elfaziye ilavesiyle iğrab kılınmaları caiz olup ezcümle bir hakim yahut mahkeme me ‘muri nizâmât-ı mezkurenin her hangisinde beyan olunan herhangi bir hakim veya muhakeme memurunun vezâif-i mesinesine müşabe ve mu ‘gis vezayifle mükellef ve muzaf bulunduğu takdirde keyfiyet ve me ‘muriyeti ol nizamda mesrih bulunmuş adledileceği misüllü zikr olunan nizâmatin ingiltere devletinin mihr-ü kebir resmiyeti veya sair mihrleri imâ eden mazmuni dahi icâbı hal ve musallihine göre mahkeme-i âliyye yahut âhir bir mahkeme mihrini işrab için bulunmuş nazarında tutulacak ve usul muhâkemât iktizasınca rak yahut terşe vesaire üzerine tasdir veya tabi ‘ yahut tevyiz edilmeleri luzum-u nizâmât-ı mezkurede musarrih bulunan muharrirât-ı resmiye sirâhat vakaya bağlamayarak bir veche muteaddi kağıt üzerine tahrir veya tabi ‘ edilebilecektir.

KISM-I RABİĞ

DEAVİ-Yİ HUKUKİYE HAKKINDADIR

YEDİNCİ FASIL

MUHAKİMİN HUKUKİ ADİYEYE MÜTEALLİK MEVAT HAKKINDA HAİZ OLUNDUKLARI SELAYİYET BEYANINDADIR

KARYE HAKİMLERİNİN SELAHİYEYİ

Yirmi sekizinci madde: muhakim-i kari ile hikam mevmi aleyhimin me ‘muriyet ve selahiyet muineleri icra eden re ‘sayı muhakim kaza (evvela) meblağı üç liradan ziyade olmayan ve müddei aleyhi yahut müddei aleyhimden biri mensup oldukları daireyi adliye dahilinde yahut selahiyeti cari olan her hangi bir mahallede meskeni bulunan din ve zarar ziyan ve metelabat maddelerine (saniye) mensub oldukları daire-i adliyede yahut selahiyetleri cari olan mahaller dahilinde kain her hangi bir arazinin taksimi zımmında arazi-yi mezburaya eşhası sair ile müştereken mütasarif bulunmak iddasında olanlar tarafından vuku bulan metaliyata mütedair bil cümle deavi-yi osmaniye ecnebiye-i istima’ ve fasl eylemeye me ‘zun olup şu

dun bulunan zarar ziyana müfdair vuku bulan metalibat ve müddeiyat hakkında verilen kararlar hükmü kıta' el icra tutulacaktır. Meğerçe alakadarlarının herhangi biri tarafından isdid'a vuku' üzerine istinafa ru'iyet madde olunması zımmında ya iğtayı karar etmiş olan mahkeme tarafından veyahut mahkeme-i aliyye canibinden fasl ve hasmı lazım gelecektir. Balada beyan olunanların gayrı her nevi' devaide muhakim-i kaza tarafından iğta olunan karaların mahkeme-i aliyye icrayı istinafları kabul olacaktır.

MAHKEME-İ ALİYYENİN SALAHİYETİ

Otuz ikinci madde: Kaza mahkemeleri canibinden sadır olan kararlar hakkında vuku bulan bilcümle istinafları istima' ve fasl eylemeye mahkeme-i aleyhinin salahiyeti olacaktır.

MÜŞAVİR CELBİNE DAİR ME'ZUNİYET

Otuz üçüncü madde: Hukuk tarafının şariat-ı islamiyeye tevkika tasviyesi lazım kılan deavinin hin-i istimalinde müşavir makamında hazır bulunarak müsellü menazi' fihaya dair beyan-ı rai ve mütala için mahkeme-i şeriyeden bir hakim yahut hakimlik memuriyetini icra etmeye liyakat-ı nizamiyesi bulunan bir şahıs ahir celb ve da'vet etmeye bil cümle muhakimin nizam-ı dahiliye-i muhakim mezbutine ve adliye müdürünün canibinden iğta olunacak tağlimat ahkamına tabi' olmak üzere mezuniyeti bulunacağı misellü mahkeme-i aleyhinin dahi tensib edildiği ahvalde dağvanın hin-i istima'ından müsair saffetiyle hazır bulunarak madde-i münazi' fiha hakkında eraie tarik eylemek üzere her hangi şahıs yahut işhası tarafından alınması ve talebi üzerine yahut hut behut da'vet ve celp eylemeye gizlik ahkam-ı nizam ve talimat bezburiye ittiba' salahiyet olacaktır.

BAZI AHVALDE CEZA-YI TAKTİ İFASINI HÜKM ETMEYE HİKAM KURRANIN SALAHİYETİ

Otuz dördüncü madde: girye hakimleri emval-i gayr menguleye hayvanat tarafından veya sair suretle iras edilen hisardan münb'as tazminat davalarını bila' satma' işbu kanunname ahkamınca kendilerine mekuz olan salahiyet-i istiğmal eyledikte tensibleri üzere kararlaştıracakları miktar tazminattan başka müdde-i aliye tarafından o gibi hasardan dolayı ahz-i nizama caiz olabilecek raddede ceza-yı nakdi ifa olunmasına dahi iğyayı hükm edebileceklerdir.

MUHAKİM TARAFINDAN ALİ ALEL UMUM İSTİĞMAL KILINACAK SALAHİYET

Otuz beşinci madde: kaza mahkemeleriyle mahkeme-i aliye dağva-yı hukukiye hakkında işbu kanun hükmünce haiz olundukları salahiyet ve mezuniyetin istiğmal ve icrasıncahususat-ı atıyeel zikrin cümlesini yahut herhangi birinin icra ve ifaya gerek kanun mezbur hükmüne tevrika gerek sair suretle tanzim ve tertip kılınacak nizam-ı dahiliye-i muhakim ahkamına tabi' olunmak üzere me'zun bulunacaklardır. Şöyle ki,

BİLA İHTAR EVAMİR İĞTASI

(evvela) nihayet derecede müberrimiti isbat olunan halende veyahut ahval fevkalade sairede celp mezkuresi esdar olunduktan sonra ve tebligat icra olunmaksızın nevgat olur ise olsun herhangi bir muamelenin icra yahut adem-i icrası yahut eşha veya akçe haczi veyahut herhangi bir sefinenin mani hareket ve azimeti veya emval-i zabt ve müsaderesi zımmında lede el-tensip emr vermeye mahkeme me'zun bulunacaktır. Aleyhine o gibi emr esdarı murad olunan şahıs tarafından dava olunabilecek zarar ve ziyan mesuliyetini emr-i mezburin iğtasını talep ve istid'a eden kimesnenin der ahte edildiğini la cel el te'min mahkemenin tensibi üzre bir veya birkaç kefilin kefalet-i tahtında olarak veyahut bila kefalet tahütname ve bir mesni mahkeme zikr olunan emri kablel i'ta ol kimesneden talep idecektir.

Ma' el zikri o emr şümülleri bulunan bilcümle eşhasa tabi' ve ihtar eylemeleri ve eşhas-ı mergumenin hazır mahkemeye bil azimeye ol babda beyanı iğtiraz idebilmeleri için iktiza iden müddetten ziyade tafiz ve murai' olamayup müddet-i mezbura gayesinde canip mahkemeden tarafının veyahut tarafından herhangi birinin ifadat vakasını ledi elistima' aksi tecviz ve emr edildiği takdirde hükmünden sakıt olacaktır. Ve o emri mezbura hakkında eşnayı davada mahkemece mekarin adil ad eyleyeceği üzre icrayı muamele kılınacaktır.

FİRAR VE İHTİFA İDEN MÜDDAİ ALEYHİMİNTEVFİKİ

(saniyen) üç lirayı mütecaviz bir meblağın istihsalı zamanında igame da'va olupta müddai aleyhin karar veya ihtifa itmek tesbitinde bulunduğu isabet edildiği takdirde merkumun ahz ve gerfet edilmesini da'vanın müddet-i ru'iyetinden ve aleyhine sudur edebilecek kararın infaz hakim yahut tesviy-i icabına değin murur idecek zaman tarafında her nevgat talip olur ise mahkemede hazır bulunacağına ve bulunmadığı halde hüküm olunacak meblağ harc ve müsarik muhakeme-yi tadiye ve ifa ideceğine dair (and el muhakeme istihsalı lazım gelen dun yahut tazminatla harç ve mesafif-i mezburanın mecmu' muhtemeline tecavüz itmemek üzre) derun

emr namede tasrih kılınacak bir meblağ' için mahkemece tasvip edileceği vechile bir veya birkaç kefilin taht kefaletinde olarak te'minat-ı iğta ve eraie idinceye değin taht-ı tevkika alınmasını mahkemece lede el-tensib emr edebilecektir.

Müddai aleyhin taht-ı tevgifinde bulunduğu müddet zarfında vuku' bulunacak mesarır ta'şiyesi mahkemenin emr ideceği nisbet ve tegasiyet ile müddei tarafından peşinen tasviye kılınacağı ve müddai' ol suretle ifa ettiği misahğı canib-i mahkemedan aksi eşar olunmadığı halde indel muhakeme kemal istirdat eyleyecektir..

Mahkeme i'ta eylediği emri her nevgat olur ise olsun esbab-ı meşrua' eraiesi üzerine nakız yahut tağyir edebilecektir.

EMVALİN MANİ' NAKLİ

(salise) müddai aleyhin aleyhine istihsal olunacak yahut olunmuş olan bir emrin meni' veya te'hir icrası maksadıyla hehangi bir malını mahkemenin hudud-u daire-i salahiyeti harcına nakl ve ihraç etmek teşebbüsünde bulunduğu isbat edildiği halde mal mezkurun der-akb zabt ve taht-ı muafaza vazı' edilmesini mahkeme-i müddainin talep ve istidası üzerine emr edebilecektir.mahkeme- i iğta eylediği emri her nevgat olur ise olsun esbab-ı meşrua' eraesi üzerine nakız veyahut tağyir itmeye me'zun olacaktır.

TEVKİF-I SEFAİN

(rabia) mahalli mahkemesinin hudud-u daire salahiyeti haricine çıkmak teşebbüsünde bulunan ve da'vayı hukukiyeden muaf olmayan ve herhangi bir safiyyenin men'ı azimeti veya tevkıf yahut ta'hir hareketi zımmında derece-i geyede müberremiyeti İsabet olunan halette veyahut ahvali fevk aladari sairede müddainin talep ve istidası üzerine veyahut mahkemece hud-cenud tensip edildildiği taktirde emr vermeye mahkeme-i mezbura me'zun bulunacaktır.

Mahkeme esdar eylediği emri her nevgat olur ise olsun esbab-ı meşrua' eraiesini üzerine nakız yahut tağyir itmeye serbest bulunacaktır.

BAĞİRİ HAK İSTİHSAL KILINAN EMİRLERDEN DOLAYI TAZMİNAT İFASI

Otuz altıncı madde: Madde-i sayıka hükmüne tevrika virmiş olduğu herhangi bir emrin i'tası zımmında esbab-ı kafiye olmaksızın istitda vuku' bulmuş ittüğünü mahkeme cezm eyler veya müddai da'vasını ga'ib ider yahut aleyhine giyaba veya sair suretle iğtayı hüküm olunupda ıgame-i dava eylemesini müstelzim esbab-ı sahiha bulunmamış ettiği mahkemece

müstehan olur ise merkurum tarafında müddai aleyhe emri vakiin tengit ve icrasından dolayı düçar olageldiği zarar ve ziyan ve mesarife mügabil mahkemece megarin adl ad edilecek miktar tazminat i'tasını müddai aleyhin talep ve istidası üzerine mahkeme ledi el tensib emr ve eşar idebilecektir.

Emri vaki' mezburuna tevkikan icra olunagelen herhangi bir hususdan dolayı işbu madde hükmünce tazminat ifa olunduktan sonra tekrar zarar ziyan da'vasına kıyam edilmesi caiz olmayup şayet o yolda da'vaya kıyam ve şuur edilür ise canip mahkemeden tensip olunacak minval üzere ve tasvip kılınacak şerud tahtında men edilecektir.

DE'AVİYİ HİKAMA HAVALA ETMEK MEZUNİYETİ

Otuz yedinci madde: huzurlarında ru'iyet idilmede bulunan da'vayı hukukiye tarafeyn miyanında münazı' fiye olan bil cümle mevadı fasl ve hasm için taifeyn rızasıyla hükme havale eylemeye kaza mahkemeleriyle mahkeme-i aliye me'zun olup hükmün suret-i ta'yini ve hususat-ı sairenin vech tertip ve icrası muhakem-i mezburanın ta'yin ve i'ta olunan şart ve talimatına tabi' olacak ve vuku' bulan havale üzerine vasıl olunan neticeye razı olacaklarına dair tarafından veyahut tarafeynin her birinden teminat olunup olmaması muhakemenin rai ve tasviyine münvit bulunacaktır.

Ol gibi ahvalde hüküm tarafından iğta olunan karar hükmi kat'i el icra tutabileceklerdir. hüküm tarafından verilen karar hakkında tarafeyn da'vadan bulunan herhangi bir şahıs tarafından talep ve istiba' vuku üzerine canib-i mahkemelerden i'lam mahsus tanzim olunabilecek ve fakat tanzim kılınan mahkemenin icra-yı istinatı yahut madedenin tekrar ruiyeti caiz olamayacaktır. Da'vanın hüküm mağrifetiyle fasl ve hasm olunması zamanında vuku' bulan mukevelat ve rıza-ı tarafın ile hükümlere icra olunan ahalet tarafın da'vadan bulunan herhangi bir şahsın istidai üzerine secl mahkemeye kıyd ve sabit idilebileceklerdir.

Muamele-i hıdyenin icrası üzerine mugavele yahut ahale-i vaka muktizasını ve hakim tarafından verilen karar hükmünü icra ittirmeye ve karar-ı mezburun i'tasından evvel ve sonra cerayan idecek muamelata nezaret iderek muamelat-ı mezbure-yi megarin adl ve hakkaniyet addedeceği minval ve şerut vechile tanzim ve tertip eylemeye mahkeme me'zun olacaktır.

HARÇ VE MESARİFENİN HANGİ TARAFINDAN TASVİYESİ LAZIM GELECEĞİNİ TA'YİN ME'ZUNİYETİ

Otuz sekizinci madde: İkame olunan herhangi bir da'vadan dolayı istifası lazım gelen ve şahitlerin mahkemeye vurud ve ihzarı için tasviye kılınan harç ve mesarifenin gemiler tarafından umuma veya kisma tağdiye ve ifa

olunması lazım geleceğini ta'yin ve eş'ara bilcümle muhakim ile hikam-ı kari me'zun olup fakat hiçbir da'vada harç ve mesarif-i mezburanın umuma hak kazanan tarafından tasviye idilmesini emr etmeye salahiyetleri olmayacaktır.

EMRE İNKİYAT OLUNMASINI İCBAR-I SALAHİYETİ

Otuz dokuzuncu madde: Herhangi bir hususun icra yahut adem icrası zımmında i'ta edildikleri o emre inkıyat olunmasını icbar itmeye ve inkıyat itmeyenleri ceza-yı nakdi veye habs yahut hacz emval mücazatına dücar eylemeye kaza mahkemeleri ile mahkeme-i aliyye me'zun olup me'zuniyeti mezkuriye iş bu kanun hükmüne tevkika yahut sair suretle tanzimle tertip kılınacağı nizamat-ı dahiliye-i muhakim ahkamına tabi' olmak üzere atiyede beyan olunan esval muhakemeye tatbika icra eyleyecektir.

ZAHİR EMİRNAMEYE MAHZURE TEHRİRİ

Bir hususun icra yahut adem icrası zımmında herhangi bir mahkeme canibinden emr esdar olundukta emr namenin inkıyat olması metlup olan şahıs tarafından tebli' idilecek nüshası zahirine atiyede muharrir bulunduğu üzere yahut ol manayı ihfam edecek surette bir mahzura yazılacaktır. Siz ki derun emir namede mahrurel islam (elif) (be) sekiz metin emir namede mu'in olunan müddet zarfında emr-i vakıa' icrayı inkıyadda tekassül eylediğiniz halde taht-ı tefkife alınmağa ve emvallerin hacz edilmesine müstehak olacaksınız.

İZHAR MESKURESİ YAHUT BEYANI ESBAP OLUNMAK EMR-İ ESDARI ZİMMİNDA MAHKEMEYE MÜRACAT SELAHİYETİ

(2) bir hususun icra yahut ademi icrası zımmında herhangi bir mahkemeden emri sudur etmiş olupta emr-i va'kın şümül bulunduğu kimesne emr yahut men' olunan şeyin menduk emirname vechile icra veya icradan ictinap hususunda imtina veya tekasül gösterir ise emr-i meskurun lehinde bulunduğu şahıs ol kimesne hakkında izhar meskuresi verilmesi yahut emr va'kıa ademi inkıyadından dolayı mücazat görmesi lazım gelmeyeceğine dair beyanı esbap eylemek üzere merkuma emr-i esdar kılması için mahkemeye müracat eylebilip mahkeme müracat-ı vaka üzerine mezkur-i mezkureyi derhal esdar eylemeye yahut ol emirde bir vech meşruh beyanı esbap idilmek üzere emr vermeye me'zun olacaktır

EMRİN SURET-İ TEBLİĞİ

(3) canib-i mahkemeden beyan-ı esbap zımmında bir minvali meşruh verildikte emir namenin sureti müsebdikası memurun mahkemeden yahut muhafaza-yı asayiş memurlarının biri tarafından emr-i va'kıanın hitap edilmiş olduğu kimesneye tebliğ kılınacaktır. Bu misüllü ol emrin şahsı tebliğ muktızası bulunacaktır.

EMR OLUNAN VAKİTTE İSBAT-I VUCUT ETMEYENLERİN İHZARI ZİMMİNDA İ'TA-YI MEZKURE ME'ZUNİYETİ

(4) emrin hitap edilmiş olduğu kimesne derun emir namede ta'yin olunan tarihte mahkemede hazır bulunmaz ve emrin layık vech üzere tebliğ edilmiş olduğuna dair mahkemece kanaat hasıl olur ise ol kimesne aleyhine izhar mezkuresi esdar canibi mahkemeden emr olunabilecektir.

EMRE İCABET MUHALLİNİN TAVSİ

(5) emrin hitap edilmiş olduğu kimesnenin huzuru mahkemeye gelmesi için tahsis kılınan mehli tavsı' etmeye veyahut bir müddet ta'yin ederek ol kimesne adem-i inkiyat ile mütehhim bulunduğu emre itaatsizlik de şayet ol müddet zarfında dahi devam ve ısrar eylediği halde hakkında ihsar mezkuresi esdar olunmasını emr ve işar eylemeye mahkeme me'zun olacaktır.

İSBAT-I VUCUT OLUNMASI ÜZERİNE CEREYAN EDECEK MUAMELE

(6) Beyan-ı esbap zımmında aleyhine emri esdar olunan bu şahsın mahkemeye adem-i vurudu hakkında az kafi sert ve ısbat eylemediği veyahut mahkemeye gelip de adem-i inkiyadından dolayı düçar mücazat edilmesi lazım gelmeyeceğine dair mahkeme-i kani' idecek surette sebep göstermediği halde merkumun mahkemece ta'yin edilecek miktar caza-yı nakdi virmesini yahut eş'ar kılınacak muddet hesap idilmesini mahkame emredebilecektir.

ŞART MUHİTİNDE MAHBUSİYET EMRİ

(7) Sudur iden emre adem-i inkiyadından dolayı habsi karargir olan şahsın emr-i vaki'a an derhal icra ve ifası lazım gelen kafe-i hususatınca matabe'at ideceği ve emr-i mezkûrun havi olduğu

diğer hususatça dahi icra ve ifa idilmeleri icab eden vakt yahut evkatın havliyle beraber inkiyad idileceğine dair mahkemenin tensibi üzre te'minat vireceği vakte kadar mahputa tevkif idilmesini mahkeme emr idebilecektir

HAPS MEZKURESİ

- (8) Ol vech ile mahbusat emr-i i'ta olundukta mahkeme mu'kidi tarafından mahkemenin mihriyle mehmura ve mahkamanın icap iden me'muriyetine hitapa bir kıt'a haps mezkuresi esdar kılınarak zikr olunan me'mur aleyhine o gibi emr sudur iden şahsı ahz ve gerfet itmeye mezkur haps mezkurasi ile me'zun olunacak ve o misillu mezkuraların tenkıs ve icra-yı ahkâmınca bilcümle zabıta me'muriyeti ile sair muhafaza-i asayiş me'murları hudut-u daire-yi salâhiyetleri dahilinde icra_yı muavenet idecekleri misüllü sadr olunan emr de beyan olunan zindancı yahut ta'in kılınan veya hapisanenin muhafaza-yı dahi emr-i mezburun aleyhine sudur etmiş olduğu kimesneyi derun-i mahbusa kabul ile nizam ve esbalı dairesinde sebil-i tahliye idilinceye değin tevkif eylemeğe mecbur olacaktır.

HACZI EMVAL MEZKURESİ

- (9) Hakkında izhar mezkuresi sadr olan şahıs bulunmamış olduğu ve bulunamadığı halde emvalinin haczı zımmında esdarını emr itmeye mahkeme me'zun olacak ve zikr olunan meskura şahs-ı merkumun emval-i gayr mengulesi hakkında tarihi emirden iti'bar hukuk da'valarında ita' olunan sekesterev İ'lamı misüllü ve her cihetce i'lam-ı mezbur meşayesinde nafiz olacaktır.

HACZ-I EMVAL MESKURESİNİN ŞEKL VE İCRAYI HÜKMÜ

- (10) Hacz-ı emval mezkuresi canib-i mahkemeden suret-i mahsusada ta'yin kılınacak iki veya daha ziyade eşhas idebilecek işbu eşhaz meskurenin aleyhine sudur olduğu kimesnenin bilcümle emval-i gayr mengulesi derununa girerek değil yalnız emval-i mezkurenin icarat ve te'minatını tahsil ve gayz etmeye ol kimesne her nevi eşya ve emval mengulesini dahi elde eylemeye ve bunların kafesini merkumun huzuru mahkemeye bil-verud tebriye-i zımmet eylediği vakte kadar veyahut canib-i mahkemeden aksi emr oluncaya değin taht-ı haczde olarak nezdlerinde tevkıf ve hafz etmeye me'mur ve me'zun olcaktır.

Muameleyi hacziyenin icrasınca vuku' bulan bilcümle mesarikatın muamele-i mezburenin emri icrası için ta'yin olunan işhasa canib-i mahkemeden bil tasvib i'tasına müsait olacak münasip mikdar ücret mebla' dahi dahil olarak emval ve işba-yı mehcüza hasılat ve esmanından Tasviye ve ifa kılınmasını mahkeme emr idebilecektir.

HARAÇ VE MESARİF

- (11) Mahkemeden sudur eden emre dem-i inkıyatta bulunanlar aleyhine igame olunan de'aviden dolayı vku' bulan mesarif mahkeme vesair hakkında deavi-yi mezburenin huzurlarında igame bulundukların muhakim canibinden mahkemece mekarin adl ad idileceği üzere i'tayı emr ve karar olunacaktır.

HAKLARINDA MECLİS-İ TEMYİZDEN KARARLAH OLAGELEN MADDELERİN TEKRAR İSTİMA' VE RU'İYETİNE MAHKEME-İ ALEYHİN ME'ZUN OLACAĞI

Kırkinci madde: Bin sekiz yüz yetmiş sekiz temmuzunun on üçüncü gününden sonra kıbrıs dahilinde herhangi bir mahkeme-i osmaniye huzurunda ikame olunarak mu'hira lefkoşa meclis temyizi tarafından istinafa bilru'ye karargir olgelen herhangi bir davada verilmiş olan karar kat'inin ahval ve hakaik maddeye gayr-ı muavık olduğu veyahut mugayir nizam ettiği tarafı da'vadan bulunan herhangi bir şahıs tarafından mahkeme-i aleyhe istida' vuku üzerine mahkeme-i mezburece cezm olunur ve karar mezburun müsted'inin hukukunca bahs hal olageldiği ve her ne kadar hüküm karar icra ve temfiz kılınmış ve üzerinde vakt dahi mirur etmiş ise de tarafeyn hakkında ihkak kılınması henüz daire imkanında bulunmadığı fehm idilebilirse da'vayı kazanmış olanların maddenin mahkem-yi aleyh canibinden tekrar istima' ve ru'yeti lazım gelmeyeceğine dair sebep gösterimek üzere huzuru mahkemeye gelmeleri zamanında kendilerinin celp pusulası tahrir ve irsal kılınmadığı ledi el tensiyb emr etmeye mahkeme-imezbura işbu kanunnamenin tarih badey-i meritinde i'tibar bir sene mururine değin me'zun olup ol gibi herhangi bir da'vanın tekrar ru'iyet yahut adem-i ru'iyeti zımmında alakadar olanlardan isbat yahut idenlerin ifadat va'kasını istima' eylediğinden sonra veyahut merkumun veya meyanelerinden herhangi birinin huzuru mahkemeye adem virudu taktirde tensibi üzere i'tayı karar idecektir. Şu kadar ki elli lirayı tecavüz etmeyen emval ve elli liradan fazla olmayan meblağı hakkında i'ta olunagelen hüküm ve kararların dolayı vuku bulan müstediyaat kabul ve isaf olunmayacak ve o yolda istida vukuunda ve

istidayı vakıa' bina icra ihtizası mahkemece emr olunabilecek muamelat ve icraatdan veyahut i'ta olunacak emrlerden dolayı işhas-ı saire tarafından tertip edebilecek bilcümle haraç ve zarar ziyan ve mesarifat mebaliğini tasviye ve ifa edebileceklerine dair müsted'iler canibinden mahkemeyi razı edecek sürette te'minat i'ta kılınmadıkça celp pusulası esdarı için canib-i mahkemeden i'tayı emr edbilecektir. Mahkeme-i aleyh ol misüllü bir da'vayı tekrar istima' ru'iyeti eyledikte ol bayide meclis-i tenyizden i'tası lazım gelir ettiği rai ve efkerında bulunacağı karar vechile i'tayı hükm edebilecek ve maddenin ol suret ile tekrar ru'yet olunması üzerine gerek hüküm verilmiş gerek verilmemiş olsun ifa olunacak haraç ve mesarifatın cümlet yahut kısım-ı müstedi' canibinden tasviye kılınmasını emr ve işar edebilecektir.

HAŞMETLÜ KIRALIÇE HAZRETLERİNİN ŞU'RAYI HASR DEVLETLERİNE İSTİ'NAF SELAHİYETİ

Kırk birinci madde: Mahkeme-i aleyhden suret-i katiyadan olarak i'ta olunan herhangi bir karar ve i'lam ve emr veya hikamı haşmetlü kiralıçe hazretlerinin ve halife hazreti meşarih-i ileyhanın şura-yi haz devletlerine isti'naf eylemeye her ferdin selahiyeti olup şu kadar ki emr-i isti'nafın şarı ileyha hazretlerinin kıbrıs divan-ı ali ahkam adliyeleri ve lefkoşa meclis temyizi tarafından verilen hüküm ve i'lamların şurayı mezbura istinafi hakkında canip suret meşarı aleyhden şura-yı mezkurun intizam re'yi ile vazı' ve te'sis virilen fi on temmuz sene bin sekiz yüz seksen bir tarihli kanunname mu'in olan müddet zarfında icra olunması ve ol yolda kanunname-i mezburun tanzim bulunduğu esval vuku'ad ve tehdidata ittiba' hareket ve mu'amele edilmesi lazım gelecektir.

SEKİZİNCİ FASIL

TE'DİL-İ NİZAMAT VE ESVAL-I MUHAKEMAT

İ'LAMAT HÜKMÜNÜN BİLA TEBLİ' NAFİZ OLACAĞI

Kırk ikinci madde: Kaza mahkemeleriyle mahkeme-i aleyte sadr olan i'lamat tarafeyden herhangi bir şahsın kendisini müdefa etmemiş yahut mahkemeden hazır bulunmamış ettiğine bakılmıyarak velev isti'naf da'va edilmiş olsa dahi i'ta olunmazlarıyla beraber tarafeyn da'vadan bulunan bilcümle işhas hakkında mürai' ve nafiz el hükm olacaktır. Megerçe metni i'lamda aksi iş'ar kılınmış ola şu kadar ki i'lamı i'ta eden

veya verilebilen i'lam hakkında vuku bulan istinafi istim'a ve ru'yeti salahiyeti bulunan mahkeme-i hükm i'lamın icra ve tenkızı zımmında emr-i sudur etmiş olup olmadığına bakmayarak hükmü mezkurun emr-i icrasını her nevkât olur ise olsun lediy el tensib mekarin adl ad edeceği müddet suret-i meşruta yahut gayrı meşrutada olarak ta'til ve te'hîr ittirmeye me'zun olacaktır.

CANİB-İ HÜKÜMETTEN İKAME OLUNAN DA'AVİ

Kırk üçüncü madde: Kıbrıs hükümeti canibinden ifrat aleyhine vuku bulan da'valar nizama istisna edilenlerden maida alel el umum müdda'i—i umumi namına olarak ikame olunacaklar ve nizamat-ı dahiliye-i muhakim ahkamına tabi' olmak üzere her cihetce ehaz-ı nas miyanında tekun iden de'aviyi misüllü ceryan eyleyeceklerdir.

HÜKÜMET ALEYHİNE İKAME İDİLEN DEAVİ

Kırk dördüncü madde: Parlamento meclisinden muzı' nizamatın otuz dördüncü beyanında mahrur ve haşmetlü kıraliçe hazretlerinin bedaye-i saltanatlarını yirmi üçüncü ve yirmi dördüncü seneleri meyanına müsadık bin sekiz yüz altmış senesinde (hukuk müsted'yat-ı nizamnamesi *) namıyla me'süs bulunan nizam hükmünce ingiltere devleti aleyhine ikamesi caiz olan müddeiyat-ı nevinden olunmayarak kıbrıs hükümeti aleyhine vuku' bulan da'valar hiçbir mahkeme canibinden kabul ve isaf edilmeyecektir.

Kıbrıs hükümeti aleyhine ikamesi caiz olan herbir da'va-yı ali vilayetin inzımam-ı ra'i ve rızasıyla kaza mahkemelerin birinde ikame olunabilüb ancak nizama suret-i mahsusada aksi müserrih bulunan ahval işbu kaideden müste'na tutabileceklerdir. Zikrolunduğu üzre ikame olunan da'avide sahib dava müdda'i ve müdda'i umum-u müdda'i aleyh sıfatını haiz olacaklardır.

MESARİF-İ MUHAKEME VESAİRE İÇÜN CANİB-İ HÜKÜMETTEN TE'MİNAT-I İ'TASI LAZİM GELECEĞİ

Kırk beşinci madde: Herhangi bir da'vada kıbrıs hükümetine icra-yı vekalet eden hiçbir şahıstan harç ve mesarif muhakeme-i tasfiye eyleyeceğine yahut muhakemenin i'ta olunacak karar hükmünce razı ve ta'bi olacağına veyahut hususat-ı saireye dair te'minat taleb olunmayacaktır.

ESVAL-İ MUHAKEME-İ OSMANİYENİN TA'DİLİ

Kırk altıncı madde: Devlet-i osmaniyenin esval-i muhakeme-i hukukiyesi ba'dema gerek işbu kanun hükmünce tevkila ve gerek sair suretle vazı' olunacak esval ve kavaid muhakemeye tabi' olmak üzere ahkam-ı ittiba'dairesinde destur el umul bulunacaktır.

1-Herbir da'va müddainin mahkemeye vuku' bulunacak istid'ası üzerine canib-i mahkemeden celb pusulası suduruyla başlanmış olacaktır.

2-Celb pusulası üzerine da'vanın nev-i aleyh esas müddeanın neden ibaret bulunduğu beyan ve tasrih kılınacaktır.

3-Müdda'i da'vasının neden ibaret bulunduğunu kendü celb pusulası üzerine ya bizzat tahrir etmeye veyahut kendisü için tahrir eylemek üzere mahkemenin icab eden me'murine şifaha beyan eylemeğe müdahir bulunacaktır.

4-Celb pusulasının mekarin adl ad edilecek minval ve şurut üzre müddai tarafından ta'dil idilmesine mahkeme da'vanın herhangi derecesinde olursa olsun müsaade eyleyebilecektir.

5-Mahkemeden virilen bilcümle i'lamat-ı hikamı i'lamatı mezburanın tanzim olunmaları birebir ve aleyhlerinde bulundukları eşhasa tebliğ edilmeksizin şimdiye kadar cari olageken minval üzre icra ve tenkiz olunabilüb şu kadarki mahkemeden sudur eden icra emirleri emval-i menkulenin kuruhatı hakkında oldukları halde muhakeme tarafından mahkeme mübaşirine vayahut icra me'mur mahsusuna icra-yı vekalet me'zuniyetini haiz-i sair bir şahsa teslim ve emval-i ğayr menkulenin satılmasını meş'ur bulundukları takdirde canib-i mahkemeden kazanın icra me'muri mahsusuna ve yahut me'murin icraiyei sairesine gönderilmeksizin tefterhaneyi hakani me'murlarına i'ta kılınacaktır.

6-Muhakim tarafından icra me'muru mahsusuna hitaya sudur iden emrler icrasını meşar oldukları her hangi bir hususun icra ve ifasınca bilcümle zabıta me'muriyeti ve mübaşirler ve tefterhane-i hakani me'murları ve me'zuniyet-i lazımayı hais sair eşas için me'zuniyet kafi hükmünde bulunacaklardır.

7-İstinaf istid'anağmeleri ve bunların aleyhinde bulundukları eşhasa tebli' olunacak suretleri kararı istinaf idilen mahkemenin mukidi tarafına teslim edilerek zikr olunan mahkeme teslim kılınan istid'anağmelerin

suretlerini ahbab idenlere tebli' ve asıllarını dahi mahkeme-i aliyyeye tesir olunacaktır.

Müste'niflerle müste'nif aleyhim takdim olunan istinaf isti'anağmesinin mezmuni vechile ta'yin kılınacak vakitte mahkeme istinafyaya vürut ederek esas ve esbab istinafinın laiha-i mahsusa ile beyan ve tesrih olunması tarafından bulunan herhangi bir şahs canibinden talep olunmadığı halde merasim-i saireye tesbit idilmeksizin istinafin emr istima' ve ru'yetine şeru' olunabilecektir.fakat tarafından bulunan her hangi bir şahsı lahza takdimine talep edildiği takdirde talep olunan lahzanın devlet-i osmaniye'nin usul-u mahkemeyi ticaret nizamnamesinin yüz on ikinci maddesi hükmünce tevkika tanzim ve takdim kılınması lazım gelecek ve takdim laiha müddetinin her nevkât olursa olsun mahkemeyi aleyhinin inzimam izniyle tavsi' edilmesi caiz olacaktır.

Zikr olunduğu üzere ta'yin kılınan vakitte müstünaf mahkemeyi aleyhte hazır bulunmadığı halde istinafin red ve ref' olunmasını talep etmeye müste'nif aleyh me'zun olup mahkeme ol bayede mekarin adl ad ideceği üzere i'tayı karar eyleyecektir.her ik tarafın zir olunduğu üzere huzur-u mahkemede isbat-ı vucüd idilmesi üzerine laiha takdimi talep olunmadığı halde istinafin la-cel el istim' kıyt edilmesini her nevkât olur ise olsun talep ve istid' eylemeye tarafeyinden bulunan her bir şahsın me'zuniyeti olacaktır.esbab istinafiyeyi mebyin laiha takdimi talep edilmiş olduğu sürette laiha-i mezbureni takdiminden sonra ve yahut mehl mu'in tarafında adem takdimi takdirde istinafin la-cel el istima' icrayı kaydını talep edilmeye hazm olan tarfın salahiyeti bulunacaktır.

DOKUZUNCU FASIL USUL

Kırk yedinci madde: Hukkâm-ı karî huzurunda ikâme olunan davalar işbu kanun hükmüne tevfikân yahut sâir suretle vaz' olunacak nizâmât dâhiliye-i muhâkim ahkâmına tâbî' olmak üzere usul muhâkeme-i dâiresinde cereyan edeceklerdir.

DA'VANIN CELB PUSULASI İSDÂRIYLA BAŞLAYACAKLARI

(1) Hukkâm-ı karî huzurunda ikâme olunan her nev' davalar celb pusulası isdâriyla başlamış olacaklardır mukirce madde-i münâza-'ı fihânın ru'yet ve tesviyesi zımnında tarafeyn hud bihud kendi hüsn-i rıza ve ihtiyârlarıyla huzur-ı hakkâma çıkmış olalar.

CELB PUSULASININ ŞEKL VE SÛRET TANZİMİ

(2) Celb pusulası karye hakimi cânibinden ve müdde'inin isim ve şöhrat ve ikâmetkâh ve san'atıyla müdde'i aleyhin isim ve şöhrat ve mahal

ikâmeti ve pusulasının tarih isdârı derûn-i pusulada tasrîh ve izbâr ve müdde'an ve madlûbün keyfiyet ve mâhiyetiyle da'vanın mahal ve yevm ve vakt-i istimâ' ve ru'yeti muhtesiran beyan ve eş'âr kılınarak sâdir olduğu hakim tarafından iza' edilecektir.

BİRİNCİ TEBLİĞ

(3) Celb pusulası mudde'î aleyhe birinci deaf'a olarak sür'at-ı münâsebe ile tebliğ edilmek yahut ettirilmek üzere müdde'înin yedine teslim ve 'idâ kılınacaktır.

İSBÂT-I VÜCÛT MAHALLİ

(4) Tarafeynin mahkemede hazır bulunmaları için celb pusulasından ta'yin olunacak yevmin târih pusulasından lâ-'akal on gün muahhir olması lazım gelecek ve celb pusulası da'vanın istim'â ve ru'yeti için tahsis kılınan tarihten ekallî bir gün müdde'î 'aleyhe tebliğ edilecektir.

İSBÂT-I VÜCÛT OLUNMASI ÜZERE CERYÂN EDECEK MU'ÂMELE

(5) Tarafeyn vakt-i mu'ayyende karye hâkimi huzurunda vücûd eylediklerinde hakim mûmâ-ileyh müdde'înin vukû' bulan müdde'â ve matlûbunun mâhiyet ve keyfiyetini müdde'î 'aleyhe beyân ve îzah eyleyecek ve müdde'î 'aleyh müdde'â-yı vâki' hakkında itirazda bulunduğu halde müdde'î tarafından irâe edeceği beyânât ve delâili dekliyecektir.

Hâkim tarafeyni bâ'del-istima' yâhut hîn-i istima' da tarafeynden bulnan her bir şahs veyahut bunların ikâme olunan şâhitlerine madde-i mütelhaddise hakkında lüzûm göreceği esilyi îrâd edebilecek ve ba'de da'vâya hitâm verecektir.

Da'vânın devâm-ı ru'yetini îcâb hâle göre vakt-ı ahre ta'lık etmeğe karye hâkimi me'zûn bulunacak ve hitâm da'vâda muvâfık ve 'adl ve hakkâniyet 'addedeceği üzere 'idâyı hükm eyleyecektir.

İSBÂT-I VÜCÛT OLUNMADIĞI HALDE CERYÂN EDECEK MU'ÂMELE

(6) Da'vânın istimâ'ı ve ru'yeti için celb pusulasında ta'yin olunan vakitte müdde'î sonra müceddiden celb pusulası asdârını müdde'î talep ve istid'â edebilip ancak hiçbir kimsenin bir da'vâ için üçten ziyade celp pusulası istihsâline istihkâkı olmayacaktır müdde'î 'aleyh celp pusulasında mu'ayyen olan vakitte isbât-ı vücûd eylediği sûrette merkûma

celb pusulası tebliğ edilmiş olduğunu isbat eylemesi karye hâkimi tarafından müdde 'îye ihtâr kılınacak ve pusulanın vaktiyle tebliğ edilegeldiğini veya icrâ-yı tebliği iktidârı hâricinde idiğini veyâhut 'dem-i tebliğ husûsunun sâir esbâb-ı sahîha üzarine mübteni bulunduğunu müdde'î isbât edemediği taktirde reddi da 'vâ edilecektir. Da 'vânın bu sûretle reddi hâlinde müdde 'î vakt-i mu 'ayyende mahkemede 'adem-i huzûrunda nâşî reddi da 'vâ edilmiş gibi müceddiden celb pusulası çıkarmak istihkâkını hâiz olacaktır. Celb pusulasının icrâ-yı tebliği müdde 'înin iktidârı hâricinde bulunmuş veyahut 'adem-i tebliğ husûsunun sâir-i esbâb-ı sahîhadan neş'et eylemiş idiği anlaşıldığı halde karye hakimi emr-i tebliğin ne sûretle icrâsı lazım geleceğini irâe eylemeğe veyahut pusulayı müdde 'î birine tebliğ etmek üzere bir kimse ta 'yîn ederek da 'vânın emr-i istimâ ' ve ru'yetini pusulanın müdde 'î 'aleyhe tebliği yâhut merkûma ona dâir ihbârât icrâsı ve tarafeynin mahkemeye ihzârı mümkün olabilecek kadar te'hîr etmeğe me'zûn bulunacaktır. Celb pusulasının müdde 'î 'aleyhe vakt ve zamânıyla tebliğ edilmiş olduğu müdde'î tarafından teybin kılındığı halde müdde'î sıhhat-i müdde 'âsını karye hâkimini kâni ' edercesine isbât eylemesi üzerine zikr olunan hâkim mûcibince matlab-ı vâkı 'ın 'umûmu veyâhut müdde 'înin istihkâkı tahakkuk etmiş 'addedilen kısmı hakkında müdde 'înin lehinde olarak i 'dâyı hükm eyleyecektir.

DA'VÂNIN CELB PUSULASI İSDÂR OLUNMAKSIZIN TARAFEYNİN İSTİD'ÂSI ÜZERİNE İSTİMÂ'I

(7) Herhangi bir maddeden dolayı iki veya daha ziyâde eşhâs beyânında ihtilâf zuhûrunda eşhâs-ı merkûmenin tesviye-i madde zamanında karye hâkiminin huzûruna çıkmaları câiz olup o halde hakim mûmâ-ileyh 'alâkadar olanların cümlesini celb pusulası isdâr olunmaksızın başka başka istimâ ' eyleyecektir. Bu yolda vuk 'u bulan da 'vâların emr-i istimâ 'ını ve ru'yetini celb pusulası isdârıyla başlamış da 'vâlar hakkında cârî olan minvâle müsâ'ade-i ahvâle göre mühimmen imkân-ı muvâfık sûretle ceryân edecek ve hakim tarafından bulunanların madde-i münâza 'ı fihâ hakkında irâe ve ikâme olunan delâil ve şuhûdunu tekrar tekrar istima ' eyledikten sonra muvâfık-ı 'adl ve hakkâniyet 'ddedeceği üzere i 'dâyı hükm eyleyecektir.

HÜKM İ'LÂM-I VE TEBLİĞ İ'LÂMI

(8) Karye hakimi cânibinden i 'dâ olunan hükm-i da 'vâyıkazanmış tarafın zılli üzerine kılma olunarak bir veya birkaç sûreti zikr olunan taraf isdâr ve i 'dâ kılınacaktır. Karye hakiminin hükm-i i 'lâmı tahrîr ve tanzîm olundukta tarafeyn da 'vâdan bulunanların isim ve şöhret ve meskenleriyle san'atları derûn-i 'ilâmda başka başka beyân ve tezbîrkılınacağı mesellû

hîn-i muhâkemedede beyine makâmında irâe edilen muharrirâtın keyfiyâtı ve isticvâb olunan şâhitlerin isim ve şöhret ve evsâfı dâhi mümkün mertebe muhtasır bir sûretle zikr ve tasrih ve şerâid hükm-ü derc ve imla kılınacak ve hükmün yevm-i 'idâsı i 'lâmın târihi makâmına tahrîr ve terkîm edilecektir. Hükmün 'aleyhlerinde bulunduğu eşhâs muktezâ-yı hükme tevfiğ hareketinden imtinâ ' eyledikleri halde kılma olunan i'lâmın birer sûretini eşhâs-ı mer kûmeye ayrı ayrı bil-tebliğ muktezâyı hükmün târih i'dâsından i'tibâren on beş gün zarfında merkûmun herhangi biri tarafından 'adem-i icrâsı tadîrde karye hakimine ihbar keyfiyeti eylemeğe da'vâyı kazanan taraf me'zûn olacaktır.

HÜKM-Ü İ'LÂMIN İCRÂSINCA CERYÂN EDECEK MU'ÂMELE

(9) İ'dâ olunan hükm-ü hâvî i'lâm sûreti tarefeyn da'vâdan bulunan herhangi bir şahsa tebliğ kılınarak mazmûn-ı i'lâma inkıyât edilmesi kendisinden talep olunmuş iken şahıs merkûmun tarafından mazmûn-ı mezkûre tarih talepten i'tibâren on beş gün murûruna değin inkıyât edilmemiş olduğu karye hâkimine ihbâr olunupda vâkı'an sıhhat ve mevsûkiyeti muhbir tarafından tebeyyün eylediği takdirde hakim mûmâ-ileyh i'lâmın bir sûret-i zuhruna sûret-i mezkûrenin vermiş olduğu hükm-ü i'lâmı aslına mutâbık bulunduğu ve sûret-i i'lâm zikr olunan şahsa tebliğ etmiş ise de merkûmun mazmûn-ı i'lâma mehl-i mu'ayyen tarafında icrâ-yı inkıyâttan imtinâ' olmuş olduğunu tasdîkan imzâsı tahtında şerh vererek sûret-i mezbûreyi muhbir keyfiyete teslim edecektir.

Sûret-i i'lâm zuhribine karye hakimi tarafından zikr olunduğu üzere i'dâyı şerh kılındıktan sonra her ne vakit olursa olsun da'vâyı kazanmış olan taraf sûret-i mezkûreyi icrâ-yı inkıyâttan imtina' eden kimsenin sâkin olduğu kazâ mahkemesine takdim etmeğe me'zûn olup zikr olunan kaza mahkemesi merâsim-i sâireye teşebbüs etmeksizin karye hakiminin i'dâ olunan i'lâm olunan hükmün ün icrâsı zammında i'lâm-ı mezbûr mahkeme-i mezkûre cânibinden sâdir olmuş gibi emr yâhut evâmir i'dâ eyleyecektir.

SÛRET-İ TEBLİĞ

(10) Karye hakimi cânibinden sâdir olan celb pusulası yahut hükm-ü i'lâmı tebliği lâzım gelen şahsı yedine i'dâ olundukta veya onun kendi nâmına hutabâ veya kendisine şumlî olarak sudûr etmiş olduğu şahs merkûme balbeyân ahz ve kabûlu teklif edildikte veyâhut merkûmun mu'tedâd-ı sâkin olduğu meskene teslim kılındukta amr-i tebliği icra olunmuş 'addedilecek ve bir kimse zikr olunan celb pusulasını yahut hükm-ü i'lâmını ismine muharrir bulunduğu veya hakkında şumûli olduğu şahsı yedine i'dâ edildiğini veya onun karye hakimi canından tebliği lazım

gelen şahsın ismine hutaba veya hakkında şumûlî olarak edilmiş olduğunu balbeyân ahz ve kabûlünü şahs-ı merkûme teklif ettiğini veyâhut zikr olunan şahs her vakitki meskeninde veya ol meskenin kâin olduğu karyenin dahilinde veya en yakın bulunan civârında sâkin olup kedisine tebliği lâzım gelen pusula yâhut i'lâmın zikr olunan meskenine teslim kılınmış olduğu hâkim mûmâ-ileyhe bilâ-habâr isbât edildiği halde haber-i vâkı' emr-i tebliğin icra edilmiş olduğuna dâir delil kâfî makâmında tutulacaktır.

KARYE HAKİMİ CÂNİBİNDEN İZAHAT-I ŞİFÂHIYE VERİLMEK LÂZİM GELECEĞİ

(11) Karye hakimleri celb pusulası yahut hükm-ü i'lâmı ısdâr eyledikleri eşhâsa zikr olunan pusula yahut i'lâmın ne sûretle ve takdîr-i müddet zarfında tebliğ kılınması îcâb edeceğini ve ahkâmın derecesinden 'ibâret bulunduğu şifâhen beyân ve izâh edecekler

HARC VE MASÂRİF

(12) Hukkâm-ı karî bir da'vâyı fasl ve hısm eyledikde da'vâyı kazanmış olan tarafın vukû' bulan harc ve masârif muhâkemesinin cümleten yahut kısmen hükmen 'aleyhine luhûk eylediği taraftan tasfiye olunmasını yahut herkesin kendi masârifini te'diye eylemesini emr ve iş'ârâteylemeğe me'zûn olup verdikleri hükm-ü i'lâmında o yolda eş'âli bulunduğu halde da'vâyı kazanmış olan tarafın tesviye edildiği harc ve resm mahkeme ile ikâme olunan da'vâdan dolayı dûçâr olduğu masârif-i meşrû'a meblağını hükmün 'aleyhine sudûr ettiği taraftan istihsâl etmeğe istihkâk ve salâhiyeti bulunacak ve ol cümle tahsîli lazım gelen meblağ hakkında tarafeyn ihtilâf-ı zuhûr eylediği takdirde zikr olunan harc ve resm ve masârif miktârı karye hakimi cânibinden ta'yîn kılınacaktır.

Bir da'vânın gerek gıyâben ve gerek sâir sûretle def' ve reddi müdde'î olan taraf 'aleyhine luhûk hükm 'addedilecektir.

İSTİNÂF

(13) Karye hakimi cânibinden i'dâ olunan hükmün vukû-'ı istinâfî hükm-i mezkûrun emr-i icrâsını men' edecektir.

Karye hâkimi tarafından verilen kararın icrâ-yı istinâfî arzu ve murât olundukta emr-i istinâfa i'lâmın icrâ-yı istinâf arzûsunda bulunan tebliği tarihinden itibâren on beş gün zarfında teşebbüs kılınmak lâzım gelecektir.

Karye hakiminin vermiş olduğu karar 'aleyhine her kim icrâ-yı istinâf arzûsunda bulunur ise istinâf etmek niyetini mddet-i istinâfîhi mezbûre

tarafından hâkim mûmâ-ileyh huzûruna giderek bil-ihbâr kendisine tebliğ edilmiş olan i'lâm sûretini haber-i istînâf târihini üzerine tasdîk yollu terkîm eyledikten sonra müste'nif tarafına i'âde ve teslim edecektir. Müste'nif haberi istînâf târihinden i'tibâren otuz bir gün zarfında zikr olunduğu üzere tasdîk-i hâvî i'lâm sûretini istînâfın istimâ'ına salâhiyeti bulunan kazâ mahkemesine takdîm ederk istînâf-ı vâkı' mahkeme-i mezkûre cânibinden müste'nifin vukû-'u istid'âsı üzerine bedâbet-i ru'yetine şurû' eylediği farz olunan bir da'vâ hakkında cârî olması lâzım gelen usûle müsâ'de-i ahvâle göre mühimmen imkân-ı muvâfık sûretle istimâ' edilecektir

Karye hakimi tarafından verilen karar hakkında vukû-'u.istînâf da'vâsı haberi istînâf tarihi üzerinde musaddik bulunan i'lâm-ı sûreti müddet-i meşrûha zarfından kazâ mahkemesine takdîm kılınmış olmadıkça mahkeme-i mezbûre cânibinden kabûl ve istimâ' edilmeyecektir.

KISM-I HÂMİS

DA'VÂ-I CEZÂİYE HAKKINDADIR

MUHÂKİM VE HUKKÂMIN DA'VÂ-I CEZÂİYE HAKKINDA HÂİZ OLDUKLARI SALÂHİYET BEYÂNINDADIR

ZÂBİTA MAHKEMELERİNİN SALÂHİYETİ

Kırk sekizinci madde: Zâbıta mahkemeleri mürekkeb bulundukları zevâtın ru'yesi yâhut mümeyyizânı oldukları kazâ mahkemesinin hudûd-u salâhiyet-i mahalliyesi dâhilinde veyâhut teşkîl ve tesisleri zammında sudûr eden emir nâmında tahdîd ve ta'yîn kılınan dâire-i hükm ve me'zûniyetleri derûnunda îkâ'olunup nihâyet bir mâh-ı müddet hapis cezâsını yâhut beş liradan ziyâde olmamak üzere cezâ-yı nakdi ahzini veyâhut mücâzât-ı mezbûrenin birlikte olarak icrâsını müstelzim bulunan cerâimden mütehaddis bilcümle da'vâ-yı mücmelâ fasl ve hısm eylemeğe ve sâir cerâim hakkında vukû' bulan şikâyâtı dâhî kabûl ile bunları teybîn edecek hâle göre red ve def' veyâhut maznûn-ı 'aleyhi lieclil-muhâkeme îcâb eden mahkemeye irsâl ve teslim eylemek salâhiyetini hâiz olarak tedkîk ve tahkîk-i maddeye şurû' etmeye me'zûn olacaklardır.Şu kadar ki teb'a-i devlet-i 'osmâniyeden bulunmayanlar hakkında ikâme olunan da'vâlar maznûn-ı 'aleyhinin muvâfakat ve hüsn-i rızaları manzûm olmadıkça ne mücmelâ ru'yeti ve fasl olunmak ve ne de takdîm tahkîkât ve tedkîkât-ı evveliyeleri icrâ kılınmak için kazâ mahkemesinin mümeyyizânında müteşekkil bulunan zâbıta mahkemelerine arz ve takdîm eylemeyeceklerdir.

Zâbıta mahkemesinin dâire-i me'zûniyet-i muhayyilesi dâhilinde îkâ' edilmiş ve bir mâhîden ziyâde nihâyet üç sene kadar haps cezâsı yahut beş lira fevkinde cezâ-yı nakt-i istifâsını veyahut mücâzât-ı mezbûrenin birlikte olarak icrâsını müstelzem bulunmuş bir cenhadan dolayı mahkeme-i mezkûre huzûrunda ikâme-i da'va olunup da da'vânın ol mahkeme cânibinden mücmelen fasl ve hısm edilmesince maznun-u 'aleyh tarafından izbâr-ı revâ muvâfakat kılındığı ve maznun-u 'aleyhin mücmeriyeti tahkîk eylediği taktirde nihâyet bir mâh-ı müddet haps cezasıyla veya beş liraya kadar cezâ-yı nakdi ehziyla veyahut mücâzât-ı mezkûrenin birlikte olarak icrâsıyla te'dîbibî kâfi olacağı mahkemece mezûm bulunduğu halde mahkeme-i mezkûre ol davayı mücmelen bilru'ye maznunun 'aleyhin cürmü tebeyyün eyledikte mukarin-i 'adl ve kâfi 'addedileceği üzere bir vech-i mecrûh nihâyet bir mâh-ı müddet hapis cezasına veya beş liraya kadar ceza-yı nakdi istifasına yahut mücâzât-ı mezbûrenin birlikte olarak icrasına 'itâ-yı hükm ve karar eyleyebilecektir.

Bir cürmün iki nefer mümeyyizden müteşekkil bir zâbıta mahkemesi tarafından mücmelen mahkemesi üzerine müdde'î 'aleyhin mücrimiyet adem-i mücrimiyeti hakkında 'aza-yı mahkeme beyanında ihtilaf ra'yı zuhûr ettiği taktirde merkumun sebil-i tahliye kılınacağı mesellû ol vech ile müteşekkil bulunan bir mahkeme huzurunda ikame olunan bir dava hakkında ceryân eden tahkîkât ve terkîkât-ı evveliye üzerine maznûn-u 'aleyhin icrâyı muhakemesi lâzım gelip gelmeyeceğine dair 'aza-yı mahkeme beyanında itfak-ı hâsıl olamdığı halde dahi merkumun sebil-i tahliye kılınıp ol madeden dolayı sair beyyine irâe ve ikame edilmeksizin bidayeten istintâk kılınmak üzere her ne vakit olursa olsun kaza mahkemesinin ru'yesi huzûruna çıkarılması caiz olacaktır.

Da'vânın mücmelen muhâkemesi yahut tahkikat-ı evveliyenin icrası üzerine emr-i istima'ın vakt-i ahre ta'hrikinden dolayı icap eden o emeir ve müzekkerelerin 'idâ ve ısdarı hakkında zabıta mahkemelerine muvadediye hükmünce tefviz kılınan salâhiyât-ı mahsusa mahkeme-i mezbûre heyeti her ne sebebe nebnî olursa olsun tekemmülen hazır bulunamadığı takdirde mahkemenin herhangi bir 'azası tarafından icra ve is'mal olabileceklerdir.

KAZA MAHKEMELERİNİN SALAHİYET-İ MU 'AYYİNESİ

Kırk dokuzuncu madde:Kaza mahkemeleri 'âid oldukları kazalar dahilinde îkâ' olunup nihayet üç sene müddet hapis cezasını yahut her ne miktar olursa olsun cezâ-yı takdi ahzini veyahut mücâzât-ı mezbûrenin birlikte olarak icrâsını müstelzim bulunan cerâimden dolayı teb'a-i devlet-i 'osmâniye bulunanlar 'aleyhine ikâme olunan her nev' dâvânın fasl ve hısmına salâhiyetleri bulunacaktır.

MUHÂKİM-İ MEVGÛTE-İ CEZÂİYEYİ SALAHİYET-İ MU‘AYYİNESİ

Ellinci madde: Muhâkim-i mevgûte-i cezâiye Kıbrıs dahilide îkâd olunan merâimden dolayı tekvin eden bil-cümle da‘vâ-yı fasl ve hısmına me’zûn olacaklardır.

MAHKEME-İ ‘ALEYHİNİN SALÂHİYET MU‘AYYİNESİ

Elli birinci madde: Mahkeme-i ‘alehi muhâkim-i mevgûte-i cezâiye ile kaza mahkemeleri cânibinde muvâd-ı cezâiye hakkında sudûr eden çekmeler ‘aleyhine ikâme olunan istinâf dâvâlarıyla haklarında ra’y ve müte‘âlâsını istihşâl için mumâkim-i mezbûre tarafından tefrik ve istisnâ edilen mesâil-i nizâmiye-yi fasl ve hısm eylemeğe iş bu kanun ahkâm-ı dâiresinde me’zûn bulunacaktır.

(On birinci fasl)

AHKÂM-I MÜTEFERRİKA

HİÇ BİR KİMSENİN BİR CENHADAN DOLAYI İKİ DEFA MUHÂME OLUNMAYACAĞI

Elli ikinci madde :Hiçbir kimse bir cenhadan dolayı iki defa muhâkeme olunamayacak ve şu kadar zâbita-i mahkemeleri huzûrunda ikâme olunan davalar hakkında ceryân eden tahkîkât-ı evveliyeye muhâkeme nazarıyla bakılmayacaktır.

BA‘DEL MUHÂKEME MAZNÛN-I ‘ALEYHİN BERA‘ATİ YAHUT MÜCRİMİYETİNE HÜKM VERİLECEĞİ

Elli üçüncü madde: Cerâim hakkında vuku‘ bulan şikâyât ve da‘vâların ru‘yeti ve muhâkemesine işbu kanun hükmünce me’zun bulunan mahkemeler da‘vâ-i mezkûreyi ba‘derru‘ye maznûn-u ‘aleyhin ya beraat yâhut mücrimiyetine dâir i‘dâ-yı hükm ve karar edecekler ve mücrimiyetlerine hükm verilen maznûn-u ‘aleyhim hakkında ta‘tin eylediği ve mahkemece îcâb-ı ahvâlden ‘addedildiği üzere tertîp ve ta’yîn-i ceza eyleyeceklerdir.

**BİR DA'VÂYA ESAS OLAN FİİLİN CİNÂYETTEN MA'DÛD
BULUNMASI KEYFİYETİNİN OL DA'VÂNIN CEHD-İ
HUKÛKİYESİNİN EMR-İ RU'YET VE TESVİYESİNİ TA'DİL VE
TE'HİR ETMEYECEĞİ**

Elli dördüncü madde:İş bu kanun ahkâm-ı târihinden sonra ikâme olunan herhangi bir da'vânın menba's olduğu fi'l yâhut ahmâlin cinâyetten ma'dûd bulunması keyfiyeti ol da'vânın cehd-i hukûkiyesinin emr-i ru'yet ve tesviyesini ta'dil veya te'hir yahut nev'imâ ihlal edemeyip ancak karye mahkemelerinin gayrı herhangi bir mahkeme huzuzurunda ikâme olunan hukûk-u da'vaların esas da'vâ olan fi'l yahut ihmâlin cinâyet nev'inden bulunduğu mahkemece cezm edildiği halde müdde-i 'aleyhin emr-i muhâkemesinde şahit zorluk etmiş oldukları mahkemece tebeyyün edenler hahkkında muvâd-ı 'itbeden mu'ayyen olduğu üzere i'dâ-yı emir ve ithâz-ı tedbir etmeye mahkeme me'zun olacaktır .

Elli beşinci madde:Zabıta mahkemeleri iş bu kanun hükmünce hâiz oldukları salahiyeti icrâ ve isti'mâl ile berâber –

Tesellut vukû'unda ve inkâr nizâmatca eşit mertebe habâis ve hıyânetten neş'et etmiş cenha ve cereyandan ma'dud olmayan muvâd-ı husûsiye veya şahsiyeden menba's da'vâlara te'diye-i nakt veyahut i'dâ-yı tazminat şartıyla veyahut mahkemece tasvip kılınacak şurût-ı sâire ile sulh ve telif-i beyni tervic ve sûret-i dostâne tesviye-i madde olunmasını teşvik ve tahsil eylemeğe me'zun olacaklardır.

**KISM-I SÂDİS
USÛL-İ MAHKEME-İ CEZÂİYE
ON İKİNCİ FASL**

**ZABITA MAHKEMELERİNİN İCAB EDENLERİN MAHKEMEYE
VURÛDUNU HANGİ AHVALDE İCBAR ADEBİLECEKLERİ**

Elli altıncı madde: Zabıta mahkemeleriyle muhâkim-i mezbure-i âzası bir cenhayı bilzat icra eylemiş yahut emr-i icrâsına iştirak etmiş olmak töhmetiyle haklarında da'va ve vukû' bulanların da'vâ-yı vukû'un mücmelen istimâ'a yahut faslı veyâhut tahkîkât ve tedkîkât-ı evveliyenin muvâd-ı 'itye hükmünce icrâsı için huzûr-u mahkemeye gelmelerini lieclil-icâr ilerde beyân olunacağı üzere ahz u kürfet-i müzekkeresi veyâhut celb pusulası isdar eylemeye 'ityetizzikr –i ahvalde me'zûn olacaklardır.

(1) İsnad olunan cenhanın mahkemenin daire-i salahiyet-i mahalliyesi dahilinde irtikâb edilmiş olduğu iddi'â kılndığı halde

(2)Cenhayı işlemiş olduğu haber verilen şahsın mahkemenin daire-i salahiyet-i mahalliyesi dahilinde sakin yahut mevcut edeni isyan olduğu sûrette

(3)Hakkında dâvâ vukû' bulan şahsın mahkemenin dâire-i salahiyet-i mahalliyesi dahilinde kâin herhangi bir mahalleden veyâhut dâire-i mezkûre dâhilinde sâkin veya mevcut bulunan herhangi bir kimse ma'rifetiyle sûret-i gayri meşrû'ada olarak istihsâl ve elde edilmiş bir malı sûret-i gayri meşrû'ada ahz ve kabul eylemiş olduğu mervâ bulunduğu taktirde

MÜZEKKERELER MESMÛTUNUN HANGİ MAHALLEDE İCÂSİ LAZIM GELECEĞİ

Elli yedinci madde:Muvâdâtiyede beyan olunduğu üzere sudûr edecek ehz ve kurfet-i müzekkereleri mazmûnu zikr olunan müzekkerelerin haklarında sâdir oldukları eşhâsın Kıbrıs'ın herhangi cihetinde olur ise olsun bulundukları mahallede ehz ve kurfetiyle icrâ kılınacaktır

HAKLARINDA MÜZEKKERE SUDÛURUYLA TAHT-I TEVKÎFE OLUNANLARIN TEVKİF OLUNDUKLARI MAHALLİN KAZA MAHKEMESİNE AHZAR OLUNABİLECEKLERİ

Ellisekizinci madde:Müdde'î yahut müdde'î tarafında bulunan şahitlerin herhangi ahz ü kurfet-i müzekkeresinin hakkında sâdir olduğu kimsenin tevkîf edildiği kaza dahilinde bulunduğu halde o kimseyi tevkîf eden memur yahut şahıs ahr-i mevkûfu zikr olunan kazanın zabıta mahkemelerinden birine götürebilip mahkeme-i mezkûre ya merkumun müzekkerelerin tarafından sâdir olduğu veya mezkûre-i mezbûreyi ısdâr eden hakimins mensup bulunduğu mahkeme huzuruna çıkarılmasını emr etmek veyâhut müzekkere-i mezbûreyi doğrudan doğruya ısdâr etmiş gibi icrâ-yı mu'âmeleye teşebbüs eylemeğe me'zûn olacaktır.

ON ÜÇÜNCÜ FASIL

HUZÛR-U MAHKEMEDE İSBÂT-I VUCÛT EDİLMESİNİ İCBÂR-I ZAMNINDA CERYAN EDECEK MU'ÂMELE

Fİ 'L-İ CENHAYI HÎN-İ İKÂ'ADE-İ MÜŞÂHADE OLUNANLARIN HUD BİHUD TEVKÎFİ

Elli dokuzuncu madde: Bir kimse devlet-i 'osmâniyenin ceza kanunnamesinin üçüncü ve dördüncü maddelerinde beyan olunan cenhalar nev'inden bulunan yahut İngiltere devleti nizâmâtca o gibi cenhalardan ma'dûddan bulan bir fiili icra ederken herhangi bir şahıs tarafından müşâhede olunan bir merkûmun der-'akap ahz u kurfet eylediği halde cezâdan âzâde-i ser veyahut işlemekte olduğu cenhayı ikmâle îsâl eyleyeceğini zikr olunan şahıs cezm eyler ise merkûmu bilâ müzekkere hud bihud tevkîf edebilecektir.

CENHA İŞLEMİŞ OLDUKLARI ZANNOLUNANLARIN HUD BİHUD TEVKÎFİ

Almışıncı madde: Devlet-i 'Osmâniyenin caza kanunnâmesinin üçüncü maddesinde musarrih olunan bir cenhayı veyâhut İngiltere devleti nizâmâtınca o mesellû cenhalardan ma'dud tutulan bir fiili irtikâb ve icrâ eylemiş olduğu esbâb-ı esâsiye üzerine zan ve şüphe ettikleri kimseleri cezârenin herhengi cehtinde olur ise olsun bilâ-müzekkere tevkîf eylemeğe bil-cümle hukkâm ve icra memurlarıyla zâbıta-i gavâsları ve muhâfaza-i âsâyiş memurunu me'zun olacaklardır.

O gibi kimseler zikr olunan cenhalardan ma'dud bir fiili fakat fil-vâkı' icrâ etmiş oldukları halde bilâ-müzekkere sâir bil-cümle eşhas tarafından dahi tevkîf edilebilecektir.

Bir kimseye bir malı mübây'a veyâ rehin veyahut teslim sûretiyle kabul etmesi teklif olunup da o mal üzerine yahut hakkında bir cenha işlenmiş yahut işlenmek üzere bulunmuş olduğu o kimse tarafından esbâb-ı esâsiyeye mebni şüphe eylediği halde zikr olunan kimse teklifi icra eden şahsı bilâ-müzekkere tevkîf ve kabulü teklif olunan malı hud bihud zabd eylemeğe me'zun ve eğer kudreti yetişir ise mecbur bulunacaktır.

BİLÂ-MÜZEKKERE TEVKİF EDİLENLER HAKKINDA İCRA OLUNACAK MU'ÂMELE

Altmış birinci madde: Muvâd-ı sâbıka ahkâmına tevfi kan kimse tevkîf eden şahıs (kendi muhâfaza-i âsâyiş memurlarından bulunduğu halde) tevkîf eylediği kimseyi sûret-i münâsebe ile zâbıta mahkemelerinin biri

huzûruna götürülerek âtide beyan olunacağı üzere icrâ-yı mu'âmele olunmak üzere zabıtaya gavaslarından yahut sâir muhafaza-i âsâyiş memurlarından biri tarafına teslim veyâhut zikr olunan mahkemelerin birine sür'at-i münâsebe ile bizzat îsâl ve ahzâr eyleyecektir.

DA'VÂ

Altmış ikinci madde: Herhangi bir şahsın ikâ etmiş olduğu bir kimse esbâb-ı esâsiye ve muhtemile üzerine i'tikât edildiği halde o şahıs 'aleyhine işbu kânun ahkâmın derecesi vechile salâhiyet-i mahalliyei hâiz bulunan bir zâbita mahkemesi nezdinde icrâ-yı şikâyet yahut ikâme-i da'vâ eylemeğe me'zûn olacaktır.

CELB PUSULASI VEYA TEVKİF MÜZEKKERESİ

Altmış üçüncü madde: Zabıta mahkemesi nezdinde zikr olunduğu üzere icrâ-yı şikâyet yahut ikâme-yi da'va edildiği halde mahkeme-i mezkûre maznûn-u 'aleyhi huzûr-u mahkemeye gelmeye icbâr için tensîbi üzere ya bir celb pusulasıyla tevkîf-i müzekkeresinin Pazar günü dahi isdârı câiz olacaktır.

O emirde tevkîf-i müzekkeresi sudur ettiği taktirde şikâyet yahut da'vanın ya müteşekki cânibinden veyahut şâhit veyâ şâhitler tarafından ba'del kısmı tahriren eş'âr kılınması ve o emirde celb pusulası isdar olunduğu sûretle bilâ-kısm-ı şifâhen beyan olunması lâzımgelecektir.

İcra olunan şikâyet yahut da'vada bir güne nakıslık bulunması veyâhut celb pusulasının veyâ tekîf-i müzekkeresinin şikâyet yahut da'vâ-yı vâkı' olmaksızın sudûr etmiş olması muvâd-ı 'atiyede bast ve beyân olunan mu'amelât hükmünü mahal olmayacaktır.

Bir kimse diğer bir kimse 'aleyhine zabıta mahkemesine zikr olunduğu üzere tahriren ve kısm-ı tahtında olarak icrâ-yı şikâyet yahut dava edipte mahkeme-i mezkûre işbu kanun hükmünce celb pusulası yahut tevkîf müzekkeresi isdârından istinkaf eyler ise vukû-ı hâli mübeyyen bir kıt'a 'ilm ve haber i'dâsını ol mahkemeden talep ederek zikr olunan pusula yahut müzekkerin isdârını müş'âr mahkeme-i mezbûreye hitaben bir kat'a emr-i nâme istihsâli zımında mahkeme-i 'aleyhiye mürâcât edebilecektir.

TEVKİF-İ MÜZEKKERENİN MAZMÛNU

Altmış dördüncü madde: Tevkîf-i müzekkeresinin tarafından sâdir olduğu hâkim yahut hükkâm cânibinden mümzî olması ve me'mûr'in-i zabtıyenin yahut sâir muhafaza-i asâyiş memurlarının biri ismine veyahut

Kıbrıs'ta müstahdem-i zabtiye ve muhafaza-i asâyiş memurlarının 'alel-umum cümlesine hitaben isdar kılınması ve aleyhine sudûr ettiği şahsın isnâden olunan cenhasının muhtasiran tasrihi ile isim ve şöhretini yahut sûretle tarifini hâvi ve huttâb edildiği kimse yahut kimselerin şahs-ı merkumu ehz ve kürfetle derun-i müzekkerede beyan olunan isnatta cevap vermek ve hakkında bir mûcib-i nizam icra-yı mu 'amele kılınmak üzere ya müzekkereyi isdar eden mahkeme nezdine veyahut icâb eden salâhiyyet-i mahalliye-yi hâiz-i sâir bir mahkeme huzuruna götürülmesini emir bulunması lazım gelecek ve hükmünün bir müddet mahsusaya münhasır olması iktiza etmeyip tarih-i icrasına değin mer'î tutulacaktır.

TEVKİF MÜZEKKERESİNDE NİZAMSIZLIK VÜCÛD-I SEKÎNE-İ MÛCİB OLMAYACAĞI

Altmış beşinci madde: Tevkif müzekkeresinin mazmun yahut sûret-i tahririyence bir güne nizamsızlık yahut nakıslık bulunması veyahut müzekkere-i mezbure ile tahriren vukû bulan şikayet yahut ahbâr-ı beyyinende veya bunlardan herhangi biriyle muvâd-ı âtiyede beyan olunan tahkikat ve tedkikat-ı evveliyenin icrası sırada müdde'î tarafından ikâme olunan beyyine arasında ihtilâf-ı vücud-u dâvânını gerek istima'ı isnada ve gerek istima'ından sonra ceryan eden mu'âmelât hükümünü ihlal edemeyip ancak ihtilaf-ı vâki'in maznun-u aleyhin aldanmasını yahut fâlini müntic bulunmuş olduğu zabıta mahkemesi tarafından cezm ve fehm edildiği halde davanın devam-ı istimâ' ve rü'yetini maznun- u aleyhin taleb ve istid'âsı üzerine yevm-i âhire ta'likle âtîde muharrir bulunana minvâl üzere merkumun li-eclil isticvâb vakt-i âhirde ahzârını veyahut kefâline rabt ile salıverilmesini emr etmeye mahkeme-i mezkûre me'zûn olacaktır.

CELB PUSULASININ MAZNUNU VE SÛRET-İ TEBLİĞİ

Altmış altıncı madde: celb pusulası maznun-u 'aleyhe hitâben tahrir kılınması ve merkumun derûn-i pusulada ta'yin ve tasrih kılınana vakt ve mahalde salâhiyyet-i mahalliye-yi haiz bir zâbita mahkemesi huzuruna vürudunu emr ve kendisine isnad olunan cenhanın muhtasiran ta'rifini mutazammin bulunması lazım gelecektir.

Celb pusulasının emr-i tebliği pusulanın me'murini zabtiyeden yahut sâir muhafaza-i asâyiş memurlarından biri vasıtasıyla ya bizzat ismine muharrir bulunduğu kimseye teslimi ile veyahut o kimseye verilmek üzere kendisini en sonraki veya ekser ikâmet eylediği meskeninde eşhasın biri nezdinde bırakılmasıyla icrâ kılınacak ve zikr olunan pusulanın Kıbrıs'ın herbir tarafında tebliği câiz olacaktır.

Celb pusulasını bir vech ecrûh-i tebliğ eden şahıs emr-i tebliğin icra kılınmış olduğunu ledel-hâce lieclil-isbât celb olunan kimsenin huzuru için

derûn-i pusulada ta'yin ve tahsis kılınan vakt ve mahallede hazır bulunacaktır.

**CELB OLUNAN KİMSENİN VAKT VE MAHAL TA'YİNDE
'ADEM-İ HUZÛRU TAKDİRDE HAKKINDA TEVKİF-İ
MÜZEKKERESİ İSDÂR OLUNACAĞI**

Altmış yedinci madde:Maznûn-ı 'aleyh celb pusulasında ta 'yin ve tahsis kılınan vakt ve mahalde isbât-ı vucut eylediği takdirde ahz ve kürfet olunarak huzûr-u mahkemeye getirilmesi için salahiyet-i mahalliyei hâiz bir zâbıta mahkemesi tarafından müzekkere-i ısdar olunabilip şu kadar ki tahrîren ve kısm-ı tahtında olarak şikâyet yahut dava vuku' bulunmuş olduğu halde tevkıf-i müzekkeresi ısdar kılınacaktır.

Muvad-ı sabıkanın tevkıf-i müzekkereleri olan ahkâmı bu yolda sudur eden müzekkerelere dahi dustûr-u 'amel olacaktır.

ON DÖRDÜNCÜ FASIL

**MUHAKEMÂTIN MÜCMELEN RU'YET VE İCRÂSİ ÜZERİNE
ZABITA MAHKEMELERİ NEZDİNDE CERYÂN EDECEK
MU'ÂMELÂT HAKKINDADIR**

OL EMİRDE CELB PUSULASI İSDÂRİ

Altmış sekizinci madde:Bu kimseye muhâkim zâbıtan birinin dâire-i salâhiyet mücmeleni dâhilinde cenha 'azv ve isnâd edildiği halde o kimsenin huzûr-u mahkemeye vurûdunu icbâr için mahkeme-i mezbûre ekser avukat celb pusulası ısdâr edip zabt-ı cerîdesinde beyan ve tasrih kılınacak bir sebep-i mahsûs olmadıkça o emirde tevkıf-i müzekkeresi etmeyecektir.

Mahkeme celb pusulası ısdâr edildikte maznûn-u 'aleyhin ahzârı için derûn-i pusulada tahsîs ve ta 'yin kılınan vakt ve mahalli isnâdı cenha eden kimseye beyan ve eş'ar eyleyecektir.

**TARAFEYN TARAFLARINDAN DA'VÂ VEKİLİ BULUNDURMAYA
ME'ZUN OLACAKLARI**

Altmış dokuzuncu madde:Müşteki ile maznun-u 'aleyh mahkemede ya bizzat hazır bulunmağa veyahut birilerine da'vâ vekili bulundurmağa muhbir olup fakat da'vanın herhangi ve derecesinde olur ise olsun tarafeynden her hangisinin bizzat huzurunu emr etmeğe mahkeme me'zûn bulunacaktır.

MAZNUN-I 'ALEYHİN 'ADEM-İ HUZURU TAKTİRDE CERYAN EDECEK MU'ÂMELE

Yetmişinci madde: Maznûn-ı 'aleyh celb pusulasında tahsis ve ta'yin olunan vakt ve mahallede çağırıldığı anda isbât-ı vucût eylediği halde zikr olunan pusulayı merkûma tebliğ etmiş olan zaptiye gavası yahut sâir kimse pusulayı ne sûrette tebliğ etmiş olduğunu ba'del kısm takrir ve beyan edecek ve müzekkir-i pusulanın usul-i dairesinde tebliğ kılınmış olduğuna mahkemece kanaat hasıl olduğu takdirde mahkeme ya maznûn-ı 'aleyhin gıyâbında olarak fasl ve hısm da'vaya şuru' yahut ledel-tensib muvâd-ı sâbıkada beyan olduğu üzere tevkîf-i müzekkeresi ısdarıyla da'vanın devam-ı ru'yetini maznûn-ı 'aleyhin ahz ve kurfet olunacağı tarihe değin te'hîr eylemeğe me'zûn olacaktır. Şu kadar ki isnad olunan cenha tahrîren ve kısm-ı tahtında olarak beyan ve ahbâr kılınmış olmadıkça tevkîf-i müzekkeresi ısdar eylemeyecektir.

BA'DEL TEVKİF CERYAN EDECEK MU'ÂMELE

Yetmiş birinci madde: Kendisine muhakim-i zabıtaban birinin dâire-i salâhiyet mücmelesi dâhilinde cenha 'azm ve isnad olunan bir kimse hakkında tevkîf-i müzekkeresi sudûru ile ehz ve kürfet eylediği halde muhâkim-i mezburenin biri huzuruna görölmesi lazım gelip mahkeme merkumu bâ-müzekkere hapis ettirerek bir vakt ve mahal-i mu'ayyende ahzârını emr edecek ve emr olunan emr hakkında müşteki zarfına i'tâ-yı ma'lumat kılınacaktır.

MANUN-U ALEYHİN HUZURU VE MÜŞTEKİNİN 'ADEM-İ HUZURU

Yetmiş ikinci madde: Dâvânın istimâ-'ı ru'yeti için ta'yin olunan vakitte maznûn-u aleyh kendisine tebliğ olunan celb pusulası maznuna bil-inkıyad hazır bulunup yahut tevkîf müzekkeresi sudûruyla huzur-u mahkemeye getirilip te müşteki kendisine zikr olunduğu üzere i'tâ-yı ma'lumat kılınmış iken isbât-ı vücud etmediği yahut birine dava vekili bulundurduğu surette mahkeme ret ve def-i dava edecektir. Mukirce bazı esbâba mebni davanın emr-i istima' ve ru'yetinin mahkemece tensib edilecek şerâit-i tahtında yevm-i âhire ta'lik tasvib kılınan mahkeme davanın emr-i istima' ve ru'yetini vakt-i âhire ta'lik eylediği halde maznûn-u aleyhi ya davanın vakti istima'ına değin kefalet rabt veya mahbeste tevkîfini emr etmeye veyahut vak-ti mezkurede mahkemeye vürud edeceğine dair tensibi üzere teminat almaya me'zun olup fakat isnadât vakı'a tahrîren ve kısm-ı tahtında olarak beyan kılınmış olmadıkça merkumu habs ettiremeyecektir.

TARAFEYNİN HUZURU

Yetmiş üçüncü madde: Dâvânın istimâ-ı ru'yeti için ta'yin olunan vakitte gerek maznun-u 'aleyh ve gerek müşteki davayı istimâ' ve fasl edecek olan mahkemede bizzat hazır bulundukları yahut taraflarından başka başka vekil gönderecekleri halde mahkeme ru'yet-i hısm-ı dâvâya şuru' eyleyecektir.

EMR-İ İSTİMA'IN VAKT-İ ÂHİRE TA'LİKİ

Yetmiş dördüncü madde: Bir davanın emr-i istima'ını ol davayı gerek kablel istimave gerek hîn-i istima'da ledel-iltensib vakt-i âhire ta'lik eylemeye mahkemenin salâhiyeti olup ancak davanın te'hiri istima'ı için tahsis olunan vakt ve mahalli tarafından mahkemede hazır bulunanların veyahut hazır bulundukları dava vekilleri huzurunda olarak cehren beyan bulunması lazım gelecek ve o halde maznun-u 'aleyhin serbest bırakılmasına müsaade etmeye ve eğer isnâdât-ı vakı'a tahriren ve kısm-ı tahtında olarak beyan olunmuş ise merkumu haps eylemeye veyahut davanın ol vechile te'hiren istima' ve ru'yeti için ta'yin olunan vakt ve mahalde hazır bulunacağına dair kendisinden mahkemece tensib edileceği üzere bil-kefâlet veyahut bilâ-kefalet te'hitnâme ahziyle sebebini tahlil ettirmeye mahkeme me'zun olacaktır. Şu kadar var ki müddet-i te'hiriye'nin 8 günü tecavüz etmesi câiz olmayacak ve müddet-i mezkurenin yevm-i bidayesi te'hir kararının i'tâ olunduğu günün ferdensi gününden i'tibar kılınacaktır.

DÂVÂNIN TE'HİREN İSTİMA'I SIRADA İSBAT-I VÜCUD OLUNDUĞU HALDE CERYAN EDECEK MU'ÂMELE

Yetmiş beşinci madde: Dâvânın te'hiren istima'ı için ta'yin olunan vakt veya mahalde maznun-u aleyh emr-i istima'ın te'hirini edenle mahkeme huzurunda isbât-ı vücud eylediği halde merkum hazır bulunmuş gibi istima' ve ru'yet-i dâvâya şürû' ve devam eylemeye mahkeme-i mezburenin salâhiyet-i kanuniyesi olacak ve şayet müşteki bizzat hazır bulunmaz ve birine dava vekili dahi göndermez ise mahkeme tensib-i vechile harç ve mesarif-i mu 'ayyineyi bil-istifa veyahut istifa etmeksizin def' red-i davaya me'zun bulunacaktır.

İSTİMA'-I DÂVÂ

Yetmiş altıncı madde: Dâvânın hîn-i istima'ında maznun-u 'aleyh hazır bulunduğu halde esas dâvâ kendisine bil-beyan mahkum olması yahut 'alyhine olarak emr verilmesi lazım gelmeyeceğine dair sebeb göstermesi

zımında îcâb eden müzekkerelerle evâmir-i sâireyi ısdar ve i'dâya me'zûn bulunacaktır.

REDDİ DA'VÂ

Yetmiş yedinci madde:Mahkeme reddi da'va eylediği halde vuku' bulan talep üzerine ol belde ledel-iltensib emmâme-i mahsûs-i i'tâsına me'zun olacaktır.Reddi da'va emirnâmesi tarafından sâdir olduğu hâkim yahut hukkâm cânibinden imza ve tahtim edilerek defter-i mahsûsuna derc ve sebbit olunacaktır.

Zikr olunan emirnamenin mahkeme mukayyidi tarafından sıhhati tasdik kılınmış bir sûretini bil-talep ahz eylemeğe maznûn-u 'aleyhin istihkâkı olacak ve bir kimse 'aleyhine hakkında o vechile emirnâme sudûr etmiş bir maddeden dolayı tekrar da'va ikamesi emirnâme-i mezkur sûret-i masdakasının ibrâzıyla beyyine-i sâire erâihzine hâcet kalmaksızın men' edilecektir.

HARC VE MASÂRİF-İ DA'VÂ

Yetmiş dokuzuncu madde:Zabıta mahkemeleri i'dâ-yı hükm veya emr eyledikte müştekîmin harc ve mârif-i vâkı'âsından mahkemece mekârin-i 'adl 'addedilenlerin maznûn-u 'aleyh tarafından kendisine te'diye ve i'fâ olunmasını ledel-iltensib kararlaştırarak derûn-i i'lâm halde dahi maznûn-u 'aleyhin dûçâr alageldiği harc ve masârifattan kezâlik mahkemece muvâfık-ı hakkâniyet 'addolunanların müşteki tarafından merkûma tazmin edilmesini tensib eyledikleri sûrette kararlaştırarak reddi dâvâyı mütezammin tanzim olunan emirnâmeleri metninde emr ve eş'âr eylemeye salahiyyetleri bulunacaktır.

Zikr olduğu üzere tazmin ve îfâsı kararlaştırılan harc ve masârif mebâliği maral-beyan -ı hükm-i i'lamlarıyla emrnâmelerde ve reddi da 'va emirlerinde her halde beyan ve tasrih kılınacaklardır.

TAHKİKÂTIN TANZİM-İ SÛR-İ İCRÂİYESİNCE SALAHİYET-İ UMUMİYE

Sekseninci madde:Zabıta mahkemeleri salahiyyet mücmelelerine tâbi' bulunan dâvâları istima' ve ru'yet eyledikte tahkîkâtın sûr-i icrâiyesini ledel-iltensib lüzum görecekleri minval üzere işbu kanun ahkâmına muhalif olmayacak bir vechile tanzim ve tertip eylemeğe me'zun bulunacaklardır.

ON BEŞİNCİ FASIL

MUHÂKEMENİN MÜCMELEN RU'YETİ ÜZERİNE HAPİS CEZÂSINI MUTEZAMMİN-İ İ'DA OLUNAN HÜKÜMLERİ İSTİNÂFI HAKKINDADIR

HANGİ AHVÂLDE İSTİNÂF İCRASI CÂİZ OLACAĞI

Seksen birincimadde: Gerek bir töhmetten dolayı ve gerek icrası yahut 'adem-i icrâsı matlup olan bir fi'l veya husûsun 'dem-i icrâsından veyahut icrâsından ictinâb olunmasından nâş-i mücâzât olmak ve cezâ-yı takdî îfâsı tercih olunamamak üzere zabıta mahkemesinin hükm yahut emriyle hapis cazâsına mahkum olanlar haklarında 'azv ve isnâd olunan töhmetin sıhhatini teslim etmedikleri halde hükm-ü vâkı'a mahkeme-i mezbûrenin kâin olduğu kaza dahilinde salahiyet mücmelesi cânî olan kaza mahkemesine istinâf edeceklerdir.

Şu kadar ki iş bu madde hükmünün akçe îfâsı kefil aerâihesi veyahut ta 'hitname veya teminat i'dâsı için verilen emirler muktezâsına 'adem-i icâbet ve mutâva'attan dolayı hükm olunan hapi cezalarına şumûli olmayacaktır.

USÛL-İ İSTİNÂFÎHİ

Seksen ikinci madde:Zabıta mahkemesinin i 'da olunan hükm yahut emr-i kaza mahkemesine icrâ-yı istinâfa iş bu kanun hükmünce me'zun olanların emr-i istinâfın icrâsına şerâit ve kavâ'id-i 'atiyeye tevfiq-i hareket ve mu'âmele eylemeleri lazım gelecektir.Şöyle ki:

(1)Müste'nif müddet-i mu'ayyine zarfında ve müddeti t'ayin kılınmış olmadığı halde kararın zâbita mahkemesi cânibinden i'dâsı tarihinden yedi gün sonra icrâ-yı istinâf niyetinde bulunduğu dâir ve istinâfın esbâb ve esâs-ı 'umûmiyesini mübeyyen ya kendi tarafından veyâhut bil-vekâle adamı cânibinden mumzî olarak gerek müştekîye ve gerkzıkr olunan mahkemenin mukayyidi tarafına istinâf ihbarnâmesi tebliğ ve i'dâ eyleyecektir.

MÜSTE'NİF TARAFINDAN TEMİNAT İ'DÂSİ

(2)Müste'nif müddet-i mu'ayyine tarafında ve müddeti ta'yin kılınmış olduğu taktirde istinak ihbarnamesi giderek istinâfın istimâ-'ı ru'yeti için tasrih kılınacak bir yevm-i mu'ayyende lieclil-muhakeme kaza mahkemesinde isbât-ı vucut eyleyeceğini ve mahkeme-i istinâfîhden verilecek hükm ve karara razı ve tabi' olacağını ve mahkeme-i mezbûre cânibinden hükm olunacak harç va mesarif mebalîğini tesviye edeceğini

ON ALTINCI FASIL

ZABITA MAHKEMELERİ HUZURUNDA CERYAN EDECEK TAHKİKAT İLE HAKKINDADIR

CANİB MAHKEMESİNDEN TAHKİKAT İLE İCRA OLUNACAĞI

Seksen üçüncü madde bir kimesne aleyhine icab eden selahiyet'i mahliye vesaireyi haiz bir zabıta mahkemesi huzurunda zabıta mahkemeleri canibinden suret'i mecmulede fasl ve hasmına müsağ olmayan bir cenihadan dolayı ikame olunduğu halde maddenin tahkikat ve tedkikat ve tetkikat mahkeme-i mezbura terkinden ahkam-ı atıye mucibince icra olunacaktır.

MEZNUN-U ALEYHİN MAHKEMEYE VÜRUDU ÜZERİNE CERYAN EDECEK MUAMELE

Seksen dördüncü madde meznun-u aleyh zabıta mahkemesinde isbat-ı vucud edilibde yahud ihsar olundukta mahkeme-i mezkura müddei tarafından ta'yin-i müdde'a zımında celb ve ikame olunan şahidlerin şahadeti ve ifasını ahz ve zabt eyleyecektir.

Zikr olunan şahidlerin şahadetlerini meznun-u aleyhin yahud vükelanın bunları zat-ı da'vaya münasebeti bulunan keyfiyat ve hususat hakkında istindaf eylemeğe istihkak olub fakat sair şahadetlerin şayanı kabul ve itibar olub olmadığına mütedair hususat hakkında mahkemece lazım görülmedikçe yahud tezhib edilmedikçe merkumunu ne maznun-u aleyh ve ne de vekili istindak edemeyecektir.

Şahidlerin şahadet vakı'ası hin-i istishazda hikaye suretiyle hülasa tahrir kılınacak mahkemece tensib edildiği halde umuma veya kisma suvail cevab şeklinde dahi zabt edilebilecektir. her bir şahidin evvela vech ile tahrir ve şahadet edebilen şahadetini mevad-ı atiyede şahadet zabıtnamesi tabir olunacaktır.

MEZNUN-U ALEYHİN BEYAN-I MÜDAFA-YI DAVETİ

Seksen beşinci madde zabıta mahkemesi maznun-u aleyhinin töhmeti hakkında verilebilen şahadeti merkumun taht-ı mahkemeye alınmasının tevzice kafi ad' eylemesiyle beraber icrayı mahkemesi icab etmeyeceğine dair merkum tarafından sebep gösterilmediği surette taht-ı mahkemeye alınması zımında i'ta-yı emr niyetinde bulunduğunu beyan ve ilan edecektir.

MUHARRİR VE ZABT OLUNAN ŞÜHEDANIN MAZNUN-U ALEYHE OKUNACAĞI

Seksen altıncı madde zabıta mahkemesi maznun-u aleyhin taht-ı mahkemeye alınmasına dair niyet şartnamesi zikr olunduğu üzere beyan ve i'lan eylediğinden sonra şahidlerin şahadet zabıtnameleri mahkemenin tensibi üzere merkurumun huzurlarında yahud gıyablarında olarak maznun-u aleyhe okunacak zabıtnamelerin ol vech ile kira'atini mütakib mahkeme tarafından maznun-u aleyhe atiyede muharrir bulunduğ u üzere yahut o manayı ifham adecek surette hitab edilecektir.

İşte hakkınızda vuku bulan ehadeti işittiniz size arz olunan töhmete dair cevaba bir sey söylemek ister misiniz? Bihemahal bir sey söylemeğe mecbur değilsiniz,fakat her ne söylerseniz zabt ve ta'hir kılınacak belki hin-i mahkemenizde aleyhinize beyyine makamında derpiş kalınacaktır.iş bu kelama cavaba meznun-u aleyh tarafından her ne söylenirse bir verakaya zabt edilerek ziyr-i mahkemenin müteşekkil bulunduğ u hakem yahud hüküm canibinden imza kılınacaktır.ve veraka-ı mezbure hakkında inbiza beyan olunacağı üzere icra-yı muamele kılınmak üzere şahidlerin zabıtnameleri beyanında hıfz olunacaktır.

Ba'de maznun-u aleyhe kendisinin canib-i mahkemeden taaht-ı muhakemeye alınması icab etmeyeceğine dair ya bizzat yahut vekili vasıtasıyla eraine-yi esbab edebilecektir.

MÜDDAI'İ ALEYH TARAFINDAN ŞUHUD CELBİ

Seksen yedinci madde müddai'i sabıkada beyan olunan muavelatin ikmalinden sonra şuhudun celbini arzu edib etmediğini maznun-u aleyhe sual olunacak ve merkurumun celbedebileceğ i şahadetlerin zat-ı maideye münasebeti bulunan keyfiyat ve hususat hakkında vuku' bulan takrirleri bil istima' müddai tarafından ikame olunan şahidlerin tekarrince te'yin olunan minval üzere zabt ve tahrir kılınacaktır.

İSTİ'MAL-İ ZABITA MAHKEMESİNİN RA'İ VE İHTİYARINA MUHAVVEL BULUNAN SELAHİYET

Seksen sekizinci madde zabıta mahkemesi le-diy eltensib:-

1-müddainin yahud vükelanın te'yiye müddai zımında da'va-yı kişad yahud ihtisar-ı tarikiyle veyahud maznun-u aleyh tarafından ikame olunan beyanata cevap olmak üzere mahkemeğe hitab-ı kalam eylemesine icra-yı müdeye yahud adem-i müsadeye ve

2-maznun-u aleyh tarafından serd ve ikame olunan beyanat-ı isti'madan sonra müddai tarafından dermeyan olunan sair delail ve beyenatı dahi kabul ve işğaya ve

3-şahidlerin hazır bulunmasından yahud herhangi bir şahidin hastalık sebbiyle mahkemenin bir mu'tadkadı akid meclis eylediği mahale vermesinden yahud esbab-ı meşruatı saire hayluletinden dolayı lazım gördüğü halde maddenin emr-i istim'a ve ru'yetini nihayet sekiz gün müddeti geçirmemek ve müdde'i mezkurenin yevm-ibedayasını ol maddenin ta'yin olduğu günün ferdası gününden i'tibar kılınmak üzere bir vakkitten diğer vakte ve bir mahelden ahir mahalle ta'lik ve nakli

4- hiçbir kimesnenin tahkikatın dahilinde icra olduğu evta yahut âyine derununa duhul etmesi yahud arada kalınması zımnında adalet kazasının mehver-u layıkında ceriyanınca ensib-i ad edildiği halde i'ta-yı emre ve

5-muamele'i tahkikaya ve tedkikayanın sur-ı ecriyesini lazım göreceği üzere ve iş bu kanun ahkamına muhalif ve mübayin olunmayacak suretle tanzin ve tertibe me'zun ve muhayyir bulunacaktır.

TEVKİF VEYA TAHLİYE-İ SEBİL

Seksen dokuzuncu madde müddai tarafından celb ve ikame olunan yahud istişhalarına mahkemece lazım görülen şahidlerle maznun-u aleyh canibinden ikame olunub da'va-yı vakı'a mütferri'i keyfiyat yahud ahval hakkında nu'ima vakıf ve ma'lumatları bulunan bilcümle şahidin başka başka istima'sından sonra zabıta mahkemesi derbeyan olunan delail ve beyanatı maznun-u aleyhin muhakemesini istilzama kafi görmediği halde merkumun tahliye-i sebilini ve delail ve beyenat -ı mezkura emr-i muhakemeyi istilzama kafi ad' edilbte maddenin emr-iru'yetini kaza mahkemesine raci' olduğu taktirde cürmün dahilinde vuku bulunduğu iddia olunan kazanın kaza mahkemesinde ve keyfiyat-i kaza mahkemesinin selahiyetine tabi' bulunmadığı suretde ol kazanın mahkeme-i mevkute-i cezaiyesi huzurunda muhakemesi ru'yet ve icra olunmak üzere taht-ı tevfiyka alınmasını emr ad edecektir.şu kadarki bir kimesne zabıta mahkemesinin selahiyet-i muhalliyesi haricinde ve fakat kıbrıs ceziresi dahilinde ika'a olunmuş bir cürümden dolayı meznunn-u mahkeme-i mezbura huzuruna götürülübte mahkeme-i mezbura huzur-u mahkemede ikame ve era'e olunan delail ve beyanatı maznun-u aleyhin muhakemesini istilzama kafi görmez ise merkumun sebili tahliye edilmeksizin ba-mezkure'i mahsusa ta'yin olunacak bir şahsa tevdi'a cürmün vuku bulduğu iddia olunan mahal üzerine selahiyeti bulunan zabıta mahkemesi huzuruna

götürülmesi zımında emr'i i'tasıyla iş bu kaza hükmünce takdim ve i'ta olunan ithamname ve şikayetname ile tahrir ve istihsal kılınan şahadet zabıtnamelerini ve teahütnamelerini maznun-u aleyhin ihzar olunacak zabıta mahkemesine verilmek üzere zikr olunan şahsa teslim edilecek ve mezkur zabıtname ve teahütnameler ol davaya aid nazarında tutularak haklarında mevvad-ı atiyenin sair zabıtname ve teahütnamelere mütedair olan ahkamı mucibince icra-yı muamele edilecektir.şu kadar dahi varki bir şahsın ceryan eden tahkikat ve tedkikat-ı evveliye üzerene sebil-i tahliye kılınmış olması keyfiyeti ol şahıs hakkında sebeb-i sahih üzerine görülecek lüzuma binaen tekrar ol misullu tahkikat ve tedkikat-ı icrasına şuru' eylemekten hiçbir zabıta mahkemesi men edemeyecektir. .

YALAN ŞEHADET EDENLERİN TEVFİYKİ

Doksanıncı madde i'tida zikr ve ta'dat olunan muhakimin cümlesi huzurlarında ikame olunan dava'larda yalan şahadet etmiş oldukları tefris eyledikleri eşhası ya selahiyet -i lazımayı haiz muhakeme canibinden muhakemeleri icra olunmak üzere taht-ı tevfiyke olmağa veyahut ilerde beyan olunacağı vech ile kefalete rabt eylemeğe me'zun olacaklardır.

Yalan şahadet fezahatını irtikab edenler aleyhinde icab edenleri ifa-yı şahadete yasnedd-i icbar eylemeğe muhakim-i mezbure için ma'zuniyeti olacak ve ol babda zabıta mahkemeleri tarafından fasl ve hasm-ı selahiyet mecmeleleri haricinde bulunan maddelerden dolayı taht-ı tevfiyke olunanlar hakkında atiyede beyan olunan minval üzere icra-yı muamele kılınacaktır.

Fezahat-ı mezkure-i irtikab edenlerin ahz ve ger-fetle zabıta mahkemesi huzuruna götürülmelerini emr ve iş'ar eylemeğe dahi muhakim-i mezkurenin selahiyeti olacak ve zabıta mahkemelesi ol-misillular hakkında sair suretle huzuruna götürülmüş gibi icra-yı muamele eyleyecektir.

İcab edenleri muhakeme ve murafe'aleri icra olunmak üzere iş bu madde hükmünce taht-ı tevfiyke olmak selahiyeti muhakeme-i aliyye ve muhkim-i mevkurat-ı cezaiyye ve kaza mahkemeleriyle kaza mahkemelerinin mevad-ı hakikiyye-i fasl ve hısm için münferiden icra-yı hükmeden ra'isesine ve bil cümle zabıta mahkemelerine aid ve mahsus bulunacaktır.

EMR-İ MUHAKEMENİN AİD OLDUĞU MAHKEMENİN MECLİS-İ ATİSİNDE İCRASI LAZIM GELECEĞİ

Doksan birinci madde li-ecel el muhakeme taht-ı tevfiyke alınan bilcümle işhasın tevfiyki emr-i muhakemenin mahkemenin meclis-i atisinde icrasıyla meşrut bulunacaktır. Emr-i muhakemenin vakt-ı ahire ta'lik muktezası adalet cihatince tensib edildiği halde caiz olacaktır.

EMR-İ MAHKEMENİN MAHAL VE SURET-İ İCRASININ TEBDİL VE TAĞYİRİ ZİMNİNCA EMR-İ İ'TASI

Doksan ikinci madde herhangi bir cenehadan dolayı taht-ı mahkemeye alınması kararlaştırılmış olan bir şahsın istid'ası yahud müddai-i umimiye'nin talebi üzerine atiyede beyan olunan emirleri i'tiya muhakeme'i aleyh me'zun bulunacaktır.şöyleki:

1-Zikrolunan şahsın esval-ı huzurunda muhakemesi lazım gelen mahkemenin ğayrı herhangi bir mahkeme huzurunda itham yahud murafea'sı emri

2-Maddenin da'va-yı hukukiyeden ma'dud bulunmuş gibi fasl ve hasmı emr-i mahkemenin tebdil-i mehli zımnında emr-i i'tası emr-i mezburun ad'-ı i'tası taktirde mahkemenin suret-i bi- tarafaneden olarak ceryan edemeyesek yahud esna-yı muhakemede ol yolda emr verilmiş olsa matluba deha muvafık bir vechile fasl ve kabil olabilecek fevkalade müşkil ve mühim bir mes'ele nizamiye tekun edebilecek yahud tebdil-i mehl hususunun gerek umum hakkında ve gerek şuhud veya tarafın da'va için indab olacağı mahkemece melhuz ve me'mul bulunmadıkça caiz olmayacaktır.

Mahkemenin tebdil-i mehl zımnında verebilen emirlerin maddenin hangi mahkeme huzurunda muhakeme edileceği meş'ur bulunmaları lazım gelecek emr-i muhakemenin her cihetle meznun-u aleyhin taht-ı muhakeme tarafından kararlaştırılmış gibi ceryan edecektir.

Ol yolda i'da olunan emrin isti'dasına meyyit bulunduğu kimesne emri me'hur hakkında icab-ı hale göre müddai'i ummumiye yahud meznun-u aleyh ile ifa-yı şehadet zımnında sened vermiş ve meznun-u aleyhin huzur-u mahkemeye geleceğine dair i'ta-yı kefalet eylemiş olan bilcümle işhasa ve meznun-u aleyhe ahz olunan takriri zabıtnameler ile da'va-yı va'kıa münferi' atiyede beyan olunan evrak -ı sairenin emrin hin-i i'tassında nezdinde mahfuz bulundukları kimesne derhal i'ta-yı malumat eyleyecek ve iş bu ma'lumat emr-i vaka-i suret müseddikasının bizzat ma'lumatın verilmesi murad olunan kimesneye tebliğ ile i'ta olunabilecektir.ziyrde beyan olunanların ğayr-ı ahvalde hiçbir cenaha

maddesinin da'va-yı hukikiyeden ma'dud bulunmuş gibi icra-yı emr olunamayacaktır.

**(EVVELA) MÜDDAİ'-İ ALEYHE ÂDİY TESD YAHUD MAHL-İ
NAMUS MÜFTERİYADA NASDI VEYAHUT A'DİY TA'RİZ
TÖHMETİ İSNAD EDİLMİŞ OLDUĞU HALDE**

(saniyyen) ikame-i davadan başlıca maksad nizama mutlak bir hususat yahut münazara'ı şahsından me'dud bir keyfiyetin fasl ve tevsiyesinden yahud yalnız bir ceza-yı takdi verilmesinden ibadet ettiği idda-yı emr eden mahkemece melhuz bulunduğu taktirde vech-i mezkur üzere i'ta-yı emr olundukta da'vanın emr-i istima'ı ve ru'yeti şahidlerin liyakati ve delaletin makbulatı ve şahidin sure-ti iştihadı hususlarınca ve muhekematın cedide ve isti'naf hüküm ve tesviye'i mesarif maddelerince deava'ı hukukiyede ma'dud bulunmuş gibi ceryan edib fakat iş bu madenin hiçbir meznun-u mahkemenin her hangi suret ile i'ta-yı hükmetmek yahut ma'ez zikr veche üzere emr verilmiş olmasa icra edebilir olduğu sair hususat-ı icra ve ifa-i emr ve i'fa eylemek selahiyetine nev-ummâ hâlel vermiyecektir.

İş bu madde hükmünce i'ta-yı emrolundukta emri veren mahkeme emrin i'tasını taleb ve istid'a eden şahsın kefalet i'tası verilebilen emirden dolayı ihtiyar olunan mesarifatın emr-i tasviyesi ile sair hususat hakkında mekkarin a'dl ve hakkaniyet ad' edeceği üzere teklif-i şeraite muhayyir olunacaktır.

**EMRİN ŞUMULİ BULUNDUĞU MAHKEME TARAFINDAN
MAZMUN EMRE TEVFİK HAREKET EDİLECEĞİ VE EMR-İ
VAKİ'İN İHTİYACA SELAHİYETİNE DAİR BEYNE-HU TALEB
OLUNACAĞI**

Doksan üçüncü madde made-i sabıka hükmünce i'ta-yı emr olundukta verilen emrin şumulu bulunduğu mahkeme ol emrin ibraz ve erainesi üzerine mucibince icra-yı hareket ve muamele edecektir. meğerki emrin sahiha olub olmadığına dair şübheye sahib olduğu taktirde emrin sıhhatine kanığ olmak için yensib ve tasvibi üzere ithaz-ı tedabir edebilib fakat emr-i vak'anın ihtiyaca selahiyetine dair beyyine taleb eylemeğe yahud emr-i mezburun vucudunu inkar veya teslimde tereddüt etmeğe ne maddenin ne de meznun-u aleyhin da'vanın hiçbir halinde ve hitam-i da'vadan sonra hiçbir vakitte istihkakı olmayacaktır.

ON YEDİNCİ FASIL

HİN-İ MAHKEMEDE İKAME VE ERİ'NE OLUNAN BEYANATIN İSTİHZARI HAKKINDADIR

ŞUHUDUN MAHKEMEDE HUZURU VESAILİNİN İSTİHSALİ

Doksan dördüncü madde herhangi bir şahsın ya müddai yahud maznun-u aleyh lehinde olarak mühim bir şehadeti icra edebileceği muhtemel olub fakat isticabı olunmak üzere için kendi re'y ve ihtiyarıyla huzur-u mahkemeye gelmeyeceği tahkikat eyleyeceğini icra eden yahud edecek olan zabıta mahkemesi huzurunda bir şahid tarafından me'al kısm tebyin edildiği halde mahkeme-i mezbura ol şahsa bir bir vakt ve mahalli mu'ininde huzur-u mahkemeye bil-verud da'va-yı vak'a hakkında i'fa-yı şehadet eylemesi için hakim yahud hükam-ı mahkeme canibinden mahzı celb pusulası esdar edecektir.

CELP PUSULASININ SURET-İ TEBLİĞİ

Doksan beşinci madde zikr olunduğu üzere esdar olunan celb pusulası ya bizzat ismine muharrir bulunduğ şahsa i'ta olunarak veyahut merkuma verilmek üzere en sonraki ve yalnız ikamet eylediğini tebliğ kılınacaktır.

ŞAHİDİN MAHKEMEYE ADEM VERDİĞİ TAKTİRDE HAKKINDA TEVFİK-İ MÜZEKİRESİ İSDAR OLUNACAĞI VE OL EMİRDE TEVFİK MÜZEKKİRESİ ESDARI

Doksan altıncı madde zikrolunduğu üzere celb olunan kimesne ihmal yahud imtina' edibte celb pusulasında iş'ar olunan vakt ve mehalde hazır bulunmadığı ve ihmal yahud imti'na vaki'inden dolayı azr-ı meşru gösterilmediği halde (celb pusulasının bir veche meşruh tebliğ kılınmış olduğu me'al kısım isbat edilmesi üzerine)ol kimesnenin huzuruna verud-u metlub olan zabıta mahkemesi merkumun bir vakt ve mahl-i muayyinde ma'el-zikr veche üzere icra-yı şehadet için ihsar zımında hakim yahud hikam-ı muhakemenin imzası tahtında olunarak tevkif mezkuresi isdar edebilecektir. Herhangi bir şahsın icbar edilmedikçe ifa-yı şehadet için huzur-u mahkemeye gelmesi muhtemel olmadığına dair zabıta mahkemesi meal-kısım şehadet vuku' u üzerine kani' olduğu takdirde celb pusulası yerine ol emirde tevkif mezkuresi isdarna meznun-u aleyh olunanların tevkifi için sudur eden müzekkirelerin icra-yı meznunu hakkında zikr-i sebkat eden ahkam kaniyine bu yolda sadr olan her bir tevkif müzekkiresi hakkında dahi cümlet cari olunacaktır.

İSTİNDAK OLUNMAKTAN İMTİNA' EDEN ŞAHİDLER

Doksan yedinci madde bir kimesne zabıta mahkemesi huzurunda bulunupta bir mevc-i nizam istintak edilmekten veyahud da'va-yı vakı'a hakkında kendisine i'rad olunan su'allere i'tayı cevabdan öZR-ü meşruh serd ve erai etmeksizin istinkaf edildiği halde nihayet yedi gün müddet hapsedilmesini müteşekkil bulunduğu hakim yahud hikamın imzasını havi' mezkure'i mahsusa ile emretmek mahkeme-i mezbure me'zun olacaktır gerekse merkurum esdara istindakının icrasına yahud cevab-ı i'tasına izharı muvafikatiyla.

ŞEHADET ZABITNAMELERİNİN ŞAHİDLERE KIRAA'T OLUNACAĞI

Doksan sekizinci madde gerek müddai'nin lehinde ve gerek meznun-u aleyh tarafından celb olunanlar herbir şahidin zabt edilen şهادeti kendisine kira'at olunarak hem şahid tarafından ve hem de şهادetin huzurunda ahz ve zabt edildiği hakim yahut hükamın biri canibinde imza edilecek ve maznun-u aleyhe şahidin ve şهادeti imza eden hakimın zabıtname-i mezburun hin-i kiraa't imzasında cümleten hazır bulunmaları lazım gelecektir.

ZABITNAMELERİN HANGİ AHVALDE BEYAN MAKAMINDA İBRAZ VE ERA'İ OLUNABİLECEKLERDİR

Doksan dokuzuncu madde emr-i muhakemenin huzurunda icra olunduğu mahkemeye me'mur-u mahsusi tarafından yahud ol me'murun taht-ı emanet ve muhafazasından olarak şهادet zabıtnamesi deyu ibraz ve era'e olunan her bir tahrirat-ı şهادet zabıtnamesi i'tarından tutulacak ve tahrirat-ı mezkure şهادeti vak'anın kısm-ı tahtında i'ka olumuş ve imzasını havi olduğu hakimın mensub bulunduğu zabıta mahkemesi canibinden yahud huzurunda olarak ahz-ı şهادet edilmiş ve şهادetin huzurunda ahz olunduğu hakim yahud hükamın biri tarafından imza edilegelmiş velev şahid tarafından imza kılınmış olmasa dahi aksi isbat edilinceye değin maznun-u aleyhin mevhesinde olarak usul-u dairesinde şahide kiraa't olunmuş hükmünde tutulacaktır. şهادeti kısm-ı tahtında olarak ahz olunmuş ve huzurunda yahud yarafından ahz ve zabt edilegelgiğini hakim yahut hükamın biri tarafından imza kılınmış olduğu zabıtnamesinden anlaşılan bir şahidin vefat etmiş olduğuna yahud (velev fakat bulacağı muhtemel olsun) icra-yı şهادete muktedir olmayacak derecede mariyz veya muhannel el-şu'ur bulunduğu veya meznun-u aleyh tarafından mae'a tesadüf edildiğinde veyahud kıbrıs dahilinde

bulunmadığına dair hin-i mahkemede muhakemeyi kani' edecek surette era'ine isbat edildiği ve şehadet-i vakı'anın maznun-u aleyhin huzurunda olarak ahz ve zabt edilmiş ve naznun-u aleyhin yahud vekiline şahidi istindaka derece'i keyfiyede fısatı bulunmuş edildiği tebyin kılındığı takdirde şehadet-i mezkure zabıtnamesinin yine makamında kıraa'tını caiz olacaktır meğerki şehadetin kısm-ı tehnininde olarak ahz ve zabt edilmemiş hükmünde bulunduğu hakim tarafından veya huzurunda usul-u dairesinde ahz ne zabt veya imza olunmamış yahud tarafından imza edilegeldiği mübin bulunduğu hakim ile maznun-u aleyh huzurunda olarak şahide okumamış idiği tebyin ve i'tiyat kılınan şehadet zabıtnamesinin şahid tarafından imza edilmiş olunması keyfiyet-i zabıtname-i mezkuru beynelik selahiyetinden iskat etmeyecektir.

Meznun-u aleyh zabt olunan ifadet ve istindakı iş bu kanun hükmünne tevfikân ahz ve zabt edilmiş oldukları isbat olunduğu yadut ol vech ile ahz ve zabt edilmiş hükmünde bulunupta aksi isbat edilmediği takdirde isna-yı mahkemede müddai-i yahud müddai-i aleyh tarafından beyyinne makamında era'in olunabilecektir.

ZABITNAME SURETİ

Yüzüncü madde haklarında istad-ı töhmet olunanların atiyede beyan olunan evrak suretlerini münasib miktar harc i'tasıyla evrak-ı mezburenin nezdinde mahfuz bulundukları me'murdan ahz ve istihsal eylemeğe tahkikat olunan ikmalinden sonra istihkakları olacaktır:

1-Zabıtname

2-maZnun-u aleyhin ifadât va'kıasıyla istindakını havi evrak

3- Tahkikat olunan hin-i icrasında bina makamında ibraz ve i'ta olunan bil-cümle muharridat ve senedat

ŞAHİDİN İCRA-YI ŞEHADET EDECEĞİNİ TEAHHÜDA SENED-İ AHZİ

Yüz birinci madde bir kimesnenin töhmet-i mahkemeye alınmasına karar verildikte tahkikat-ı evveliyayı icra eden mahkeme gerek müddai ve gerek maznun-u aleyh lehine olarak huzurunda istintak ulunan her bir şahitden maznu-u aleyhe muhakeme olunacağı mahkeme huzurunda icra-yı şehadet edeceğine dair teahhüdname ahz edecektir. Elverirki ol şahidin şehadet-i vakıa'sı da'va-yı vakıa' hakkında ehemmiyete haiz olsun ve yalnız tezkiye hakkında bir delil olmayıp meznun-u aleyhin şebbet-i mecrumiyet yahut ma'sumiyetine medar olabilecek kabilden bulunmasın.

Taahhüdname maznun-u şahsı mütaahhid tarafından kabul olunarak ziyri zabıta makemesi canibinden veyahut huzurlarında kabul olunduğu hikamın la-akl biri tarafından imza edilecek ve hülasa vechile suret-i zikr olunan hakim tarafından mümziya ol şahsa i'ta kılınacaktır. zikrolunan teahhüdname şahsı müteahhidi gerek maznun-u aleyh huzurunda icra-yı muhakemesi karargir olan mahkeme nezdinde ve gerek emr-i muhakemenin icrası için selahiyet-i lazımayı caiz me'mur tayin ve izhar olunan sair mahkeme huzurunda ve hem karar veya eş'arı-ı vakı'a üzerine icra olmayacak mahkeme esnasında ve hem de mevad-ı i'tiyada mahsur bulunan ahkam-ı mahsusa mucibince me'hura vu'ku bulunacak muhakemat sair hengamında ifa-yı şehadete mecbur kılınacaktır.yetişirki vuku bulunacak muhakemat saire ve ahir hakkında müteahhid bulunan şahidlere i'da-yı malumat olsun .

EVRAKIN BİR MAHKEMEDEN DİĞER MAHKEMEYE İRSALİ

Yüz ikinci madde atiye el-zikr muharrirat-ı ba'ni dava-yı vakı'a hakkında ithama verilmiş olduğu halde zikr olunan ithamname ile şahidlerin zabıtname yahut isticabnameleri ve maznun-u aleyh ifadet istintakını havi evrak ve maznun-u aleyhe kefilleri ve şahidler tarafından verilebilen teahhüdnameler ve ceniha-yı vakı'aya mütedair bil cümle evrak-ı saire tahkikat olunan nezdinde ceryan edildiği zabıta mahkemesi canibinden icra-yı muhakemesi karar-gir olan şahsın huzurunda olunacağı muhakemenin icab eden me'muruna irsal olunacakları ve zikr olunan zabıta mahkemesi canibinden irsal olunduktan sonra şayet mahkemenin mahal-i icrası nizamı dairesinde sudur etmiş bir emr-i mahsusa ile tebdil edildiği taktirde emr-i mezkurenin tarih-i i'tasına nezdinde mehfuz bulundukları me'mur yarafından emr-i mahkemenin tebdile icrasına ta'yin olunan mahkemenin lazım gelen me'muriyetine irsal kılınacaktır.

İ'TA-YI TEAHÜDNAMEDEN İMTİNA' EDEN ŞAHİDLERİN HABS EDİLECEKLERİ

Yüz üçüncü madde ma-e'z zikr teahhüdname-yi i'tadan yahut mazmun-u kabilden istinkaf eden şahidler zabıta mahkemesi tarafından bamüzekkire habs ettirilebilecekleri ve ol yolda habs olunan şuhud maznun-u aleyhin hıtam-ı mahakemesine değin yahut hapisanenin kain olduğu muhalde selahiyet-i cari olan zabıta mahkemesi huzurunda ber-ce meşruh i'ta teahhüdname edinceye kadar töhmet tevfiykada bulunacaklardır.şu kadarki maznun-u aleyh sebil-i tahliye olunduğu halde ol gibi şahidlerin dahi tahliye-i sebili zımnında selahiyet-i mehliyeye haiz zabıta mahkemesi canibinden i'tayı emr olunabilecektir.

HASTA VE SEYAHATA ĞAYRI MUKTEDİR OLAN ŞAHİDLERİN AHZ VE ZABT-I ŞEHEDETİ

Yüz dördüncü madde bir kimesnenin i'ade-i sıhhat eylemesi muhtemel olmayarak suretle mehlikede hasta ve icra-yı seyahate ğayrı muktedir bulunduğu ve zabıta mahkemesinin selahiyet-i mücmelesi haricinde olarak vuk'u bulunmuş ve i'ka ile meznun olan şahıs aleyhine zabıta mahkemelerinin birine icra-yı şikayet olunmuş bir cenaha hakkında i'fa-yı şahadet mühimmeye mu'tedir ve razı olduğu ol kimesnenin mukim bulunduğu muhal dahilinde selahiyet-i cari olan zabıta mahkemesi huzurunda me'al kısm isbat edildiği halde mahkeme-i mezbure (tahkikat-i evveliyenin icra kılınmış olup olmadığına bakmayarak ve fakat maznun-u aleyhin tahliye-i sebili icra olunmaksızın) zikrolunan kimesnenin şahadeti mevad-ı sabıkada best ve beyan olduğu üzere ahz ve zabt ile ziyrine vazıh imza ve şahadet mezkurenin ahz-ı esbabıyla hangi tarih ve mahalde ahiz edildiğini ve şahadetin hin-i ahz ve zabıtında hazır bulunmuş olunanlar olduğu halde onların ismi ve şöhretini bala-yı zabıtnameye serlevha sureti ile derc ve imla eyleyecektir.

Ahz olunan şahadetin tahkikatı evveliyası hitam-ı yezir olumuş bir cenihaya ta'lik bulunduğu halde ol şahadeti ahz eden zabıta mahkemesi şahadet zabıtnamesini emr-i muhakemenin huzurunda icra olunacağı mahkemenin icab eden me'muriyete irsal eyleyecek ve eğer bir kimesne isnad olunmuş ve tahkikat-ı evveliyasına hanüz devam edilmekte bulunmuş bir cenihaya mutaa'llik olduğu taktirde zikr aid zabıtname şahadeti ahz edeen mahkeme canibinden tahkikat-ı mezburenin nezdinde ceryan edmekte olduğu mahkemeye gönderilerek ondan dahi emr-i mahkemenin huzurunda icra olunacağı mahkemenin me'muru mahsusu tesyir kılınacaktır.ol vechile ahz olunan şahadet aid bulunduğu da'va hakkında cari ol şarta ittiba'en beyyine makamında şayan-ı kabul bulunacaktır.şu kadarki zikr olunan şahadet taht-ı mahkemeye alınması kararlaştırılmış olan bir şahıs tarafından irtikab olunmuş bir cenihaya müteferri' bulunduğu taktirde ol şahsın gıyabında olarak ahz edilmiş ve bad'el ahz merkumun huzurunda şahide kıraa't olunmamış ve şahidi istinkaka ne kendisinin ne vekilinin ve ne de kendi tarafından ahz bir kimesnenin fırsatı bulunmamış olsa dahi ahz-ı şahadet olunacağına dair kendisine bir veche zir-i tebliğ ihtiyarname kılınmış olupta şahadetin hin-i ahzında bizzat hazır bulunmakta veya vekilini yahut tarafından sair bir şahsı hazır bulundurmaktan istinkaf etmiş veya ol ba'de ihmalinde olduğu tebyine ve isbat edilmesi üzerine aleyhine beyan makamında kabul olunabilecektir.

Ma'er zikr vece üzere ahz -ı şahadet olunması mutessavvir bulunduğu taktirde meznun-u aleyh vaktiyle ihbar-ı keyfiyat olunması lazım gelen tastir olunan ihbarname maznun-u aleyh mahbus bulunduğu halde bizzat

kendisine ve kefalet rabt edilmiş olduğu surette ya kendisine veyahut en sonraki yahut ekser ikamet edildiği meskene tebliğ kılınacaktır.

Maznun-u aleyh mahbus bulunduğu halde hapsi emretmiş olan mahkeme yahut mahli kaza Kaimet-i hamı merkumu şahidinin hin-i ahzında hazır bulunmak üzere şahidin ahzedileceği mehle götürerek yahut götürterek ahz-ı şهادet olunduktan sonra tekrar haps etmesini muhafazasına me'mur bulunan zindancıya tehrir-i emr edilip fakat hiçbir meznun-u aleyh kendi rızası olmaksızın ol maksat için ol gibi mahle götürülmeyecektir.maznun-u aleyhin ol vech ile götürölüp götürölme mesarifi mevkuf bulundukları hapisanenin maarif-i tahsisatından tesviye kılınacaktır.

ŞEHADETİN HEVALE-İ İSTİHSAL-İ ME'ZUNİYETİ

Yüz beşinci madde ve'sa-yı muhakim kaza da'vası de'va-yi ceza-iye de muamele-i 'adliyenin hüsn-ü ceryanı cihetince lüzum gördükleri halde icab eden şuhud yahut ahir-i işhasın me'murin-i mahkemenin herhangi biri huzurunda yahud sair bir şahsa ve eşhas tarafından ve kıbrıs'ın dahil veya haricinde bulunan her hangi bir mahalde ba'd el-tahlif istimtak ve istişhad olunmazlarını ve ol vech ile istihsal kılınan şهادeti havi zabıtnamelerin mahkemede süresiyle hıfz edilmelerini emretmeye ve mezkur zabıtnamelerin ta'in ve iş'ar edilecekleri şera'it tahtında beyyine makamında eraesince gerek müdda'ie ve gerek maznun-u aleyh me'zuitiyet vermeğe me'zun olunacaklar ve iş bu madde hükmünce verilebilen emirler mahkeme-i aleyhe istinaf edilebileceklerdir.

TEHARRİ MEZKURESİ

Yüzaltıncı madde üzerinde yahut hakkında cenaha icra olunmuş veya bulunduğu meznun bulunmuş olan veyahut icra-yı cenaha maksadı için isti'mal kılınması mutasavvir ettiği esbab-ı esasiyeye menni zannedilen her nev'i eşyanın meydana çıkarılması için şüphe edilen ayniyelere muhal ve nesnelerin teharri olunmasının ve ol gibi eşyanın zapt edilerek hakkında bir mu'cibi nizam icra-yı muamele olunmak üzere hükm ve selahiyetleri dahilinde cari bulunan kazanın zabıta mahkemelerinde biri huzuruna götürölmesini imzaları tahtında mezkure-i mahsusa ile emretmeğe kaza mahkemeleri ile mahkeme-i 'aleyh hükamının me'zuniyeti bulunacak ve mu'amele-i mezbura müzekkire-i mezkuranın hitab edildiği kimesne me'rufetiyle icra olunacaktır şu kadar ki hükam-ı nüma ileyhimun zikr olunan mezkure'i kabl el- esdarı teharri olunacak eşyanın mevcut olduğuna ve icra-yı tahrisine derun-u müzekkire de emr ve iş'ar olunan 'ayniye veya mahal yahut nesne derununda bulunduğuna da'ir muhayyiri keyfiyyetin

me'al kısım vuku' bulunan ihbarı üzerine kani' olmuş olmaları lazım gelecektir.

Ol gibi müzekkire esdar eden hakim-i meznun müzekkire-yi ya tulu'u şemsettin ğurub-u şemse kadar olan müddet zarfında veyahut sa'ir herhangi bir vakitte icra ve tenfis için müzekkire-i mezburenin hitab edildiği kimesneye tensiyi üzere i'ta-yı me'zuniyet edecektir sudur eden teharri mezkuresi üzerine zabıta mahkemelerinin biri huzuruna sahte evrak yahut isti'mal veya tasrif-i ğayr meşru' eşya götürülüp te mutasarrıf tarafından azr_ı maşru' serd ve isbat edildiği halde mahkeme-i mezbure evrak veya eşyayı mezkureyi velev kimesnenin taht-ı mahkemeye alınmasını istizam etmiş olmasınlar iytâl yahut imha ettirmeye me'zun olacaktır.

ON SEKİZİNCİ FASIL

MAZNUN-U ALEYHİN YENKİFİ HAKKINDADIR

MANUN-U ALEYHİN HABS YAHUT KEFALETE RABT EDEBİLECEĞİ VEYAHUT SEBİL-İ TAHLİYE KILINACAĞI

Yüz yedinci madde hakkında zabıta mahkemeleri tarafından mecmulen fasl ve hısmını kabil olunan bir ceneha isnadıyla zabıta mahkemesine ihtiyar olunan her bir şahıs sebil-i tahliye edildiği halde ve tahliye sebebiyle icra olununcaya değin ahkam-ı atiyeye tevfiyka ya habs yahut kefalete rabt edilecek veyahut kendisinden teahütname ahzıyla serbest bırakılacaktır.

MAZNUN-U ALEYHİN KEFALETE RABTI HUSUSUNDA MAHKEMENİN RE'Yİ VE TENSİBİNE MUHAVVEL BULUNDUĞU

Yüz sekizinci madde matb'u aleyhini i'tikab-ı hiyanet yahut katli-i nefis cinayetlerinin gayrı bir cenaha ile itham kılınan ve taleb olduğu anda mahkemede hazır bulunduğu mahkemece hazır bulunduğunu te'mine kafi kifalen tedarik ve eraine muktedir bulunduğu mahkemece melhuz bulunan hiçbir şahsın da'vanın herhangi hal ve derecesinde olursa olsun canib mahkemede tensib ve tesnib edildiği halde kefalete rabtı caiz olunacaktır.

Müttebirleri aleyhine irtikab-ı hiyanet töhmetiyle maznun bulunanlar vali'i vilayet canibinden veyahut mahkeme-i aleyhe hükamın biri tarafından emr-i vaki' olmadıkça da'vanın hiçbir hal ve derecesinde kefalete rabt eyleyemeyeceklerdir.matbu'u aleyhine irtikab'ı hiyanet

cinayetinin ğayrı cenahlarla itham olunanların mahkeme-i aleyh emr ile kefalete rabtı kabil olunacaktır.

DA'VANIN HANGİ AHVAL VE DERECATINDA KEFALET AHZI CAİZ OLUNACAĞI

Yüz dokuzuncu madde cenaha ika'iyle itham olunan işhası bir veche zir'i ta'yin ve tasrih olunan evkatta ve best ve beyan kılan şurud tahtından kefalete rabt etmeğe veyahut kendilerinden teahhütname ahzı ile serbest bırakılmağa şahaz merkumenin huzurlarında mahkeme olundukları muhakim ile ihsar edildikleri zabıta mahkemeleri me'zun olacaklardır.şöyleki:

1- Tahkikat veya mahkeme'i evveliyenin (suret'i mücmele yahut sairde)icrası herhangi bir sebebe mebni te'hir yahut kat' ve ta'til olundukta veyahut mahkemenin mücbedar icrasını istilzam eden veya edebilir olan bir vakı'a hululet edildikte maznun-u aleyhin tahkikat yahut mahkemenin devam-ı icrası için tahsis kılınan zamanda mahkemede hazır bulundurmak şartıyla veyahut mahkeme-i cedidenin vakti icrasına kadar olmak üzere kefalete rabt edilmesi veyahut kendisinden teahhütname ahzıyla serbest bırakılması caiz olacaktır .maznun-u aleyh vakt-ı mui'nde hazır bulunmadığı halde nezdinde hazır bulunmuş olması lazım gelen mahkeme merkumun adem huzur-u keyfiyatın tasdikan teahhüdnamesi zahirine şerh verecek ve iş bu şerh maznun-u aleyhin adem-i huzuruna dair vahle-i evvelinde delil makamında tutulacaktır.

2- Tahkikat-ı evveliyanın hin-i ikmalinden maznun-u aleyhin muhakemenin vakt ve mehl-i icrasında hazır bulunmak ve li-ecl el-muhakeme kendi kendini vakt-ı mezburda bil-teslim bila ruhsat mahkemeden bir tarafa savuşmamak şeraitiyle kefalete rabt edilmesi yahut kendisinden teahutname ahz edilerek serbest bırakılması caiz olacaktır. gerek kefilden ve gerek maznun-u aleyhden şera'it mesrude-yi havi ahz olunan teahhütname şahıs müteahhit-i maznun-u aleyhin kendisinden talep olunan hususu değil yalnız derun-u teahhüdnamede tasrih kılınan mahalde el-emr-i muhakemenin icrası ve i'fa edeceğine dair mes'ul kılınacaktır.

3- Maznun-u aleyhin mecrumiyetine hükm verilip veyahut aleyhine emr-i sudur edegelipte hükm-ü i'lamın i'tasını mahkeme bil-tesvib vakt-i ahire ta'lik eder veyahut verdiği i'lam veya emrin tenfiz hükmünü herhangi bir hususun a'id olduğu mahkeme-i istinafiye canibinden kararlaştırılması vakte değin te'hir eylerse merkumun kefalete rabt edilmesi yahut kendisinden teahhütname ahzıyla serbest bırakılması caiz olacaktır.ol gibi ahvalde gerek meznun-u aleyh ve gerek kefelasından

alınacak teahhütnamenin şerait'i mündercesi istinaf maddeye müsaid olunacağı taktirde emr-i isti'nafın maznun-u aleyh tarafından layık vech üze icra edilmesi ve zikr olunan mahkeme-i isti'nafiye tarafından i'ta-yı hükm olunacağı günde ve isti'nafı vakı'a müteallik her hangi bir muamelenin icrası için mahkeme'i mezbura canibinden yahut hükam-ı mahkemenin biri tarafından bil-ta'yin emr olabilecek i'yam ve evkatede maznun-u aleyhin her halde mahkemede bizzat hazır bulunarak bila ruhsat mahkemeden bir tarafa savuşmaması ve isti'nafın ru'yetinden sonra maznun-u aleyhin mahbese teslim kılınması yahut evamiri mahkemeye sair suretle mutavaet olunması hususundan ibadet bulunacaktır.şu kadarki maznun-u aleyh i'ta-yı hükm olunacağı günün ğayrı i'yamda mahkemede huzur-u taleb olmayacaktır.meğerçe merkumun huzuru için verilen emr hakkında ya kendisine veya tarafından icra-yı vekalet için ma'zuniyet vermiş olduğu şahsa veyahut kefillerine veya bunların maarif olan ikametgah ahirine dört gün makamında icra-yı tebligat edilmiş ola.

Maznun-u aleyh ba'd el-hükm kefaletle rabt edildiği yahut kendisinden teahhütname ahzıyla serbest bırakıldığı halde teahhünameleri merkum-u mahkeme eden mahkeme canibinden ahz olunarak isti'naf-ı istim'a edecek olan mahkemeye tesyar kılınacaktır.

Maznun-u aleyh ba'd el-hükm kefaletle rabt edildiği yahut zikr olunduğu üzere serbest bırakılmadığı taktirde teahhüdnameleri istiynaf-ı isti'ma edecek olan mahkeme-i hikamın biri huzurunda ahz olunabileceklerdir.ol yolda teahhütname ahz olundukta meznunu iktizasınca icrasına mecbur bulundukları hususat hakkında gerek meznun-u aleyh ve gerek kefiline bir kıt'a ihtarname verilecektir.

MAZNUN-U ALEYHİN HANGİ AHVALDE VE NASURETLE HABS EDİLEBİLECEĞİ

Yüz onuncu madde madde-i sabıka hükmüne tevfikeyn kefaletle rabt edilmeyen maznun-u aleyhin bil-fazl kefaletle rabt edilmiş olsalar kefillerinin hangi mahkemeden ahz edilmiş olması lazım gelir ve ne kadar müddet kefaletle merbutiyetleri caiz olabilir ise ol mahkeme canibinden o kadar müddet li-el tevfikeyn habs edilecekler ve zabıya mahkemesi tarafından ol vechile habs edilenler ahkam-ı atiyeye tabi bulunacaklardır. Şöyleki: Mahkeme tahkikat-ı evveliyenin devam-ı icrasını ahkam-ı mebsuteye tevfikeyn vakt-ı ahire ta'lik edebildiği halde maznun-u aleyh vakt-ı mezkure kadar tevfikeyn olunmak üzere ba-müzekkire mahbese i'ade edebilecektir.

Maznun-u aleyh ol vechile mahbus bulundukta merkumun müddet-i mahbusiyetinin inkizasından evvel mahkemeye ihsar olunması canib-i mahkemeden emr edilebilecek ve hapisaneci veyahut maznun-u aleyhi muhafaza etmekte olan me'mur emr-i vakı'a eyleyecektir.

MAHKEMENİN TEBDİL-İ MEHLİ TAKDİRDE MAZNUN-U 'ALEYHİN NASURETLE TEVKİF OLUNACAĞI

Yüz on beşinci madde bir şahsın icra-yı mahkemesi için tahsis kılınagelen mehlin tebdil-i zınnında i'ta-yı emr olundukta :

1- Şahs-ı merkumun (eğer mevkuf ise) emr-i mahkemenin huzurunda icra olunacağı muhakemenin mahkeme-i li ecl eraiyye 'akt-ı meclis edeceği vakte kadar derununda mavkuf bulunduğu hapishanede alıkonulacak ve vakt-ı mezkure hulul edildikte ol mahkeme tarafından mahkemeleri ru'yet edilecek olan sair-i mevkufinin icra-yı muhakemelerine değin taht-ı tevkifte bulunmak üzere derununda mahbus oldukları hapishaneye nakl ile hapisane-i mezkur dahilinde zikr olunan mevkufun misillu tevkif olunarak her cihetçe onların tabi' oldukları kuyunda ittiba' edecek ve onlar gibi mahkemeye ihzar ve huzur-u mahkemeden nakl olacaktır

2- Zikr olunan şahıs fil-i evvel derununda habs edile geldiği hapisane muhafızının veya zikr olunan muhafızın veche layık üzere me'zuniyet verdiği kimesnenin veyahut me'hura nakl edildiği hapisane muhafızının veya 'anın bir veche layık terhis edildiği bir şahsın taht-ı muhafazasında bulundukça her nerede olur ise olsun ahkam-ı sabıka mukteziyatının sırasıyla icrası hengamede yahut ol maksat için yerden yere nakl ve isal olduğu esnada veyahut herhangi mahbeste olursa olsun tevkif kılındığı vakitte veya nakl olur iken isna-yı rahde dahilinde mürur edildiği muhallerde haps edildiğ müddet zarfında nizamı dairesinde mavkuf bulunmuş 'adl edilecektir.

TEAHHÜDNAMELERİN TEFYİZİ

Yüz on altıncı madde vukuf bulunacak bir muhakeme yahud bir maddenin canib-i mahkemeden istim'a ve ru'yetine müteallik herhangi bir hususun icrasını teahhüd ve te'min zımnında iş bu kanun hükmüne tevfikeyn i'ta-yı teahhüdname veya kefaletname eden her bir şahsın şerait teahhüname veya kefaletnamenin adem-ı icra ve ifası taktirde haşmetli kraliçe hazretlerine ve halife-yi hazreti meşar-ı aleyhaya bir meblağ me'yin ifasına borçlu tutulmasını ve metin teahhüdname veya kefaletnamede musarrih bulunacak meblağ mezburun istifası için emval-i menkule ve ğayr menkulesine mürAACat kılınmasını kabul edebildini zikr olunan teahhüdname yahut kefaletname derununda tasrih ve beyan eyleyecek mahkeme ism-i saireye şuru' edilmeksizin müktiza-yı teahhüdname veya kefaletnamenin tenfizi zımnında mekkarin-i hakkaniyet ad'edeceği üzere i'ta-yı emr edecektir.o misillu teahhüdname yahut kefaletnamenin tenfiz

mukteziyatının caib mahkemeden tahrire emr-i vuku' bulunmadıkça me'murun mahkemeden hiçbir kimesnenin selahiyeti olmayacaktır.

ON DOKUZUNCU FASIL

İTHAM VE BA'D EL İTHAM CEREYAN EDEN MUAMELE HAKKINDADIR

HİÇBİR KİMESNE HAKKINDA İTHAMINA VERİLMEDİKÇE MUHAKEME OLUNMAYACAĞI

Yüz on yedinci madde hiçbir kimesne hakkında müddai'i ummumi canibinden yahut müma iley-nema olarak ahir bir şahs tarafından icab eden mahkemeye ithamına takdim kılınmış olmadıkça zabıta mahkemeleri canibinden mücmelen fasl ve cism-i kabil olunmayan her hangi bir cenahtan dolayı velev icra-yı mahkeme karar-gir bulunmuş olsun taht-ı mahkemeye alınamayacaktır.

Taktim kılınan ithamnameler mevad-ı ityada beyan olunan tafsilatı havi olunacaklar ve emr-i ta'dil vesairelerince ahkam-ı etyede tabi' bulunacaklardır.

MEZNUN-U ALEYHİN İTHAMINA SURET-İ TALEB EDEBİLECEĞİ

Yüz on sekizinci madde her hangi bir cenihadan dolayı icya-yı mahkemesi karaa-gir olan kimesne muhakemesini istilzam ede gelen ithamına suretinin kendisine i'tası zımında emr-i muhakemenin huzurunda icra olunacağı muhakeme makamında hitaben bir kıt'a emirname istihsalı için mahkeme'i mezbura hikamına her hangi birine müracaat eylemeğe me'zun olacaktır.

HİN-İ MUHAKEMEDE HAZIR BULUNMADIĞI HALDE YEYFİK-İ MÜZEKKİRESİ ESDAR OLUNACAĞI

Yüz on dokuzuncu madde hakkında ithamname verilmiş olan bir kimesne taht-ı tevfiğe bulunmayıpta itham-ı vakı'a dair i'ta-yı cevap için mahkemede hazır bulunmadığı halde merkumun mahkemeye vürud edeceğine dair teahhüdnameye vermiş olup olmadığına bakılmayarak tevfiğ-i zımında huzurunda mahkeme olunması lazım gelir olan mahkeme canibinden yahut mahkeme-i mezbureyi teşkil eden hükamın ikisi tarafından tevkif müzekkiresi esdar olabilecek ve müzekkire-i mezkure sair mezkureler hakkında mevad-ı sabıkadan muharri bulunan ahkam-ı kanuniyeye tabi' bulunacaktır

YİRMİNCİ FASIL

BÂDE'L-İTHAM-I MUHAKEME HAKKINDADIR

MAZNUN ALEYHİN MAHKEMEYE İHZARI

Yüz yirminci madde bir kimse hakkında fasl-ı sabıkada beyan olunacağı üzere ya ithâmname özü töhmet edilmiş olduğu halde vakt-i muhakemesi hulûl eylediğinde muhakemenin huzurunda icra olunacağı mahkemeye ihzâr kalınarak ithâm-ı vakânın neden ibaret olduğu memûr-i mahsûsa tarafından kendisine tefhim ve beyan ve şayet ithamname sureti kendisine i'tâ olunmuş ise ithamnameyi okutmasına kendi talebi üzerine müsâade edilecektir.

Şu kadar ki maddenin hukuk-ı âdiye davası gibi ra'beti emredilmiş olduğu taktirde veya canib mahkemeden emrolunduğu ahvâlde maznun aleyhi mahkemeye icra-yı müdafaâ edecek bir de müdafaasını manzumun lâhe-i tânzim ederek canib mahkemeden ya sûret-i mahsûsada ve yahut işbu kanun hükmüne tevfikân vâz' edilmiş her kânığı bir kâide-i umûmiyeye bina emronulacak bir vakitte mahkemenin icab eden memuruna i'tâ ve teslim edilecektir.

Hakkında ithâmname takdim olunan bir kimisine vakt-i muhâkemesinde mezkûre-i mahsûsuyla yahut sair bir cünhadan dolayı i'tâ olunmuş bir i'lâm hükmünce mahbus bulunduğu halde evvel kimisine ya bir veca meşhûr izhar olunmak üzere mahkemeye götürmesini hapishane müdürü emr ve if'a-ı mutâva't eyleyecektir

MEHL-İ MÜDAFAA

Yüz yirmi birinci madde bir kimisine hakkında takdim kılınan ithâmnameden dolayı icrâ-yı müdafaaya davet olundukda evvel bâb da istihsâl-i mehl zamanında ol kimisine leddi'l-tensib tasvibi üzere tayin şartıyla i'taya mehl edilecektir.

MÜDAFAT

Yüz yirmi ikinci madde maznun olayı müdafaaya davet olundukda mücrimiyetini teslim yahut inkâr târıkıyla ve yahut mevâdd edenin dava-yı cezâ'iyede icrasına müsâade olunacak mudafâ'at-ı mahsusaya mütedâir bulunan ahkâm-ı vechile icra-yı müdafaâ edilecek ve ahkâm-ı mezbûre vechile icra-yı müdafaâ olunduğu taktirde adete beyan olunan minvâl üzere cereyan-ı mu'âmele eyleyecektir.

Maznun olayı mücrimiyetine teslim eylediği halde canib mahkemeden merkum ya i'lâma mahkum bulunmuş gibi icrâ-yı mu'âmele

olunacaktır. Maznun olaya mücrimiyetini inkâr ettiği taktirde taraf-ı mahkemededen mevâd isbadı mûin olduğu üzere icrâ-yı mu'âmeleye şurû' eyleyecektir. Maznun olayı icrâ-yı müdafaadan istinkâf eylediği sûrette mahkeme merhum mücrimiyetini inkârda bulunmuş gibi ittihâz-ı mu'âmele edecektir.

DAVANIN MÜDDE'İ TARAFINDAN KÜŞÂDI

Yüz yirmi üçüncü madde maznun aleyhisinin mahrûmiyetini inkâr eylemesi üzerine müdde'inin davayı vekili maznun 'âleyhi 'âleyhine olan davasını küşâd-ı birle teyid-i mudde'a zamanında ikâme-i binâ edebilecektir. Müdde'i tarafından dava vekili bulunmadığı sûrette şahitler mahkemenin emr-i vechile celb ve istintâk edilecektir. Şayet o misillu yine ikâme olunmadığı taktirde maznun 'âleyhe ibrâ olunacaktır.

MAZNUN 'ÂLEYHİN İSTINTÂKI

Yüz yirmi dördüncü madde mudde'i mudde'âsını müdafaa ettikten sonra maznun 'âleyhin kendisini müdafaa için vekil olup olmadığı bakılmayarak 'âleyhine vukû' bulan davaya dair her ne isterse söylemeye serbest bulunduğu ve söylediği şeyler hakkında müdde'inin davayı vekil tarafından yahut müdde'inin dava-yı vekil yok ise mahkemenin emredeceği vech üzere isticvâb kalınacağı canib mahkemededen kendisine beyan ve ihtâr olunacaktır.

Maznun 'âleyhin ya istediğini söylemesi ve yahut kendisini müdafaa için dava vekili var ise onun tarafından şuhûdun bidâyeten istintâkınca câri olan menvâl üzere istintâk kılınması câiz olacaktır.

Maznun 'âleyhi zikrolunduğu üzere istintâk edildikten yahut istediğini söyledikten sonra davaya vekil canibinden kendisine hasm tarafından istintâk olunmakda bulunmuş bir şahit gibi irâde-i suâl olunabilecektir. Şu kadar ki irâd olunan isâlenin davaya vak'â-yı munhâsir ve ana mütedâir hususata müteferrir bulunan maznun 'âleyhin mevsûkiyet yahut tezkiyesine ait keyfiyatı müteveccih olunmamaları lazım gelecektir. Canib-i mahkemededen maznun 'âleyhin şahitleri hitâbı kâbil olan is'âle nevinin suâlleri teveccih-i câiz olacaktır.

Mâznun 'âleyhin istintâkı hitâm bulunduktan sonra eğer dava vekili vasıtasıyla müdafaa edilmekte ise zikr olunan vekil tarafından kendisine tekrar istintâk târıkıyla hitâb-ı suâl olunabilecek ve eğer dava vekili tarafından müdafaa olunmamakta ise ifâdat yahut ucûbe-yi vak'ası hakkında dil-hevâhi üzere i'tâyâ izâhat eylemesine müsâade olunarak vereceği izahât üzerine canib-i mahkemededen kendisine irâde-i suâl olunabilip fakat müdde'inin dava vekili tarafından bir şey sorulmayacaktır. Maznûn 'âleyhi şâhit misillü tâhlif edilmeyecek ve gerek

istintâktan evvel ve sonra ve gerek isnâ-yı istintâkta hilâf-ı vakû' ifâdatta bulunmuş olmaktan nâşî müstehak-ı ceza olmayacaktır.

MÜDDE'İ 'ÂLEYHİN MÜDAFAASI

Yüz yirminci madde mûdde'inin mûdde'ası hitâm bulunmakta maznûn 'âleyhi yahut vekil kendisine la-cel olmadığı mahkemeye hitâb-ı kelim ve da'va-yı vak'âya karşı ikâme-i şuhûd olabilecek ve buna müte'âkıb maznûn 'âleyh tarafından yahut vekil-i canibinden ikinci defa olarak mahkemeye müdafaada bir daha tevciye-yi kelim edilmesi câiz olacaktır.

CEVAP

Yüz yirmi altıncı madde mûdde'i 'âleyhin müdafaası hitâm-pezir olduktan sonra mûdde'inin dava vekili i'tâyâ cevap edebilecektir.

İSTİHSÂL OLUNACAK ŞAHÂDET HAKKINDA MAZNÛN 'ÂLEYHE MALÛMAT İ'TÂSİ

Yüz yirmi yedinci madde tahkikat evvelinde ifâ-yı şahâdet etmiş olmayan bir şâhit ya ithâmname isnâd olunmuş bir cünha davasının vakt-i muhakemesinde mûdde'i tarafından li-ecli celb edilmeyecektir. Eğer ki mûdde'i evvel şâhidi celb etmek niyetinde bulunduğunu maznûn 'âleyhin münâsibi kadar evvelinden tahrir beyan ve ihbâr eylemiş evvela bir mebhûs mûdde'i canibinden maznûn 'âleyhe gönderilecek ihtârnamenin celb olunacak şâhidin ismi ve şöhret ve mahalle ikâmetiyle vereceği şahâdetin hülâsa esâsatı mübeyyen bulunması lazım gelecektir. İhbarnâmenin vakt-i münâsibinde gönderilmiş olup olmadığı hususu zikrolunan şâhidi celb etmek niyetinde bulunan kimsenin istihâlini arzu eylediği şahâdetin güne ve mâhiyetine dâir nevkıd ve kanığı ahvâle mebnî kesb-i'tâ ederek evvel şâhidi celb ve istishâde firar vermiş olduğu keyfiyatı nazâr-ı dikkate alınarak canib mahkemeden tâ'yin kılınacaktır. Mûdde'i şâhidin ifâ edebileceği şahâdet hakkında ilk defa olarak merkûmun celbi gününde matlâ' olunmuş olduğu taktirde mârr-üz zikr-vech üzere ihbarnâme irsâline hâcet mess etmeyecektir.

ŞÂHİTLERİN MAHKEMEYE VÜRÛDU CANİB-İ MAHKEMEDEN EMROLUNABİLECEĞİ

Yüz yirmi sekizinci madde celb edilmemiş olan her kanığa bir şâhidin celbi lazım gelir. Eylediği mahkemece melhûz bulunduğu halde evvel şâhidin huzur-ı mahkemeye vürûduna ihbâr ve da'vanın devam riâyetini lede'l-tenâsib merkûmun vürûduna değin tâ'hir etmeye ve zikr

olunan şâhidi da'vanın her kanığı hal ve derecesinde olur ise olsun adâlet kaziyesinin mâhur layıkında cereyanınca mahkemece tensib edilecek mevâl üzere istintâk eylemeye ve yahut ettirmeye ve merkûmun bâ'de-l şahâdet cismi tarafından isti-cevabına ve verdiği şahâdet üzerine mahkemeye hitâb olunacak ifâdata dair tasvibi vechile emir vermeye mahkeme me'zûn olacaktır.

İ'TÂ OLUNACAK HÜKMÜN MAHKEMECE TEZKİRİ

Yüz yirmi dokuzuncu madde mûdde'i 'âleyhin müdafaası hitâm bulunduktan sonra mûdde'inin da'va vekili tarafından i'tâ-yı cevap olması üzerine ve yahut i'tâ-yı cevabından istinkâf edildiği halde mahkeme da'vayı 'ariz ve amik taht-ı tezekkür ve mutâlağa olarak heyet-i mahkemenin ekseriyeti maznûn 'âleyhi mücrim görmediği taktirde merkûme ibrâ edecek ve ekseriyet irâ-yı merkûmun mücrimiyeti tarafında bulunduğu surette mahkumiyetine karar verilerek hakkında i'tâ olunacak hükmün tezkirine şurû' eyleyecektir. Verilecek hümkün firarileştirileceği sürede reis mahkemenin iki riâyı olacak yahut tesâvi-yi irâ'e vukû'unda mûmi 'âleyhin riâya verdiği taraf tercih kılınacaktır.

İBRÂ

Yüz otuzuncu madde mahkeme maznûn 'âleyhi ibra eylediği halde merkûmun derhal tahliye-i sebili lazım gelecektir.

HÜKMÜN TE'HİR-İ İDDİASI TEKLİFİ

Yüz otuz birinci madde maznûn 'âleyhin mücrimiyeti mahkemece karalaştırıldıkta hakkında nizâmi vechile hükm-i i'tâsı lazım gelmeyeceğini göstermek için bir söyleyeceği olup olmadığı mahkemenin memur-i mahsûsu tarafından merkûme suâl olunacaktır. Maznûn 'âleyh ithamnâmenin (mahkemenin icrasına râzı ve me'zûn olduğu tahsisat ve tâdiyatın ilavesinden sonra dahi) hiçbir cünhaya mübin bulunmadığını yahut hayn-ı muhakeme ma'duriyetine mucip bir nizamsızlık vukû' bulmuş olduğu vesile-i'tirâs-ı ithâz ederek hükmün ihmâl-i i'tâsı teklif ve talep etmeye me'zûn olup fakat merkûmun sâir hiçbir vesile ile bu gibi bir teklif ve talepte bulunması câiz olmayacaktır.

Zikr olunan teklif maznûn 'âleyh da'va vekili tarafından müdafaa edilmekte ise tahriran beyan olup şayet merkûmun da'va vekili olduğu ve mahkemece lazım görüldüğü taktirde mahkemenin emir ve iş'âre-yi vechile kaleme iletebilecek ve her iki surette defter-i mahsûsata kayıt ve zaptedilecektir.

çıkarılmasını leddi'l-tensib emrederek gıyabi muhakemesine devam etmeye me'zûn olup şu halde merkûmun isnâ-yı muhâkemedede cereyan eden husûs at hakkında haberdâr edilmesi ve müdafaasını icrâ eylemesi zamanında mahkemece bâ'l-tasvib kâfi'-i 'âdd edileceği üzere ittihâz-ı tedâbir eyleyecektir.

Mahkeme maznûn 'âleyhin tekml-i muhâkeme esnasında ve yahut muhâkemenin hâricinde bulunmasına tensib eylediği halde ve tasvib edeceği şürût tahtında müsâade edilecektir.

MAZNÛN 'ÂLEYHİN MÛNHETLİT ŞUURU

Yüz otuz üçüncü madde bir kimse lâ-cell muhâkeme-yi mahkemeye izhâr olundukça munhetel-şuûr görünür ise canib-i mahkemedan merkûmun ki elvâki munhetel-şuûr olup olmadığı anlaşılmak üzere tensib edileceği üzere icrâ-yı tahkikat kılınması emrolunacak ve merkûmun munhetel-şuûr olunacağı tahkikat-ı lâzimenin evvel vechile icrâsından sonra mahkemece melhûz bulunduğu surette muksâm vilâyetten işâr olunacak vakte kadar tevfik edilmesini mahkeme emredecektir.

Bir kimse hakkında özr ve isnâd olunan her kanığı bir cünhâdan bâ'de'l-muhâkeme münhetlit şuuruna bina-i ibrâ edildiği halde mahkeme merkûmun mükâm velâyetten i'sâr olunacak vakte tevkif edilmesini emredecektir.

Vâle-yi vilâyet haklarında o yolda emir vukû' bulunarak sûret-i hasb ve tevkiflerine dâir vakt-i bevkide tensib ve tasvibi üzere tâlimat i'tâsına me'zun bulunacaktır.

MEN'-İ DA'VA

Yüz otuz yedinci madde bir kimsenin taht-ı mahkemeye alınmasına karar verildikten sonra her bevkıd olur ise olsun 'aleyhine her kanığı bir cünhâdan dolayı gerek ithamnâme verilmiş olsun ve gerek olmasın da'va-yı vak'anın mûdde'i umumiyetle canibinden i'tâ olunan emre binâ men' edilmiş olduğu deftere kayıt eylemesini muhâkemenin havale olduğu mahkemenin icap eden memûriyesi hüküm lehvakından evvel emretmeye mûdde'i me'zûn olup mu'âmele-i mezkûrenin icrâsı üzerine da'vaya vak'a mevcibince men edilecek ve da'vanın bu menvâl üzere vukû'-ı mana maznûn 'âleyhi muhâkemesine imtizâm eden cünhâdan ibrâ temin olacaktır.

YİRMİ BİRİNCİ FASIL

YA İTHAMANÂME, İKÂME VE MUHÂKEME OLUNAN DA'VA-YI CEZÂİYEDE SUDÛR EDEN HÜKÜMLERİN TEMİZİNE DÂİR

MAZNÛN 'ÂLEYHİN TALEBİ ÜZERİNE KAYIT-I MAHSUS-I İCRÂSİ

Yüz otuz sekizinci madde mehâkem-i mevkûd-i cezâiye nezdinde mahkeme-i 'âleyhi hukkâmenin ikisi dahil heyet bulundukları halde cereyan eden olayların gayrı bulunsun ve ithamnâme i'tâsı üzerine icrâsına şurû' olunan her kanığı muhâkemede maznûn 'aliye huzurunda muhâkeme olunduğu mahkemenin mu'âmelat-ı vak'asını yolsuz yahut nizâmına gayr-ı muvafık gördüğü taktirde yolsuzluğu iddiasında bulunduğu mu'âmelatın sûret-i mahsusâda deftere sebt ve kayıt edilmesini zikrolunan mahkemeden ya isnâ-yı muhâkemede ve yahut mucrimiyetine hüküm olunduktan sonra talep ve istidâ' edebilecek ve şayet mu'âmele-i kaydiye-i matlubaya icrâdan mahkeme istinkâf eder ise mu'âmele-i mezbûrenin icrâsı için istihsâl emir zamanında mûdde'i ummiyelik intizâm izniyle mahkeme-'aliyeye müracaat eylemeye me'zûn olacaktır. Şu kadar ki madde-yi âtiye hükmünün şümûlü bulunduğu ahval ya lâ-istina yalnız isnâ-yı muhâkemede tekvin eden her kanığı bir mesele-i nizamiye hakkında mahkemece yanlış olarak karar verilmiş olmasından dolayı o yolda kayıt-ı mahsus-ı icrâsı hiçbir halde câiz olmayacaktır.

Evvel vehiçle kayd-ı icrâ olunacak husus mahkeme mukayyidi marifetiyle kaleme alınarak mûdde'i ile maznûn 'âleyhi tarafından ve bunların dava vekilleri canibinden mutâla' ve istinsâh edilmesi müsaade olunacak muâddası hakkında bulunarak her kanığı biri tarafından itiraz vukû' bulduğu mahkemenin reisi bulunan hakim tarafından ve yahut âhir bir suretle hal ve tavsiiye kılınacaktır

CANİB MAHKEMEDEN RE'SEN KAYIT-I MAHSUS İCRASI

Yüz otuz dokuzuncu madde bir kimsenin suret-i mücmelede icrâ-yı muhâkemesi gayr-ı kabil bir cünhadan dolayı muhâkeme olunduğu sürede bir güne mesele-i nizamiye-i tahaddüs eylediği taktirde mesele-i mezkûreye mahkeme-yi 'aliye canibinden hal olunmak üzere tefrik ve istisnâ eylemeye mahkeme me'zûn ve muhayyir olup, fakat mahkeme-i 'aliye mükkâmenin ikisi da'vanın huzurunda muhâkeme olunduğu mahkeme heyetine dahil bulundukları halde tekevvün eden mesâil-i nizâmiye işbu kâideden müstesna tutulacaktır. Mahkeme bu gibi mesâilin tefrik ve istisnasına karar verdikte mesâil-i mezbûrenin gene ve mahiyetiyle tevellüd eyledikleri ahval-i mahsûsada kayıdı ile kayıt süresinin mahkeme-yi 'aliyeye tesyarını emredecektir.

TEMYİZ-İ HÜKÜM VE İSTİSNÂ EDİLEN MESÂİL

Yüz kırkinci madde suret-i mucmelede icrâ-yı muhakemesi gayr-ı kabil bir cünha maddesinden dolayı mahkum olan bir kimse istihsâl-i müsaade ile salif el-zikir vech üzere kayıt-ı mahsûsu icrâ ettirdiği halde hakkında lühûk etmiş olan mahkum temyizi zamanında hükm-i mezkure i'tâ eden mahkemenin icrâsı lazım gelmeyen bir hususu icrâ etmiş ve yahut icrâsını icap eden bir şeyi zuhul etmiş olduğunu kayıt-ı mezbur mûddeasını istinâda balada' mahkeme-i 'aliyeye müracaat etmeye mûdde'i-yi umumi tarafından müsaade edildiği taktirde selahiyyeti olacaktır.

Bir kimsenin sûret-i mucmelede icrâ-yı muhâkemeyi gayr-i kabil bir cünhadan dolayı mücremiyetine i'tâ-yı hükm eden bir mahkeme her kanığı mesele-i nizamiyeye hakkında mahkeme-i 'aliyenin riâyı ve mütaalasını istihsâl için bir mahbus-i teklif ve istisna eder ve keyfiyetin vukû' mübaheneye vâz'-ı mûdde'i umumi canibinden yahut maznûn 'aliye tarafından münasip görünür ise mahkeme-i 'aliye tarafından da'va vekillerini yahut bizzat maznûn 'âleyhi leddi-el-istimâ' mesele-i mezkûreyi tezekkür ve hal edecektir.

Mar el-zikr ahvalde:-

Ya temyizi istidâ'a olan hükmü tasdik eylemeye

Ve yahut mecburen nifzini emretmeye (ki bu ise kâtibe-i ahval ve karide maznûn 'âleyhi ibrâ demek olacaktır.)

Yahut zikir olunan hükmün nakzıyla birine muhâkemenin hususunda icrâ oluna kaldığı mahkeme tarafından muhâkemenin hayn-ı icrâsında i'tâsı iktiza eder.

Olduğu vech üzere i'tâsı hükm olunmasına emir vermeye

Ve yahut şayet icap eden mahkeme tarafından verilmemiş ise i'tâsı hüküm olunmak üzere maddeyi evvel mahkemeye havale etmeye

Veya muhakemede itası icap eder olduğu üzere riâsa-yı hüküm vermeye

Yahut isnâ-yı muhakemede maznûn 'âleyhin emir müdafaasınca hakikate hukukuna muthil veya muhâkemenin uygunsuzluğu mentec bir nizamsızlık vaki olmuş yahut maznûn 'âleyhi tarafından tedarik veya itiraz olunan bir beyyinenin yolsuz olarak red yahut kabulüyle merkumun mağduriyetine ve yahut ihlâl-i hukukunca fi-elvaki sebebiyet verilmiş olduğunu zan ve kıyas eylediği takdirde muhakemenin yeniden icra olunmasını emir ve iş'âr eylemeye veyahut bir mukteza-yı adalet tensib edilecek o emr-i sâireye i'tâ etmeye mahkeme-i 'aliye me'zûn olup ancak isna-yı muhakemede balâde-i zikr-i sebkad eden kabilden olmadığı mahkeme-yi mezkûrece meczûm bulunan bir nizamsızlık vukû'undan yahut kabul veya âdem kabulü maznûn 'âleyhin hakikatte mağduriyetini yahut ihlâl-i hukukuna mucip olduğu mahkeme-yi mezbûrece melhûz olmayan her kanığı bir beyninin yolsuz olarak kabul veya red edilmiş

olmasından dolayı nukz-ı mükm yahut yeniden icrâ-yı muhakeme olunmak üzere i'tâ-yı emredilecektir.

Mahkeme-yi 'aliyenin o emir ve talimat vakası adalet müdürünün imza ve tasdiki tahtında olmak üzere emr-i muhâkemenin huzurunda icrâ olduğu mahkemenin icap eden memuruna hitap edilerek mazmûnları vechile mevi-yi icrâyâ vâz' olunacaklar ve mazmûnlarının icrâ ve infazınca icap eden kafi-i hususata icrâ ve ifâ için ait oldukları her bir şahsı me'zûn kılacaklardır.

HÜKMÜN TEMYİZİNCE CEREYAN EDECEK MU'ÂMELAT-I MÜTEKADDİME

Yüz kırk birinci madde muhâkkim tarafından hükümlerin emr-i icrâsı sabık el-zikir mu'âmelattan dolayı tehir olunamayacaktır.

(1)Eğer ki hüküm-ü vâki maznûn 'aleyhin idamına müstelzim buluna ki o halde hüküm-ü mezkûr da'vanın yahut tefrik ve istisna edilmiş olan meselenin mahkeme-yi 'aliye canibinden istimâ' yahut haline ve yahut makam-ı velâyetten işbu kanun hükmünce olan mezuniyete binâ vâz' ve tesis kılınan kavâ'id-i umumiye ye tevrika tayin olunabilecek muhallik inkizâsına değin icrâ olunmayacaktır.

(2)Eğer ki maznûn 'aleyhin kefaletle rabita ve yahut maddenin temyize fasıl ve hismına değin hakkında gayr-ı mahkum mahbusun misillü icrâ-yı mu'âmele olunması zamanında emr-i i'tâsı ya hükmünün temyizi istidâ'a olunan mahkeme tarafından ve yahut mahkeme-yi 'aliye veya mahkeme-yi mezbure hükkâmenin biri canibinden tensib edile.

Maznûn 'aleyhin kefalet-i rabıtaya neta'ic-i âtiyeye metec olacaktır.Şöyle ki:-

(Evvela)Maznûn 'âliye icrâ-yı nakdi ifâsına hüküm olanakları da ceza-i mezkûr meblağını te'ideye etmiş olduğu halde kefalet tedahütnâmelerin matlûb vece üzere verilmiş olduklarına dâir kefaleti ihz eden mahkemenin mukayyide tarafından i'tâ olunmuş bir feth-i ilm ve hayr-ı irâe eylememe üzerine meblâğ-ı mezbûre nezdinde mahfûz bulunduğu kimseden istirdât eylemeye istihkakı olacak ve fakat bir kimse istiğâ olunan ceza-yı nakdi meblâğı usulü dairesinde ihz bir şahsa devr ve teslim olmuş olduğu takdirde meblâğ-ı mezbûrun kendi tarafından iade olunması lazım gelmeyecektir.

Mükm-ü vaka 'ind-el-temyiz tastik kılındığı halde maznûn 'âleyhin mahkum olduğu ceza-i nakdi velev kendisine iâde olunmuş olsa dahi merkûm ceza-i mezbûrun tavsiye ve ifâsına değin hesap edilecektir.

(Sâniyân) Mahkeme-yi 'âliye madûnunda bulunan mahkemenin hüküm-ü vak'ayı inde'l-temyiz tasdik eyleyip de mükm-ü mezkûrun umûmi ve yahut bir kısmı maznûn 'âleyhin hismına müstelzem bulunduğu halde merkumun müddet-i mahbûsatı teyiz davası vak'a olmamış olsa kanığı

tarihten bedâe edecek idiyse evvel tarihten itibâr kılınacaktır. Maznûn 'âliye şayet işbu kanun hükmüne tevrika kefâlet ihziyle salbuyurulmuş ise kefâlete râbıt edinceye kadar mahbusat halinde bulunmuş olacağı ayâm-ı mahkum bulunacağı müddet mahbûsadan aşağı bulunacaktır.

(Sâlisân) Hüküm-ü vaki' ledd'l-teyiz tasdik olupta maznûn 'âleyh mahkemede hazır bulunur ise mahkeme merkûmun bir mucip hüküm-ü hisb olmak üzere hemen taht-ı tevrika olunması nı emredeceklerdir.

Bir kimsenin hisbı zamanında verilmiş olan bir hüküm mahkeme-yi 'âliye tarafından tasdik edilip de evvel kimsenin bir muktezâ-yı hüküm-ü mahbusa teslimince bâ'de'l-tasdik dört gün mürûnuna değin tekâsül vukû' bulmuş olduğu mahkeme-yi mezbûre hükkâmenin biri tarafından istihbâr kılınır ise merkûmun ahz ve girift ile bir mücip hüküm-ü mahbusa isâli zamanında mühür ve imzası tahtında mezkûre istidârına zikronulan hâkim me'zûn olacaktır. Bir kimsenin bir muktezâ-yı hüküm-ü mahbûsa tarafından teslimi hususunda teksül edilmiş olup da muktezâ-yı hükmün tenfizi için 'âleyhine zikrolunacağı üzere mezkûre izhâr kılınır ise şu bâbda vukû' bulan masârif-i mahbûsat hükmüne verilmiş olan mahkemenin makbudu tarafından tayin olacağı üzere tavsiye eylemeye evvel kimisi müstehak olacak ve evvel vechile tâyin olunan masârif meblâğı tavsiye edilmedikçe merkûmun tahliye-yi sebili icrâ olmayacaktır. Eğer ki fil-evvela i'tâ-yı mükm etmiş olan mahkeme tarafından masârif-i mezbûrenin tavsiye edilmiş olmadığını beklemeyerek merkûmun tahliye-i sebili zamanında derûnunda mevkuf bulunduğu hapishane muhâfızına mezûniyet verile.

YİRMİ İKİNCİ FASIL

MUHÂKEMÂT CEZASINA İTHÂM VE MUDÂFAYA DAİRDİR.

İTHAMNÂMENİN SÛRET-İ TANZİM VE TERKİBİ

Yüz kırk ikinci madde işbu kanun hükmünün vukû' icrâyâ vâz'ı tarihinden itibaren cünha maddelerinden dolayı icap edenlerin icrâ-yı muhâkemesine esas tutulacak olan ithamnâmeler mevâdd atıye hükmüne tevrikâ tânzim ve tâdil kılınacaktır.

ŞEKL-İ İTHAMNÂME

Yüz kırk üçüncü madde bala-yı ithamnâme (evvela) muhâkemenin kanığı mahkeme huzurunda vukû' bulunacağı (sâniyân) maznûn 'âleyhin ismi ve şöhretini (sâlisân) maznûn 'âleyhin hisbi tarihiyle kanığı mahkeme canibinden hibsedilmiş olduğuna (rabi'ân) zaptolunan şahadetlerin kanığı tarih veya nevârihde ve kanığa mehil yahut muhalleri ihz edilmiş olundukları bir serlevhâ derc kılınacaktır.

İthamnâme müte'âddid sütunlarından 'ibaret olarak cetvel terkibi üzere tanzim kılınacaktır. Birinci sütun, maznûn 'âleyhin hilafına hareket

etmiş olduğu iddia olunan nizâmın yahut nizâmâtın tesrihine ve cünhâ-yı vak'a-yı muhâlif nizam-ı hareket nevinde bulunduğu halde cünha-yı mezkûrenin ismi mutezemmin bulunacaktır.

Cünha-yı vak'a bir nizâmda mesrûh olup da cezâsı diğer bir nizamla mû'in bulunacağı sürette tâyin-i cezâ eden nizam kangısı ise, onun ismi derc olunacaktır.

İkinci sütun, maznûn 'âleyhe isnâd olunan cünhanın tafsilatı havay olunacak ve öyle bir surette terki olunacaktır ki mazmûne selevhâ ithamnâmede tesrih kınlan zabıtnâme veya kısım-ı tahtında verilmiş takrirnâmeler ile birebir kıraat olundukça kendisine isnâd edilen cünhanın yine vücût ve tekvini olduğu iddia edilen hususatın neden ibaret olduğu maznûn 'âleyhi tarafından anlaşılabilir ve şayet hususat-ı mezbureye binâ' aynı cünhâ hakkında 'âleyhine tekrar dava vukû' bulur ise o cünhadan dolayı makdûma ibrâ edilmiş yahut hüküm yemiş olduğu ithamnâme ve şahadet zabıtnâmeleri kayidelerini delil ittihâzıyla ispat eylemeye merkûm muktadir olsun. Cünhanın yine vücûd ve tekvini olan hususat ve ahval ve maksûdu tafsilat-ı mezkûre meyânında tasrih ve tahsisine hacet mess eylemeyecektir. Zikrolunan sütun olarak ve vak'a ve mevâdd ve işhâs ile hususat-ı sâire hakkında fakat mübteni bulunacağı bâlâda beyan olunan maksûdun istihsâl için münasip ve kâfi olacağı mertebe yakıniyet ve tafsilatı cami' olması lazım gelecektir. Vak'a ve sâireye mütedâir olarak mubin bir kat'â defter tanzimi ve tensib edildiği halde evrak-ı mezûre suretlerinin ithamnâmeye rabtı caiz olacaktır.

İsnâd olunan cünha bir mal hakkında icrâ olunmuş bir husustan 'ibaret bulunduğu halde o malın şu ya da bu şahsa ait olduğuna dair sarahât i'tâsı lazım gelmeyip ol bâbda gerek o yolda sarahât verilmiş ve gerek verilmemiş olsun hayn-ı muhakemede fakat maznûn 'âleyhin kendisine ûvz olunan cünhayı işlemiş olduğunu gösterebilecek kabilden olan hususat ve vak'anın isbâtı kâfi olacaktır.

Zâbita muhakemesi huzuruna çıkmış yahut kendilerinden kısım-ı tahtında takrirnâme olunmuş olan şuhûd esâmenin huzur-u ithamnâmeye sâbit olunmuş ve tarih-i muhâkemenin mahkemenin memur-ı mahsusu tarafından ithamnâme üzerine terkimiyle zîrine vâzı '-ı imza edilmesi lazım gelecek ve fakat işbu mu'âmelatın ve zuhûlu ithamnâmenin mamûliyetine münhâl olmayacaktır.

İHTİLÂF

Yüz kırk dördüncü madde isnâ-yı muhâkemede ispat olunan vak'a ile ithamnâmenin ikinci suretinde cünhâ-yı vak'aya dair muhârrir bulunan nesrihât veya şahâdeti havayı zabıtnâmeler yahut kısım-ı tahtında verilmiş tahrirnâmeler meyânında ihtilâf-ı vücût-ı bahis olunacaktır. Eğer ki itilâf-ı vak'anın emr-i müdafaada maznûn 'âleyhin fi'l-vâki igfâl yahut izrârına

intâc etmiş olduğu mahkemece melhuz buluna ve şu halde mahkeme ya maznûn 'âleyhin ibrâsını ve yahut leddi'l-tasvib ithamnâmenin ahkâm ettiği tevfikâ-i tadil ve tashihiyle muhâkemenin tensib edeceği şürût-i tahtında müceddida icrâsını emretmeye mezûn olacaktır.

İTHAMNÂMENİN TÂ'DİLİ

Yüz kırk beşinci madde ithamnâmenin mütezemmin olacağı cünha maddesinin bedâyet yahut istinâfa huzurunda rüyet olunacağı mahkeme ithamnâmeye mübteni bulunacağı beyan olunan maksûd-i vukû' husule isâl edebilecek bir şekil ve surette ifrâğ için da'vanın her kanığı halinde olur ise olsun iccisâb eden muhallillerini tâdil ve nekâisi var ise lüzumuna göre ikmâl etmeye işbu mahkemece mezûn mecbur olup ancak tâdilâtın maznûn 'âleyhe emr-i müdafaasınca madûr edecek yahut ithamnâmenin heyet-i asliyesi üzere bırakıldığı halde merkûmun hüküm olunacağı cezadan daha şedid bir micazata hüküm olunmasını intâc eyleyecek surette icrâ olunmasına dikkat ve itina edilmesi lazım gelecektir. Gerek kabl-el-hüküm ve gerek bâ'de'l-hüküm icrâ olunan yahut icrâsı zamanında emir verilen hiçbir tâdilât hükm-ü vukû' ma'mûlatına mehl olmayacaktır.

CİNAYETTE ZİMMET-HELLE OLANLAR 'ÂLEYHİNE TASAVVURATLA İKÂME-Yİ DA'VA OLUNACAĞI

Yüz kırk altıncı madde âsl-i fâili olmadıkları bir cünhada zimmet-helle bulunmaktan nâşî nizama müstehak -ı ceza olanlar 'âleyhine ya o cünhaya bâle-fiil ika etmiş ve yahut ikâ'ınca icrâ-i mu'âvenet veya i'tâsî tahsilat eylemiş ve yahut eğer bir şahsı doğrudan doğruya yahut bi-li-vâsıtası teşvik etmiş olduğuna dâir ithamnâme i'tâsîyla ikâme-yi da'va olunabilecektir

KANIĞI AHVALDE BİRDEN ZİYADE EŞHAS 'ÂLEYHİNE MÜCTEMİ'AN İKÂME-Yİ DA'VA EDEBİLECEĞİ

Yüz kırk yedinci madde: Bir cünhada zimmet-helle bulunmaktan veya fâil cünhaya cünhanın ikâ'ından sonra icrâyâ mu'âvenet eylemiş olmaktan nâşî nizama müstehak ceza olanlar ve yahut cünha ikâ'yla istihsal olunmuş bir malı bilerek kabul etmiş olmak töhmetiyle maznûn bulunanlar 'âleyhine sâ'ir şerik cünhâ olanlar hakkında i'tâ-yı ithamnâme veya hüküm edilmiş yahut bunların mahkemeye çıkmasına kâbil bulunmuş olup olmadığını beklemeyerek ya cünhanın fâil-i mutlaka sıfatıyla münferiden ve yahut cünhanın ikâ'ınca sâ'ir eşhas refakatiyle zimmet-helle olmak ve yahut asl-ı sehâbet cünhaya veya malı süret-i tamir-iziyade olarak elde

edilen kimseye mûin cünha bulunmak cihetine mebni müctemian bâ-ithamnâme ikâme-yi da'va olunabilecektir.

İTHAMNÂMEYE İSTİDAT MÜTE'ADDİDE DERCI VE ONUN ÜZERİNE CEREYAN EDECEK MU'AMELE

Yüz kırk sekizinci madde: Derûn ithamnâmeye bir ya münferik cünhalardan dolayı isnidat müte'addide derci câiz olacak ve o halde ya maznûn 'âleyhin ithamnâmede isnâd olunan mevadın 'âlâ'l-umum cümlesinden dolayı mahkumiyet veya berâatine hüküm verilmeye ve yahut merkûmu mevâdd-ı mezburenin bazısıyla mahkum edip diğerlerinden ibrâ eylemeye mezûn bulunacaktır.

İsnâdât-ı vak'anın mevâdd muhtelifiyye ta'alluk bulunduğu ve mukteza-yı adâlet nukte-yi nazariyesince tensib edileceği halde maznun 'âleyhin isnâdât-ı mezkurenin her kanığı biri veya bazısı hakkında ayrıca muhâkeme olunması için taraf-ı mahkemeden kabl-el-muhâkeme ve yahut isnâ-yı muhâkemedede i'tâ-yı emr olabilecektir.

Mahkeme maznûn 'âleyhin isnâdât-ı vak'anın cümlesinden dolayı sûret-i umumisi de olarak mahkumiyetine karar verildiği takdirde merkûm isnâd olunan cünhaların her biriyle başka başka mahkum bulunmuş 'âd edilerek hakkında canip mahkemeden mevcûbunda i'tâsı hüküm olunabilecektir. Şu kadar ki bir kimse 'âleyhine bir maddeden dolayı birden ziyade hüküm verilmesi hiçbir halde câiz olmayacaktır.

MAZNÛN 'ÂLEYHİN SABİKA-İ MAHKUM OLUNDUĞUNA DÂİR İDDİA VUKÛ'U

Yüz kırk dokuzuncu madde ithamnâmenin hâvi olduğu isnâdât meyânında maznûn 'âleyhin mukaddimen mahkum olmuş olduğuna dâir iddia bulunacağı halde merkûm mahkemeye hâyn-ı ihzânında zikrolunan isnâdâtın sıhhatini teslim etmedikçe o iddiaya cevap vermeye mecbur olmayacağı misillü isnâdât-ı mezbûreden tebriye edildiği takdirde dahi iddia-yı mezkureden dolayı taht-ı muhâkemeye alınmayacaktır. Ama merkûmun ithamnâmeden sair her kanığı bir mazmunundan dolayı mahkumiyetine karar verilirse hakkında itisâ-yı hüküm olmasına lazım gelmeyeceğine dâir sebep göstermeye davet olunmaksızın fil-vâli iddia olunduğu üzere mahkum olmuş olup olmadığı kendisinden suâl olunacak ve merkum mukaddimen mahkum olduğunu inkâr eder yahut söylemez ise mahkeme evvel bâbda sâir ahvalde câri olan menvâl üzere icrâ-yı tahkikata şurû' eyleyecektir.

MAZNÛN ‘ÂLEYHİN DERÛN İTHAMNÂMEDE İSNAD OLUNAN CÛNHANIN DİĞER BİR CÛNHA İLE MAHKUMİYETİ

Yüz ellinci madde(1)mazmûn ithamnâmenin fakat bir kısmı ispat edilip de ispat olunan husus-ı cünhadan madûd bulunur ise tahsis ve tadil ithamnâmeğe tasnib edilmeyerek maznûn ‘âliye ‘âleyhine işlenmiş olduğu ispat olunan cünhadan dolayı i’tâ-yı hüküm olunabilecektir.

(2)Maznûn ‘âleyhin derûn ithamnâmede isnâd olunan cünhaya ikâ’a kıyam eylemiş olup fakat fi’l-vâki’ ikâ etmemiş olduğu ispat olunur ve merkumun işbu hareketi mücazat-ı kanuniyeye müstelzem bulunur ise ithamnâmenin tahsis ve tadiline girililmeyerek ‘âleyhine ikâ-yı cünhaya kıyam tahtından dolayı i’tâsı hüküm olunacaktır.Maznûn ‘âleyhin isnâd olunan cünhaya ikâ niyetiyle bir fiil icra etmiş olduğu tebeyyün olmuş olduğu o fiilin zikir olunan niyeti mebni olarak icrası cünhadan mabûd bulunur ise merkûm ‘âleyhine işbu cünhadan dolayı ithamnâmenin tashihi ve tadiline şurû’ olunmayarak hüküm verilmesi câiz olacaktır.

(3)Maznûn ‘âleyhin derûn ithamnâmede isnâd olunmayan cünhalar işlemiş olduğuna dâir delâil ve emarat bulunduğu ve ithamnâmenin âdem-i tâdili takdirde o cünhalar mahkumiyeti kabil olmayacağı ve ‘âleyhine zikir olunan cünhalardan dolayı i’tâsı mümkün olursa ithamnâmenin hâve olduğu cünhalarla mahkumiyeti halinde müstehak olduğu cezadan daha şedid bi mücâzata uğraması lazım gelmeyeceği ve ithamnâmenin tâdili hususu merkumun emr-i müdafaasınca mucip-i hal olmayacağı mahkemece melhûz bulunduğu surette derûn ithamnâmeğe mâr-el-zikir cünhalardan dolayı ithamat-ı mahsusa derc ve ilavesine leddi’l-tensib emir etmeye mahkeme mezûn olup şu halde ithamat-ı mezbure ithamnâme-yi asliyenin aksâm mütemmimesinden bulunmuş gibi i’tâsı hüküm eyleyecektir.

MAZNÛN ‘ÂLEYHİN İSNÂD OLUNAN CÛNHADAN DAHA BÜYÜK BİR CÛNHA İŞLEMİŞ OLDUĞU TEBEYYÛN EYLEDİĞİ HALDE CEREYAN EDECEK MU’ÂMELE

Yüz elli birinci madde maznûn ‘âleyhin ithamnâmede isnâd olup hakkında muhâkemesi icra kılınmakda olan cünha ile mahkumiyeti halinde müstehak olacağı cereyan daha şedid bir mücâzat-ı müstelzem bir cünha işlemiş olduğuna dâir delil gösterilmiş olduğu merkûmun cereyan eden muhâkemesi süresince melhûz bulunur ise merkûm ‘âleyhine o cünha hakkında bir ithamnâme i’tâsını emir etmeye iktiza eder ise ithamnâmenin i’tâsı üzerine zikir olunan cünhadan dolayı vukû’ bulacak muhâkemat esnasında ikâ-yı şahadet edeceklerine dâir şuhûddan sened almaya mahkeme menhir olacaktır.

İTHAMNÂMEYE NE ESASA İBTİDA VE KANIĞI AHVALDE İTİRAZ-I İCRASI CÂİZ OLACAĞI

Yüz elli ikinci madde hakkında mebsuta mevcubunca tâhrir ve tânzim olunmuş şahadet zabıtnâmeleri yahut kısmı hâve-yi tâkrir lâ'helere vucûduna binâ' maznûn 'âleyhin malumu bulunmuş bir iddiaya müstened edilmeye gayr-i kâbil bulunan ithamnâmeler ya maznûn 'âliye tarafından müdafaa kâbl-el-şurû' teklif olunması üzerine ve yahut hükmün ihmâl-i i'tâsı zamanında istidâ'-ı vukû'u takdirde iptal edilecektir.

Bir vecha mahbus vukû' bulacak bil-cümle tekâlif ve müste'dayat kaleme alınarak defter-i mahsusuna derc ve kayıt olunmak üzere maznûn 'âliye tarafından mahkemenin icap eden memuruna teslim kılınacaktır.

MÜDAFAAT-I MAHSUSA

Yüz elli üçüncü madde bir kimse 'âleyhine her kaniğı bir mahkemeye ithamnâme verildiği de da'va olunan cünha hakkında yahut kendi şahsı üzerine o mahkemenin salâhiyeti nâfiz olmayıp eğer bir mahkemenin merci'-i da'va olunduğunu iddia eylemeye o kimsenin mezuniyet-i kanuniyesi olacak ve o yolda iddia-yı vukû' üzerine maznûn 'âleyhin lehinde olarak i'tâsı hüküm edildiği surette mahkemede takdim kılınan ithamnâmeye isnâd olunan cünha hakkında yahut merkumun şahsı üzerine salâhiyeti cârî olunan mahkeme canibinden rû'bet-i da'va olunmak üzere o mahkemeye irsâl edecektir.

Maznûn 'âleyhin:-

- 1)İsnâd olunan cünhadan dolayı mukaddimen-i mahkum olmuş yahut tebriye etmiş ve yahut
- 2)Cünha-yi vak'ası hakkında âfv-ı 'âliye hâzret-i kraliçeye müzhir olmuş olduğu iddia eylemeye dahi mezuniyet kanuniyesi olacaktır.

Bir da'vada şakkın mezkuretinin her kaniğı iddia olunup da sâht-ı mûdde'â red ve inkâr edildiği halde mudde'a-yı vak'anın sahih olup olmadığı canip mahkemeden tahkik kılınacaktır.

Maznûn 'âliye tarafından dermeyân olunan hususatın iddia-yı vak'ayı ispata gâyr-i kâfi olduğu mahkemece meczum bulunur yahut hususat-ı mezbûrenin gâyr-i sahih olduğu tebeyyün eder ise merkumun mazmûn ithamnâmeye cevap vermesi lazım gelecektir.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ FASIL
MÂSÂRİF-İ DA'VAYA VE TAZMİNAT VE İADE-Yİ EMVÂL
HAKKINDA
MÂSÂRİF-İ DA'VANIN SÛRET-İ TAVSİYESİ

Yüzeli dördüncü madde her bir davanın mäsârif vak'ası evvel emirde Kıbrıs malı sandığından tavsiye ve ifâ olunacaktır.

Mäsârif-i da'vanın tavsiyesi zamanında lazım gelen emirler mahkeme-yi mahsusası tarafından kaleme alınarak mäsârif-i mezburenin istifasına istihkâfı olan şahsiyetine teslim kılınacaktır.

Mäsârif-i da'vanın tavsiyesi zamanında tâhrir olunan her bir emirnâme muhâkemenin dahilinde cereyan edildiği mühlik kaza-kâim-makamına hâtsâb edilerek mutazammın bulunacağı meblâğın tavsiyesince zikir olunan kaza-kâim-makamı yahut mûdi' 'âleyhin emr-i tahtında olarak veya sâir sûrette evvel kazanın sandık-ı eminelik memuruna ifâ eden kimse için mezuniyet-i kâfiye hükmünde bulunacak ve zikir olunan kâim makam-ı kaza yahut sâir kimse emirnâme-yi mezkûre görünce hâve olduğu meblâğı ism-i derûn emirnâmede muharrir bulunan kimseye yahut meblâğı-ı mezbûreyi âhz o kimse tarafından usûl-i dâiresinde terhis kılınan âhir bir şahsa bâlâ-i'tâ defter-i muhâsebeye kayıt ve derc edilecektir.

MÛDDE'İ 'ÂLİYE TARAFINDAN CELB OLUNAN ŞAHİTLERİN
MASÂRİFİ

Yüzeli beşinci madde mahkeme bâ-ithamnâme-yi ikâme olunmuş bir da'vaya riâyet edildiği mûdde'i 'âliye tarafından celb olunan şahitlerden maznun 'âliye lehinde ifâ-yi şahadete kendilerinden tehdnâme ahziyle icbâr edilmiş olanların masârif-i vak'ası mal sandığından tavsiye olunmak üzere i'tâsı emredilebilecektir.

MASÂRİF-İ DA'VANIN MAZNÛN 'ÂLİYE TARAFINDAN TAVSİYE
EDİLMESİ KANIĞI AHVALDE EMROLUNABİLECEĞİ

Yüz elli altıncı madde bir kimsenin mücrimiyeti sabit olduğunda 'âleyhinde i'tâ olunacak hükme ilavet masârif-i da'vanın merkûm tarafından tavsiyesi için canip mahkemeden emir verilmesi dahi câiz olacak ve masârif-i mezkure meblâğı tahsil olunduğunda mal sandığı teslim olunacaktır.

Mahkûm olan bir kimseden hâyn-ı yefikinde akçe alınmış olduğu halde o akçenin külliye yahut kısmı zikir olunduğu üzere tavsiyesi lazım gelen da'va-yı masârifini mahsûb edilmesini emretmeye mahkeme mezûn olacaktır.

MAZNÛN ‘ÂLEYHİN TAVSİYE-Yİ MASÂRİF ZAMANINDA HÜKM-İ İ’TÂSİ KANIĞI AHVALDE CÂİZ OLACAĞI VE MASÂRİF

Yüz elli yedinci madde bir da’vada maznûn ‘âleyhin berâatine hüküm verilip de o da’vanın bi-esas yahut tâ’zip maksadına mübteni olduğu mahkemece anlaşıldığı sûrette maznûn ‘âleyhin masârif-i vak’âsı zâbıta mahkemesi huzurunda ikâme-yi da’va etmiş olduğu yahut ithamnâmenin i’tâsı vesâilinin istihsalinden dolayı mes’ûl tutulması lazım geleceği mahkemece melhûz bulunan şahıs tarafından tavsiye olunmak üzere emir vermeye mahkeme mezûn olacaktır.

ÂİDAT-I EMVÂL

Yüz elli sekizinci madde bir kimse bir şahsın her kaniğı bir malından mahrumiyetine intâc etmiş bir cünha ile mahkum olduğu halde o kimsenin huzurunda muhâkeme edileceği mahkemede zikir olunan malın sahibi tarafına red ve iâde olunmasını talep vukû’u üzerine emrecek ve şu halde sahib-i mal o malı mahkemeden teslim almaya ve mahkemede mevcut olmayıp da velev o vakte kadar satılmış dahi olsa her nerede bulunur ise nizâ’sız olarak âhz ve istihzâ eylemeye kesb-i istihkâk edecektir.Şu kadar ki işbu madde hükmü cünhanın ikâ’ından sonra meşrû’ ve değerli bir bedele mukâbil olarak âhz veya ibrâ olunmuş ve hakkında cünha ikâ’iyle elde edilebileceğine dâir tarafından âhz ve ibrâ olunacağı kimsenin habere veya şüpheye zahib olacak esas ile bir selibi bulunmamış olan zi-kıymet teminat yahut kâbil-i tedâvül senedi o kimseden talep ve istirdada istihkâk takvizine münettic olmayacaktır.

Müteveli veya sarraf yahut tâcir veya vekil yahut komisyoncu veya simsâr ve yahut bunların gayrı bir maslahat-gûzar saftında bulunan bir kimse ya evrak ve senedât-ı mahsusa bed emanetine mevdû’ veya taht-ı nezâret ve idâresine mevzu bulunmuş olan emvâl yahut kendisine teslim olanlar o gibi evrak senedat hakkında o saftile irtikab-ı cünha etmiş olmaktan nâşı mahkum bulunur ise işbu madde hükmünün zikir olunan emvâl yahut evrak ve senedata şümülû olmayacaktır.

Bir mal işbu madde hükmünde tevfikân bir kimseye iâde olunduğunda o malın cünhanın ikâ’ından sonra maznûn ‘âliye tarafından âher bir şahsa fûrûht edilmiş ve zikir olunan şahsın mal-ı mezkûre-yi vicdân-ı sahihle ve hakkında cünha işlenmiş olduğunu bilmeyerek mûbaye’e eylemiş olduğu mahkemece cezm edildiği halde maznûn ‘âleyhin üzerinde o malın sanmış olduğu bedel meblağına tecavüz etmemek üzere her namık-dâr akçe bulur ise o şahsa teslim olunmasını şahs-ı merkumun talep ve istidası üzerine emretmeye mahkeme mezûn olacaktır.

TÂNZİM-İ ZARAR

Yüz elli dokuzuncu madde bir kimse ‘âleyhine âher bir şahsın zararına bûcib olmuş bir cünhadan dolayı i’tâsı hüküm olunduğunda mahkum tarafından şahs-ı merkume zikir olunan cünhadan tevellüd edilip hakkında ikâme-yi da’va ile tasminat istihsali kâbil olan zararı tavsiye yahut tanzim tarikiyle nihayet yüz lira kadar bir meblâğ el-tensib emretmeye i’tâ-yi hükmeden mahkeme mezûn olacaktır.

O vechile tavsiyesi emir olunan meblağ şahs-ı mahkûm tarafından i’tâsı emredilen şahs-ı âhere ikâ olunmak üzere bâ-â’lâm mahkum ya bulunmuş bir deyn nazarında tutulacaktır.

KISM-I SÂBİ’

HENÜZ FASL VE HESM EDİLMİŞ OLMAYAN DA’VANIN NAKLİ HAKKINDA

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE- NAKL-İ DA’VAYA DÂİRDİR

DA’VA HUKUKİYETİNİN NAKLİ

Yüz altmış ikinci madde işbu kanun hükmüne tabi’ olmak üzere:-
(Evvelâ) Kanun-ı mezburun mevki-yi icrâya vâz’ı tarihinde Kıbrıs dahilinde her kanığı bir meclis-i da’va tarafından riâyet edilmekte olup henüz rasl ve hezm edilmemiş olan bil-cümle da’va-yi hukukaya evvel tarihteki halleri üzere evvel meclis dahilinde salahiyete câri olandan kazanın kaza mahkemesine nakli olunacaktır.

(Sâniyân) Kanun-ı mezkurun mevki-yi icrâya vâz’ı henzamede tuzlu ticaret mahkemesi nezdinde riâyet edilmek de olup haklarında henüz hükmi-lühuk etmemiş olan kaffe-yi hukuk da’valara o hüngâmedeki halleri üzere tuzla kazası kaza mahkemesine nakil edilecektir.

(Sâlisân) Kanun-ı mezburun bidâyet-i mer’iyeti tarihinde Lefkoşa’da meclis-i temyiz canibinden riâyet edilmekte olup henüz haklarında hükmi-sadir olmamış olan her nev’i hukuk-i da’valara evvel tarihteki halleri üzere mahkeme-yi ‘âleyhiye nakil ve havale kılınacaklardır.

(Râbian) Kanun-ı mezkurun ibtida-yi meriyeti tarihinde haşmetli kraliçe hâzretlerinin Kıbrıs divân-ı ‘âliye-yi âhkam adliyesi huzurunda fasıl edilmekte olup karargir olmayan bil-cümle da’va-yi hukukiye ahkam-ı etiye mevcubunda nakil olmayacaktır. Şöyle ki:-

(1) Da’va-yı mezbure makam-ı velâyetten divân-ı mezbure-i hâkim tâyin olunmuş bir memur(*) tarafından riâyet edilmekte oldukları halde memur

mûmi 'âleyhin ekseriyen dahiline icrâ-yı hüküm edildiği kazanın kaza mahkemesi riâsına havale edilecektir.

(2)Da'va-yı mezbure adliye memurluğu canibinden fasl edilmekte oldukları taktirde mahkeme-yi 'âleyhiyeye nakl olacklardır.

Bir veche mabhûs nakl ve havale olunan da'va-yı hukukiyenin cümlesi nakil ve havale olundukları mahkeme tarafından ki el-âsl o mahkemeler nazarında ikâme ve küşâd olunmuş gibi devamen riâyet ve hasm edileceklerdir.

DA'VA-YI CEZÂİYENİN NAKLİ

Yüz altmış birinci madde işbu kanun ahkâmının mevkû'-ı icrâyâ vâz'ı tarihinde Kıbrıs'ın her kanığı bir meclis da'vası veya Lefkoşa'da kâin meclis-i temyizi canibinden ve yahut haşmetli kraliçe hâzretleri Kıbrıs divân-ı 'âliye-yi ahkâm adliyeleri hükkâmenin biri tarafından riâyet edilmek de olup henüz karar-gir olmayan her nev'-i cinayet da'vaları zikir olunan kanun hükümüne tevfikeyen tesis olunan cinayet mahkemelerinin esas-ı da'vaya olan cünhalarla o cünhaların ikâ'ıyla maznûn bulunan eşhâs hakkında salahiyet kanuniyesi câri bulunanları tarafından istimâ' ve hâsm olunacaklardır. Zikir olunan tarihte bir kimsenin meclis-i temyiz huzurunda muhâkeme olunmasına emir verilmiş olduğu halde merkumun taht-ı muhâkemeye alınması hususu işbu kanunun mahkeme dairesinde bir veche matlûb karar-gir bulunmuş 'âdd edilecektir. Cinayete müte'âllik bir vakt-i mezburda da'va meclislerinin biri tarafından kısmen istimâ' edilmiş olduğu surette zâiyete mahkemelerin biri huzurunda kanun-i mezbur hükümüne tevfikeyen tekrar küşâd olunacaktır.

İŞBU KANUNUN MER'İYET-İ AHKAMI TARİHİNDEN EVVEL SADİR OLUNAN HÜKÜMLERİN TENKİZİ

Yüz altmış ikinci madde mehâkim-i nizâmiyenin her kanığı biri tarafından ve yahut tuzla mahkeme-yi ticareti veya hâşmetli kraliçe hâzretlerinin Kıbrıs divân-ı 'âliye-yi ahkâm adliyeleri cânibinden işbu ahkâmın mer'îni tarihinden evvel tanzim ve istihzâr olunagelen hüküm ve iğlâmlarla karar ve emirler ol tarihten evvel tanzim ve istihzâr edilmemiş olsalar münbeis bulundukları de'âvinin kanun-ı mezbûr hükmüne tevfikeyen tesis olunan muhâkimin hangilerine tâbî olmaları lazım gelir ise o mahkemelerin emriyle icrâ ve tenfiz edilecekler ve o misillû hüküm ve i'lam ve kararlarla emirlere binâen yahut bunların icrâ-yı muktezâsı zımnında sâdir olup zikr olunan kanun hükmünün bidâye-i mer'îni tarihinden gerek evvel ve gerek sonra emr-i tenfizlerine mübâşeret edilmiş olan her nevi icrâ emirleri o emirlerin infâzı hakkında kanun-ı mezkûrla mü'în olan minvâl üzere tenfîz kılınacaklardı.

KUYÛDÂT

Yüz altmış üçüncü madde: De'âvi meclislerine ve haşmetlü kraliçe hazretlerinin Kıbrıs divân-ı 'âli-i ahkâm adliyeleri hükkâmına mahsus bulunan bil-cümle kuyûdâtla mazbatalar mecâlis-i mezbûrenin ve hükkâm-ı mûmâ-ileyhumun mensub olageldikleri kazaların kaza mahkemesine âid kuyûdât ve mezâbıt hükmüne geçecekleri misillû Tuzla'da kâin mahkeme-i ticaretin kuyûdât ve mezâbıtı dahi mahall-i mezkûrun kaza mahkemesine ve Lefkoşa meclis temyiziyle adliye memurluğu kuyûdât ve mazbataları mahkeme-i 'âliye cânibine âid olacaklardır.

MUHÂKİMİ-I ŞER'İYYE NEZDİNDE RE'YET EDİLMEKTE OLUP HENÛZ KARAR BULMUŞ OLMAYAN DE'ÂVİ

Yüz altmış dördüncü madde: İşbu kanun hükmünün meki-i icrâya vaz' tarihinde din-i İslâma mensub bulunanlara müte'allik mevâd-ı mezhebiyeden ma'dûd olmadıkları halde muhâkim-i şer'iiyenin biri huzûrunda henüz re'yet edilmekte bulunan maddeler alâkadarlarından herhangi bir şahşın taleb ve istid'âsı üzerine adliye müdebbirliği cânibinden tensib olunacak mahkemeye nakl edileceklerdir.

Bu madde mahkemece i'tâ olunacak nakl-i dâvâ emirleri sâir davâların nakli zımnında işbu kanun hükmüne tevfikân sudûr eden evâmir hakkında câri ve mer'i olan minvâl ve kavâide manası mertebe tâbi ve mevâfik olarak tertib kılınacaklardır.

KISIM SÂMİN AHKÂM-I UMÛMİYE-Yİ CÂMİ'ADİR YİRMİ BEŞİNCİ FASIL HATİM VE KUYÛDÂT HAKKINDADIR

Yüz altmış beşinci madde: Mahkeme-i âliye ile muhâkim-i kazâ ve muhâkim-i mevkûte-i cezâiye cânibinden esdâr olunan celb pusulaları ile emir-nâmeler ve sâir muharrirât-ı resmiye tarafından sâdir oldukları mahkemenin mührüyle temhir kılınacaklardır.

ZÂBİT-I ŞEHÂDET

Yüz altmış altıncı madde: Kazâ mahkemeleriyle muhâkim-i mezbûrenin re'sâsı ve muhâkim-i mevkûte-i cezâiye ve muhâkim-i âliye taraflarından re'yet olunan de'âvi-i hukûkiye ve cezâiyede huzûr-u mahkemede vukû bulan kâffe-i şehâdet-i şifâhiye reisi mahkeme cânibinden ve yahut mûmâ-ileyhumun gaybûbeti takdirde hükkâmın biri tarafından

zabt ve tahrir kılınacaktır. Muhâkim cânibinden zabt ve tahrir olunan şehâdetin her ne vakit ve her ne maksada mebnî olursa olsun icrây-ı mu'âyesine yahut istihsal sûretine işbu kanun hükmünce ve yahut nizâmât-ı dâhiliye-i muhâkim mantıkınca mesâğ-ı mahsus olmadıkça hiçbir kimsenin esâsa istihkâk-ı olmayacaktır.

CERBÂN EDEN MU'ÂMELÂT MAZBATALARI

Yüz altmış yedinci madde: Madde-i sâbıkada zikr ve ta'dâd olunan muhâkim huzurunda re'yet olunan de'âvi-i hukûkiye ve cezâiyenin cümlesinde cerbân eden mu'âmelât mazbata suretinde kaleme alınarak zir-i mazbata mu'âmelât-ı mezbûrenin huzurunda cereyân edildiği hükkâm cânibinden ve yahut hükkâm mûmâ-ileyhumun biri tarafından imza kılınacaktır. Tanzim olunan mazbatalar davânın hîni-i istimâ 'ı yahut muhâkemesinde zabt ve tahrir olunan şehâdet zabıtnâmeleri ile mahkemece kayd makâmında bulunmak üzere hıfz edileceklerdir. İşbu mazbatalarla şehâdet zabıtnâmeleri ve yahut bunların mahkeme mukayyidliği tarafından mûmzâ ve musaddak bulunan sûretleri mu'amelât-ı mezbûrenin ve şuhûd tarafından icrâ olunan şehâdetin vukû ve sıhhatine dâir beyne-i sâire arasında hâcet mess etmeksizin delil makamında kabul olunacaklardır.

KAYD DEFTERLERİ

Yüz altmış sekizinci madde: Herbir mahkemede esdâr kılınan evâmir ve hükümlerle kaydı emr olunan sâir mu'âmelât mahkemenin kayd ve sebtî için nizâmât-ı dâhiliye-i muhâkim vasıtasıyla mu'în olacağı üzere ve o gibi nizâm mevcut olmadığı halde adliye müdebbirinin emri vechile defâtir-i mahsûsa hıfz edilecektir.

LİSAN VE TERCÜME

Yüz altmış dokuzuncu madde: Evvel vechile hıfz olunan defterlere derc olunacak hususânın cümlesi zâbıta mahkemelerinin gayrı herbir mahkemede İngilizce ve zâbıta mahkemelerinde dahi ya İngilizce ve yahut maznûn-u ileyhum lisânı üzere kayd edileceklerdir. Hukuk ve cinâyet dâvâlarında tarafın davâdâ bulunan yahut davâya vâkı'ı hakkında mâ'lumâtı olmak üzere kendisine mahkemenin emriyle icrâyı tebligât edilmiş olan herbir fert evvel davâya mütedâir olup suretini âhiz etmeye istihkâkı bulunan kuyûdâtın dilediği aksâmın İngilizce veya Türkçe ve yahut Rumca ibâreli sûreti mütercimesini bil-istid'â ve aksâm-ı mezbûre suretinin kaydın muharrir bulunduğu lisan üzere i'tâsınca her ne şerût câri ise her vechile o şerût tahtında istihsal edebilecektir.

Kuyudât-ı aksâmın icrâ olunan tercümeleri mücerred-i resmiyyâttan ibaret bulunan yerlerinin tercümesinden sarf-ı nazar edilmiş olsa dahi işbu kânun hükmüne tevfikân yahut âhir sûrette tesir eden nizâmât-ı dâhiliye-i muhâkim ahkâmına tâbi olmak üzere gayrı nâfiz addedileceklerdir.

YİRMİ ALTINCI FASIL ME'MÛRENİN VEZÂİFİ BEYÂNINDADIR MAHKEME MUKAYYİDİNİN VEZÂİFİ

Yüz yetmişinci madde: Mahkeme mukayyidi nizâmât-ı dâhiliye-i muhâkim ahkâmına ve cânib-i mahkemededen ahkâm-ı mezbûreye tevfikân i'tâ olunan evâmîr-i mahsûsa mazmûnuna tâbi olmak üzere icâb eden celbnâme ve müzekkire ve emir-nâmelerle icrâ emirlerinin esdârına kâffe-i evâmîr ve hükümlerin kaydına ve bil-cümle mu'âmelât-ı mahkemenin zabtına ve mahkemeye îfâsı lazım gelen yahut îfâ olunan bil-cümle harac ve mecâzât nakdiye-i mebâliğanın emr-i muhafazasına ve gerek mebâliğ-i mezbûrenin ve gerek me'huzâtın ve medfu'âtın mahkemenin hesabını tutmaya memur olup zikr olunan resûm ve mecâzât-ı nakdiye ile nukûd sâire mebâliğini ahiz ve kabz olunmalarıyla beraber mahkemeye âid ve nezdinde mahfuz bulunacak defter-i mahsûsa sebt ve terkîm ederek muhâsebâtını mal sandığı dairesinin tâlimât-ı mahsûsası mûcibince talep olunacak ve yahut cânib-i mahkemededen emr edilecek vakitlerde li-ecl el-tetkîk ve tesviye-i muhâsebe müfettişliğine takdim ve ezdinde mahfûz bulunan mücâzât-ı nakdiye ve resûm-u mahkeme mebâliğini mal sandığına teslim eyleyecek ve muhâsebâtın ol vechile emri tetkîk ve tavsiyesiyle mebâliği mezbûrenin mal sandığına teslimi zikr olunan ta'limât ve evâmire ittibâ'a la-akall ederek bir kere icrâ olunacaktır.

TAKDİR-İ MASÂRİF MEMURU

Yüz yetmiş birinci madde: Her bir mahkeme mukayyidi mârr-ü-zikr-i nizâmât ve evâmîr ahkâmına tabi olmak üzere mensub olduğu mahkeme yahut muhâkimin takdir-i mesârîf memuru bulunarak davâ vekillerinin talep olunan mesârîf-ı davâ mebâliğini tarife-i mer'iyeye-i mahsûsası mûcibince takdir ve ta'yin eyleyecek takdirât-ı vâfi'anın cânib-i mahkemededen icrâyı tetkîki câiz olacaktır. Şu kadar ki her hangi davada olur ise olsun masârîf dava mebâliğinin ol emirde huzûr-u mahkemede takdir ve ta'yin olunmasını emr etmeye mahkeme me'nun olacaktır.

İCRÂ ME'MÛR-U MAHSÛSANIN VEZÂİFİ

Yüz yetmiş ikinci madde: İcrâ memûr-u mahsûsanın vazifesi mensub olduğu kaza dahilinde muhâkim tarafından sâdır olan i'lâmât ve

emirnâmeleri bizzat ve yahut memurları vasıtasıyla âhiz ederek hükümlerini tenfiz ve ol bâbdaki icrâatını inhâ eylemekten ibâret bulunacaktır. Şu kadar ki her hangi bir emirnâme hükmünün tenfizince icrâ me'mur-u mahsûsanın vermiş olduğu evâmir yahut talimâta muhızır veya mübâşir tarafından veya âhir bir şahış cânibinden adem-i inkiyâddan veya tekâsül vukû'undan neş'et eden ve yahut mûmâ-ileyhumun izin ve ruhsatı münzamm olmayarak icrâ yahut îkâ olunan hiçbir faal ve bâ-zuhûlden dolayı memur mûmâ-ilye aleyhine davâ açılamayacaktır.

MÜBÂŞİR VE MUHZİRLAR

Yüz yetmiş üçüncü madde: Her bir muhızır ve müşâvirin vâzife-i mu'inesi mahkemede hazır bulunmaktan ve taraf-ı mahkemeden sâdır olup gerek doğrudan doğruya ve gerek icrâ memuru mahsûsa cânibinden kendisine teslim olunan emirnameleri tebliğ ve tenfizden ve mahkemede intizam ve hüsn-i hâlin îfâ ve muhafazasınca mahkemeye ri'yâset eden hâkim tarafından i'tâ olunan tâ'limâta inkiyâd ve imtisalden ibaret bulunacaktır.

ME'MURÎNİN İHMAL VE VEZÂİFİ

Yüz yetmiş dördüncü madde: Bir emrin tenfiz hükmüne ta'yin olunan her hangi bir mahkeme emr-i mezkûr-ı tenfiz fırsatını ya ihtiyârî olarak ve yahut ihmal veya zühûlden nâşî elden geçirirsa bundan dolayı mutazarrır olan kimse tarafından şikayet vukû'u ve keyfiyetin isbâtı ve tebyîn olunması üzerine müştekinin düçâr olduğu zarar ve ziyânın ol me'mur tarafından külliyyen yahut kısmen tazmin olunmasını lede el-tensib emr etmeye mahkeme me'zun olacak ve emr-i vâkı' akçe tesviyesi için sâdır olmuş bir emir gibi tenfiz kılınacaktır.

ME'MURÎNİN SU'İ HAREKETİ

Yüz yetmiş beşinci madde: Me'murîn mahkemeden her hangisinin cânib-i mahkemeden i'tâ olunmuş bir emir yahut me'zûniyete binâen hareket ediyor gibi göstererek cevri ve i'tisâfla akçe almış yahut tahsil olunan bir meblağı usûli dairesinde mahalline teslim etmemiş ve yahut sâir bir su'î hareketinde bulunmuş olduğu iddia edildiği halde iddiây-ı vâkı' hakkında (o memurun işbu madde-i kânun niyetinin adem-i vücûdu farz olursa düçâr yahut müstehak olması lazım gelen mes'uliyet yahut mücâzât-ı sâireye hâlel gelmemek üzere) lede el-tensib sûret-i mücmelede icrây-ı tahkîkât eylemeye ve evvel bâbda icâb eden bil-cümle eşhâs-ı sâir davalarda câri olunan minvâl üzere celb ve mahkemede hazır bulunmaya icbâr etmeye ve ol vechle âhiz olunan akçenin iâdesi yahut tahsil kılınan meblâğın

teslimi ve îcâb eden zarar ziyân ve masrafın tazmin ve tesfiyesi için mahkemece mukârin addedileceği ve cümle emirler vermeye mahkeme me'zun olacağı misillü o gibi me'murînden mahkemece muvâfık-ı hakkâniyet addolunacağı üzere nihayet yirmi liraya kadar cezâ nakdi istifâsına dahi lede el-tensib hükm vermeye muhbir bulunacaktır.

YİRMİ YEDİNCİ FASIL DAVÂ VEKİLLERİ HAKKINDADIR EVSÂF-I LÂZIMA İLE MUTTASIF OLANLARIN DAVÂ VEKÂLETİ SÂLİKİNE KABÛLÜ

Yüz yetmiş altıncı madde: Biritanya-yı kebîr dahilinde veya İrlanda memâlikinde <<Barister>>(1) veya <<Advacates>>(2) pâyesini ihrâz etmiş ve vestminister yahut devblîn yahut edinbûre mahkemelerin her hangisinde <<Selisitar>>(3) yahut <<wreter to the signet>>(4) sıfatıyla davâ vekâleti etmelerine icâzet verilmiş ve yahut muhâkim-i osmâniye huzurunda veya memâlik-i ecnebiyeden her hangisinin mahkemeleri nezdinde vekâlet-i davâ kâbilinden bir san'at icrâ eylemelerine usûli dâiresinde i'tâyı me'zûniyet kılınmış olan kimseleri işbu kânun hükmüne tevfiikan te'sis olunan mahkemelerin umumî yahut bazısı nezdinde vekâlet etmek üzere bil-tasvîb vekâlet-i dava sâlikine kabul ve kayd eylemeye adliye müdebbiri me'zun olacağı misüllü davâ vekâleti etmek arzusunda bulunan herhangi bir şahsı evsâf-ı mebhûre ile muttasıf olduğuna bakarak sâlik-i mezkûre kabulden istinkâf etmeye dahi herhalde mütehayyir bulunacaktır.

İSBÂT-I İSTİHKAK

Yüz yetmiş yedinci madde: Madde-i sâbika hükmüne tevfiikan davâ vekâleti sâlikine kabul olunmak arzusunda bulunan kimselerin vekalet-i mezkûre pâyesine ihraz etmiş yahut davâ vekilliği etmelerine icâzet verilmiş olduğunu mübîn-i şehâdetnâme veya re's yahut emsal-i sâir senedlerini mahkeme-i âliye mukayyidliği kaleminde emânet-i hıfz olunmak üzere ol kaleme teslim eylemeleri ve isbât-ı hüviyet zmnında mahkemeye adliye müdebbirinin tasvib edeceği şekilde olarak kısım tahtında tahrîr olunmuş bir kıt'a-ı beyânnâme takdim etmeleri ve tezkiye-i şahsiyelerine ve mukaddimâne me'muriyet ve meşgûliyetlerde bulunmuş olduklarına dâir müdebbir mûmâ-ileyhun talebi vechile delil göstermeleri lazım gelip ancak o misillü herhangi bir kimseyi işbu maddenin ta'yin edildiği râsimeye icrây-ı imtisâlden esbâb-ı mahsûsaya binâen ve tensîb

- [(1) Barrister: İngiltere'de birinci sınıf dava vekillerine itlak olunan isimdir.
(2) Advocate: İskoçya'da birinci sınıftan olan dava vekillerinin ismidir.
(3) Solicitor: İngiltere ve İrlanda memâlikinde ikinci sınıf dava vekillerine denilir.
(4) Writer to the signet: İskoçya'da ikinci sınıf dava vekillerinin ünvanıdır.]

edeceği şurût tahtında kat'iiyen yahut bir müddet mu'îne için mevkîten mu'af tutmaya adliye müdebbiri her halde me'zûn bulunacaktır.

MAHKEME KİTÂBETİNDE VÂMÛR-U ADLİYEYE MÜTE'ALLİK HİZMETLERDE MÜSTAHDDEM BULUNMUŞ OLANLARIN VEKÂLET- İ DAVÂ SÂLİKİNE KABULÜ

Yüz yetmiş sekizinci madde: İşbu kanun hükmüne tevfiikan davâ vekâleti etmekte bulunan bir kimsenin hizmetinde âlî altı ilâ beş sene istihdam olunmuş yahut zikr olunan kanun hükmünün mer'înî tarihinden evvel Kıbrıs mahkemelerinin herhangi birinde mümeyyizlik yahut kâtiblik me'muriyetini îfâ etmiş olup adliye müdebbirinin kavâid-i kânûniye ve usûl-i mahkemeye mütedâir vakt bi-vakt kararlaştıracağı mevvâd hakkında ve ta'yin edileceği zevât huzurunda imtihan vermiş olanları davâ vekâlet-i sâlikine kabul etmeye müdebbir mûmâ-ileyhe me'zûn olacak ve o gibi eşhas sâlik-i mezbûre kabul olunmazdan evvel İngiltere devlet-i nizâmâtıyla mu'în olan sadakât-ı yemin veya tahrîr yahut ahdini icrâ ve imzâ ederek vekâlette istikâmet üzere hareket edeceklerine dâir bir veche ânı icrây-ı yemin yahut takriz eyleyeceklerdir:-

<<ben ki A-B-P ' yim. Dava vekâleti hizmetinde mâlûmât ve iktidârım mertebede kemâl-i sadakât ve istikâmet üzere icrâ-yı hüsn-i hareket ve mu'âmele eyleyeceğime dâir yemin(yahut resmâ-i icrâya takrîr) ederim. İmdi Cenab-ı Hak mu'înim ola>>(*)

[(*)ihtar: resmi takdirlerde <<imdi Cenâb-ı Hak mu'înim ola>>ibaresi hıfz olunacaktır]

İSTİHKÂKÂT-I LÂZIMA İLE MÜNSİF OLMAYARAK MEVKÎTEN KABULÜ

Yüz yetmiş dokuzuncu madde: Kıbrıs'ta davâ vekâleti etmek için bilâde ta'yin olunduğu üzere istihkâkât-ı lâzımaya hâiz miktarı kâfi eşhas bulunmadığı takdirde işbu kânun hükmüne tevfiikan te'sis olunan muhâkimin cümlesi yahut bazısı nezdinde icrâya vekâlet-i dava için ashâb-ı ehliyet ve liyâkattan bulunmak ve nizâmât-ı dâhiliye-i muhâkim ahkâmınca ta'yin olunacak şurût ve kavâide tâbi olmak üzere lüzum göreceği miktar eşhâs-ı saireye sûret-i mevkûtede kabul eylemeye adliye müdebbirinin me'zûniyet-i kânûniyesi olacaktır.

KAYD ESÂSİ

Yüz sekseninci madde: Kıbrıs mahkemeleri nezdinde davâ vekâleti etmesine icâzet verilen her bir şahıs ismini makeme-i âliye mukayyidliği kaleminde mahfûz bulunacak bir defter-i mahsûsa kayd ettirecek ve ismini

defter-i mezkûrede mukayyid bulunmayan hiç kimsenin davâ vekâleti eylemeye istihkâkı olmayacaktır. Ama tarafın davada bulunan her bir ferdin huzûr-u mahkemeye çıkarak davâ yahut müdâfasını bizzat icrâ etmeye me'zûniyeti bulunacağı misüllü bir davada hukukça meşârih-i eşhas müte'adde bulunduğu halde dahi meyyânelerinden birisinin diğeri yahut diğerleri tarafından bâ-vekâle huzûr-u mahkemede icrây-ı davâ yahut müdâfaa eylemek üzere terhis kılınması câiz olacak ve tarafın davâda bulunan bir şahsın zevc yahut zevcesi veya peder yahut vâlidesi ve yahut birâderi veya hemşiresi olan ve yahut ekârib-i sahriye-i sâiresinden bulunan bir kimsenin ol şahsa talebi üzerine icrây-ı vekâlet eylemesine lede el-tensîb-i mesâide eylemeye mahkeme münhir bulunacaktır.

İSİMLERİ KAYD OLUNAN DAVÂ VEİLLERİNİN İSTİHSAL-İ ÜCRET İÇİN İKÂME-İ DAVÂYA ME'ZUN OLACAKLARI

Yüz seksen birinci madde: İsm-i davâ vekillerinin defter-i esâmiyesine kayd olunan herbir şahsın takdîr ve ta'yin olunacak vekâlet-i davâyı ücûrâtını, ücûrât-ı mezbûreye mütedâir bulunan nizâmât-ı fahiliye-i muhâkim ahkamına ittibâen davâ istihsal eylemeye istihkâk-ı olacaktır.

İSİMLERİ KAYD OLUNAN DAVÂ VEKİLLERİNİN ME'MÛRİN-İ MAHKEMEDEN MA'DÛD BULUNACAKLARI

Yüz seksen ikinci madde: İsimleri zikr olundğu üzere kayd olunan bil-cümle eşhas mahkeme-i âliye me'mûrininden ma'dûd bulunacaklardır.

DAVÂ VEKİLLERİNİN İCRÂ-Y-İ VEKÂLETEN MEVKİTEN MEN'Â

Yüz seksen üçüncü madde: İsmi mukayyid olan herhangi bir şahsı Kıbrıs dahilinde davâ vekâleti etmekten esbâb-ı meşrû'aya mebnî bir müddet mu'îne için mevkiten men' eylemeye ve yahut isminin sicili mahkemeden terkîni zımında emir vermeye mahkeme-i âliyenin salâhiyeti olacağı misillü kaza mahkemeleriyle muhakim-i mevkûte-i cezâiye'nin dahi o gibi herhangi bir şahsı davâ vekâletinden mahkeme-i âliyeye inhâyı keyfiyetle mahkeme-i mezbûre cânibinden mazmun-u inhânın tasdik yahut reddine dâir eş'ârı vukû'una değin giz'lik sûret-i mevkûtede men etmeye me'zûniyeti bulacaktır.

YİRMİ SEKİZİNCİ FASIL ŞUHÛD VE ŞÜHEDÂT HAKKINDADIR MUHÂKİMİN CELB-İ ŞUHÛD ME'ZÛNİYETİ

Yüz seksen dördüncü madde: Kıbrıs dâhilinde bulunan mahkemeler huzûrunda cereyân eden kâffe-i davâlarda davânın herhangi hal ve derecesinde olur ise olsun dâire-i salâhiyeti dahilinde bulunan herhangi bir şahsı mahkemeye bil-verûd ifây-ı şehâdet etmek yahut tasarrufunda bulunan erâ'esine lüzum görünen evrâkı ibrâz etmek için re'sâ yahut mürâca'ât-ı vukû'u üzerine celb ve şâhid yahut ehl-i hayra mükâminde isticvâb etmeye ve yed tasarrufunda ve yahut daire-i iktidârında bulunan evrâkı ibrâz etmesini talep eylemeye muhâkim-i mezbûrenin her biri bil-cümle müste'niyât-ı meşrû'aya tâbi olmak üzere me'zun bulunacaktır.

DÂVETE İCÂBET ETMEYEN ŞÂHİTLER

Yüz seksen beşinci madde: Celb olunan bir kimse hazır bulunması lazım gelen vakit ve mahal hakkında kendisine münâsib-i kadr olandan i'tây-ı mâ'lûmât kılınmış iken vakit ve mahall-i mezkûrede hazır bulunmaz adem-i huzûru hakkında mahkemeye, mahkemeyi kani' edecek surette i'zâr-ı makbûle göstermez ise bundan dolayı düçâr olabileceği sâir mu'âmeleden başka mahkemede huzûrunu icbâr için aleyhine mezkûre esdârı ve huzûrunun evvel vechile icbârından ve yahut celbnâmeye inkıyâd olunmamasından dolayı vukû bulan mesârifatın merkûm tarafından tesviyesi zımında emr-i i'tâsı ve bununla beraber hakkında nihayet 10 liraya kadar cezâyı nakdiye istifâsıyla yahut nihayet bir hafta hapis cezâsıyla dahi mücâzât-ı icrâsı câiz olacaktır.

ŞÂHİDLERİN İCRÂY-I YEMİN YAHUT TAKRİR EYLEMELERİ LÜZÛMU

Yüz seksen altıncı madde: Huzûr-u mahkemede ifây-ı şehâdet eylemesi talep olunan her bir şahsın kable-l istintak kendi din veya mezhebinden bulunanlar muhâkim-i adliyede kısım tahtında şehâdet verdiklerinde bir mu'attad ne yeminle tahlif olunurlar ise o yeminle tahlif edilmesi lazım gelecek ve emr-i tahlif mahkeme hükkamının yahut mukayyid veya katiblerinin biri tarafından ve yahut reis-i mahkemenin tensib edeceği âhir bir zât cânibinden icrâ olunacaktır.

Bir şâhid yemin etmek istemez veya icrâ-yı tahlif hakkında yemin etmeye adem-i salahiyetinden bahisle itirazı vukû bulur ve yahut tahlif-i mu'âmelesinin merkûmun vicdânı üzerine tesiri olmayacağı mahkemece melhuz bulunur ise merkûmun bir vechi icrâ-yı vaad ve takrir eylemesi iktiza edecektir.:

<<Taraftan huzûr-u mahkemede îfâ olunacak şehâdetin artık eksik olmayarak mücerred-i hakikat halinden ibâret bulunacağını râsima va'd takdir ederim>>

İSTINTAK OLUNMAKTAN İMTİNÂ' EDEN ŞÂHİDLER

Yüz seksen yedinci madde: Vukû bulan dâvete icâbet huzûr-u mahkemeye verûd etmiş yahut aleyhine müzekkire esdârıyla mahkemeye ihzar kılınmış olan kimse îfây-ı şehâdet eylemesi taleb olunduk da yemin almaktan yahut yemin yerine mu'în olan va'ad ve takriri icrâ etmesinden ve yahut kendisine hitâb olunan es'ele-i meşru'aya cevap vermekten ve yahut tasarrufunda bulunan evrâğı eylemekten imtinâ eder ve imtinâ-'ı vâkıa hakkında mahkemeyi kâni edersin az göstermezse bundan dolayı düçâr olabileceği sâir mu'âmeleden başka cânib-i mahkemeden bâ-müzekkire nihâyet bir mâh müddetle yahut mezkûreye müddet-i mahkûmesinin inkizâsından evvel lâyıık-ı vechile i'tâyı cevaba rûyı rıza göstereceği vakte kadar habs edilmeye ve nihayet 20 liraya kadar cezayı nakdiye dahi vermeye müstehak olacaktır.

MAHKEMENİN MAHKEMEDE HAZIR-I BİL-MECLİS BULUNAN KİMSELERİ İSTİŞHAD ME'ZUNİYETİ

Yüz seksen sekizinci madde: Mahkemede hâzır-ı bil-meclis olan her şahsın gerek tarafın davada bulunsun ve gerek bulunmasın mahkemeye bil-verud îfây-ı şehâdet etmek yahut yed tasarrufunda veya irâesi dâire-i iktidârı dahilinde bulunan evrâkı ibraz etmek için celb olunmuş gibi ve evvel babda câri olan kavâide tâbi olmak üzere şehâdet vermeye yahut o gibi evrakı ibraz eylemeye cânib-i mahkemeden icbâr kılınması ve mahkemenin vukû bulan emrine icrây-ı inkıyâddan imtinâ edileceği takdirde zikr olunduğu üzere mahkemeye celb olunmuş gibi düçâr-ı mücâzat edilmesi câiz olacaktır.

YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ VE YÜZ SEKSEN YEDİNCİ VE YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDELERİN MUHADDİD AHKAMI

Yüz seksen beşinci ve yüz seksen yedinci ve yüz seksen sekizinci maddeler ahkâmı hükkam-ı kari ve muhakim-i zabıta nezdlerinde cereyân eden davâlar hakkında câri olmayıp fakat bir şâhid vukû bulan davete bil-inkıyâd karye hakimi yahut zabıta mahkemesi huzûruna vürûd etmekten yahut vürûd etmiş olup da istintak olunmaktan veya şehâdet vermekten ve yahut tasarrufunda bulunup da irâesi taleb olunan evrâkı ibraz eylemekten bilâ azr-ı meşrû imtisâ ederse kaza mahkemesi ol şâhidi karye hâkimi yahut zâbıta mahkemesi tarafından şikâyeti vukû bulunduğu halde

huzâruna celb ederek tarafın zikr olunduğu üzere imtinâ edilmiş olduğu tebyin edilmesi üzerine imtinâ-ı mezkur hususu mahkeme-i mezbure huzurunda cereyân eden bir davâ esnâsında vukû bulmuş gibi hakkında icrây-ı mücâzât eylemeye me'zun bulunacak ve ma'mafiye işbu kâide hükmü zâbıta mahkemelerinin doksan yedinci madde hükmünce hâiz oldukları me'zuniyeti münhal olmayacaktır.

MAHBÛSİYETİN ŞÂHİD MAKAMINA CELBİ

Yüz doksan-ıncı madde: Aleyhine sâdır olmuş bir i'lâmdan yahut muhâkime olunmak üzere veya âhir bir sebebe mebni bâ-emr mahsus taht-ı tevkife olunmuş olmaktan nâşi ve yahut hukuka müte'allik bir davâdan dolayı mahbûsiyet halinde bulunan herhangi bir şahsın re'yet edilmekte olan bir dava yahut maddede şahit makamında isticvâb edilmek ve yahut huzuru mahkemede kendisinden icrây-ı tahkiyyât kılınmak üzere ihzârı için imzaları tahtında müzekkire esdârına mahkeme-i âliye hükkâmıyla muhâkim-i kaza re'sâsının me'zuniyet-i kanuniyesi olacak ve şu kadar ki evvel vechile müzekkire esdârı adet-i câriye hükmünde bulunmayacak ve mahbûsın vereceği şehâdetin ehemmiyeti hâiz olacağı hâkim tarafından esbâb-ı muhtemeleye binâen melhuz bulunmadıkça câiz olmayacaktır. O yolda müzekkire esdâr olunduk da zindancı yahut mahbusun muhâfazasına me'mur bulunan kimse mezmûn-ı mezkûreye hemen inkıyâd-ı yerle mahbûsı taht-ı muhâfazasında olarak mezkûrenin hâvi olduğu emir mûcibince ya mahkemeye ihzâr ve yahut me'murin-i mahkemenin birisine teslim eyleyecek ve mahbus bir mâtuk-ı müzekkire me'murini mahkemenin birisine teslim ve tevdi' edildiği sûrette zindancı merkûmun vukû-u firârından dolayı mesul tutulmayacaktır.

ŞÂHİDLERİN MESÂRIF-I TESVİYE OLUNMADIĞI HALDE DAHİ HUZÛR-U MAHKEMEYE VÜRÛD ETMELERİ LAZIM GELECEĞİ

Yüz doksan birinci madde: Gerek hukuk ve gerek cinâyet davâlarında hiçbir kimsenin şâhid makâmında huzûr-ı mahkemeye gelmekten yahut mahkemenin emrine binâen taleb vukûu üzerine ifâ-yı şehâdet eylemekten mesârif-ı lâzımasının tesviye edilmemiş ve yahut tesviyesi visâelinin istihzâr kılınmamış olmasından dolayı imtinâ etmesi câiz olmayacaktır.

ŞAHİTLERİN HANGİ AHVALDE YEMİNSİZ YAHUT TAKRİRSİZ OLARAK İFÂ-YI ŞEHÂDET EDEBİLECEKLERİ

Yüz doksan ikinci madde: Mahkemenin kimsenin hadd-i bulûğa vâsıl olmamış olduğu cihetle yemin tahtında ifây-ı şehâdet etmesi câiz olmadığı re'yette bulunduğu cihetle halde (metni mazbatada beyan olunacak esbâb-ı mevcûbeye mebnî) tasvib ve tensib eyler ise ol kimsenin şehâdetini yemin vermeksizin ve yahut yemin yerine mu'în olan va'd ve takriri icrâ ettirmeksizin ahz etmeye me'zun olacak ve şehâdetin evvel sûretle âhiz edilmiş olduğu keyfiyeti derûn-i mazbatada tasrih kılınacaktır.

ŞEHÂDET-İ KÂZİBEDE BULUNANLAR HAKKINDA TERTİB EDECEK MÜCÂZÂT

Yüz doksan üçüncü madde: Bir kimse herhangi bir davâda gerek yemin tahtında olarak ve gerek âhir bir sûrette şehâdet-i kâzibede bulunur ve yahut yemin tahtında olmayarak yalan yere icrây-ı ahd ve ya vaad yahut takrir eyler ise cünha işlemiş nazarında tutularak ve bundan dolayı mahkûmiyeti takdirde nihâyet yedi sene müddet haps edilmeye müstehak olacaktır.

MU 'ÂYENE-İ EMVÂL

Yüz doksan dördüncü madde: Herhangi dava yahut maddede olursa olsun icrây-ı mu'âyenesi mes'el-i menâzi-i fihânın lâıyıkı veche üzere hal ve hasmına medâr olabileceği zanndilen her nevi meval-i menkûle yahut gayr-ı menkûlenin taraf-ı mahkemedan yahut tarafın dava veya şuhûd-u cânibinden mu'âyene olunması ve emr-i mu'âyenenin sûret-i icrâsı hakkında taleb-i vukûu üzerine yahut re'sâ mahkemece tensib edileceği veche üzere o emri ve tâlimât-ı i'tâsına mahkeme me'zun olacaktır.

HANGİ KİMSELERİN İFÂ-YI ŞEHÂDETE SALÂHİYETİ OLACAĞI

Yüz doksan beşinci madde: Herkesin her davada ifây-ı şehâdete salâhiyeti olup hiç bir kimse hukuk yahut cinâyete müte'allik herhangi davada olursa olsun müdde'î bulunmaktan ve yahut müdde'înin veya müdde-i ilye yahut maznûn-u aleyhin efendisi veya bendesi yahut zevci yahut zevcesi ve yahut sâir bir mensûbu bulunmuş ve yahut herhangi bir cinâyetten dolayı mücrimiyetine karar verilmiş yahut aleyhine hüküm lehûk etmiş olmaktan nâşi ifây-ı şehâdet-i salâhiyetinden sâkıt addolunmayacaktır. Mâmâfih bir kimsenin sinn-i şebâbetten ve yahut şu'uruna muhal bir hastalıkla mârız bulunmaktan ve yahut emsâl-i sâir sebeblerden dolayı hakkında şehâdet vereceği maddeye derhatır etmeye veya kendisine hitab olunan sualleri anlamaya yahut o suallere akıllıcasına

cevab vermeye ve yahut hakikât hali söylemesi lazım geleceğini derk etmeye gayr-ı muktedir olduğu mahkemece melhuz bulunduğu takdirde mahkeme o kimsenin şehâdetini kabulden istinkâf eylemeye me'zun olacak ve birde şahidlerin şehâdet ifadesine merkûmunun evzâ ve harekâtını ve ahvâl-i hususiyeleriyle ahlâk ve tezkiye-i mâziyelerini nazar-ı itinâyâ alarak fakat sayân gördüğü mertebede ehemmiyet verecektir. Şu kadar ki zîr de istisnâ edilenlerin gayrı bulunan her nevi cinâyete davalarında bir zevcenin zevci aleyhine şehâdet vermesi yahut zevciyle müstereken dava olunmuş kimseler aleyhine ifây-ı şehâdete icbâr edilmiş gayr-ı câiz bulunacağı misillû bir zevcin zevcesi aleyhine şehâdet vermesine ve yahut zevcesiyle müstereken maznun bulunan eşhas aleyhine ifây-ı şehâdete icbâr kılınmasına dahi mesâğ olmayacaktır.

Bir zevce yahut zevcin bedeni zevc yahut zevcesi tarafından mu'amele-i 'unf ve şiddetle rencide edilmiş olmaktan ve fi'li şenî-'i fezîhasınca münbeis davalarda zevcenin zevci aleyhine ve zevcin zevcesi aleyhine şehadet vermesi ve ifây-ı şehâdete icbâr edilmesi câiz olacaktır.

YALNIZ BİR ŞÂHİDİN ŞEHÂDETİ

Yüz doksan altıncı madde: Muhâkim cânibinden yalnız bir şahidin şehâdeti üzerine i'tây-ı hükm olunması ve yahut kimsenin mücrimiyetine karar verilmesi kâbil olmak için o şehâdetin hukuka müte'allik bir davaya şumûlû olduğu halde tekzib edilmiş bulunmaması ve cinâyete mütedâir bir davaya müteferri' bulunduğu sûrette hasm tarafından tekzib edilmiş yahut sıhhati inkâr kılınmış olmaması lazım gelip ancak şahidin doğru şehâdet etmiş olduğunu te'yid ve isbâta mahkemece kâfi addolunan sâir adale-i esâsiye ile takviyet bulan şehâdet işbu kâideden müstesnâ tutulacaktır.

YİRMİ DOKUZUNCU FASIL NAKL-İ DAVA SALÂHİYETİNE DÂİRDİR NAKL-İ DAVA ME'ZÛNİYETİ

Yüz doksan yedinci madde: Her bir dava her hall ve derecede bulunursa bulunsun ve tarafînin herhangi cânibinden gerek mürâca'ât-ı vukû bulmuş ve gerek bulmamış olsun kâmilen yahut kısmen tesviye olunmak ve yahut herhangi bir mu'amele-i mukteziyesi icrâ kılınmak üzere adliye müdebbirliği tarafından bir mahkemeden salâhiyet-i lâzımayı hâiz âhir bir mahkemeye nakli câiz olacaktır.

NAKL-İ DAVA ME'ZUNİYETİNİN SÛRET-İ İSTİ'MALİ

Yüz doksan sekizinci madde: Nakl-i dava me'zûnyeti adliye müdebbirinin imzasını ve mahkeme-i âliyenin mührünü hâvi emir-nâme-i

mahsusla icrâ olunacak ve emir-nâme-i mezkûri geri almaya ve yahut derûnuna ilâvesiyle yahut sâir sûrette ta'dil etmeye müdebbir-i mümâ-ileyh me'zun bulunacaktır.

NAKL-İ DAVA İÇİN MUHÂKİM TARAFINDAN MÜRÂCAAT-I VUKÛ BULABİLECEĞİ

Yüz doksan dokuzuncu madde: Hukuk yahut cinâyete müte'allik herhangi bir davanın henüz huzûrunda re'yet edilmekte olduğunu ve mahkemece ol davanın herhangi bir sebebe mebnî diğer bir mahkemeye nakli lazım gelir olduğu re'yette bulunduğunu râsima ve yahut davada alâkadar bulunan bir kimsenin mürâcaatı üzerine adliye müdebbirrine inha etmeye her bir mahkeme me'zun olacak ve şu halde evvel davanın mahkeme tarafından istimâ ve fasıl edilmesi lazım geleceği müdebbir-i mümâ-ileyh cânibinden ta'yin ve iş'ar kılınacaktır.

NAKL-İ DAVA EMRİNİN ESDÂRİ ÜZERİNE CEREYÂN EDECEK MU'ÂMELE

İkiyüzüncü madde: Nakl-i dava emr-i müte'allik bulunduğu dava yahut maddenin huzûrunda re'yet edilmekte olduğu mahkeme yahut hâkimin ismine hitâben tanzim esdâr olunarak ol dava yahut maddenin zikr olunan mahkeme yahut hakim tarafından devamı re'yetine mâni ve avk edecek ve zikr olunan dava yahut maddeye mütedâir i'tâ kılınmış olan emir-nâme ve mazbataların asıllarıyla sicillât-ı mahkemede muharrir bulunan kuyûdâtın musaddak sûretleri dava yahut maddenin nakl ve havâle olunduğu mahkeme yahut hâkim insâl kılınacaktır. Haklarında nakl-i dava emri sūdûr eden dava mevâd bir mûcib-i emr nakl ve havâle olundukları mahkeme yahut hâkim cânibinden fasıl ve hasm edileceklerdir.

OTUZUNCU FASIL AKD-İ MECLİS HAKKINDADIR MAHKMELERİN ALENEN AKD-İ MECLİS EDECEKLERİ

İki yüz birinci madde: Gerek hukuk ve gerek cinâyete müte'allik her nevi de'avinin istima'ı için her bir mahkemenin ekseriyya sûret-i aleneyede olarak akd-i meclis eylemesi lazım gelip fakat herhangi bir davayı derûn-i mazbatada tasrih kılınacak esbâb-ı mahsusaya binâen yalnız tarafın dava ve bunların avukat yahut sâir vekilleriyle me'mûrîni mahkeme huzurunda istimâ etmeye muhâkim-i me'zun olacaklardır.

MAHKEME-İ ÂLİYENİN AKD-İ MECLİS EDECEĞİ MAHAL

İki yüz ikinci madde: Mahkeme-i âliye ekseriyya Lefkoşa'da makam-ı vilâyetten mahkeme dairesi olmak üzere vakt bi-vakt ta'yin ve tahsis kılınacak ibniyye derûninde akd-i meclis eyleyecek ve fakat mahkemece tensib edildiği halde Kıbrıs'ın âhir mahallerinde dahi akd-i meclis etmeye me'zun olacaktır.

KAZÂ MAHKEMELERİYLE MUHÂKİM-İ MEVKÛTE-İ CEZÂİYENİN AKD-İ MECLİS EDECEKLERİ MAHAL

İki yüz üçüncü madde: Kaza mahkemeleriyle de'âvi-i ecnebiyede münferiden icrâ-yı hükm eden re'sâyı muhâkim kaza ve muhâkim-i mevkûte-i cezâiyenin muhâkim-i mevkûte-i cezâiye ekseriyya salâhiyetlerine tâbi bulunan kazanın baş kasabası dahilinde vâli-i vilâyet cânibinden vakt bi-vakt ta'yin tahsis kılınacak ibniyye derûninde akd-i meclis edecekler ve reis-i mahkeme tarafından tensib edildiği ve yahut adliye müdebbirliği cânibinden emr vukû bulunduğu sûrette kazanın sair mahallerinde dahi akd-i meclis eylemeleri câiz olacaktır.

ZÂBITA MAHKEMESİNİN AKD-İ MECLİS EDECEĞİ MAHAL

İki yüz dördüncü madde: Zabıta mahkemeleri ekseriyya salâhiyetleri dahilinde câri olan kazanın makâm-ı vilâyetten ta'yin olacak mahallerinde akd-i meclis edecekler ve fakat muktezay-ı ahvale göre o kazanın sair mahallerinde dahi akd-i meclis eylemelerine mesağ olacaktır.

KARYE HAKİMİNİN AKD-İ MECLİS EDECEĞİ MAHAL

İki yüz beşinci madde: Her bir karye hâkimi mensub olduğu dâire-i adliyenin herhangi bir mahal münâsibinde akd-i meclis etmeye me'zûniyeti olacak ve karye hâkimi me'muriyetini îfâ eden re'sâyı muhâkim-i kazanın dahi reisi bulundukları mahkemenin mensub olduğu kazanın herhangi mahallinde olur ise olsun akd-i meclis eylemeleri mücâz olacaktır.

AKD-İ MECLİS MÜDDETLERİ

İki yüz altıncı madde: Kaza mahkemeleri ile mahkeme-i âliye ba-ithamnâme ikâme olunmuş cinâyet davalarının muhâkemaâtı bil-istisnâ huzurlarında henüz fasl ve karar bulmamış olan mevâd-ı adliyenin ale'l-umum-ı re'yeti zımnında işbu kanun hükmüne tevfikân te'sis eden nizâmât-ı dâhiliye-i muhâkim ahkâmına tâbi bulunmak üzere senenin ibtidâsından gagesine değin açık olacakları misillû zikr olunduğu vechile ikâme olunmuş

cinâyet davalarının gayrı olup henüz fasıl edilmiş olmayan her nevi de'âvi ve mevâdı her ne vakt olursa olsun tarafın davaya ve sâir icâb edenlere mahkemenin usul-i mer'îyesince iktizâ eden minvâl üzere icrâ-yı tebliâtla istimâ ve hism etmeye dahi me'zun bulunacaklardır. Karye hakimleri nizâmât-ı mezbûre ahkâmına ittibâen senenin her vaktinde şikâyet-i vâkı'âyı kabûl ve istimâ edeceklerdir.

Bâ-ithâmnâme ikâme olunmuş cinâyet davalarının re'yet-i mehâkimesi zımnında her bir kazanın mahkeme-i mevkûte-i cezâiye la-akall altı ede bir kere ve kaza mahkemesi akallî her üç ede bir defa küşâd olacaktır.

KAZA MAHKEMELERİNİN HÜKKAMDAN LA-AKALL KAÇ KİŞİNİN HUZURUYLA AKD-İ MECLİS EDEBİLECEKLERİ

İki yüz yedinci madde: Emr-i muhâkimeleri işbu kanun hükmünce kaza mahkemesine râci olan bil-cümle de'âvi vesâir mevâdın mümkün olduğu ahvalde mahkeme-i mezbûrenin tekmil heyeti huzurunda istimâ edilmeleri lazım gelip fakat reis-i mahkeme ile mümeyyizâtтан birisi hazır oldukları halde meclis-i münakkid tutulacak ve mahkemenin tekmil heyetine mefuz olan salahiyeti aynıyle hâiz bulunacaktır. Şu kadar ki hukuka müte'allik de'âvi-i osmâniyede mahkemenin reisi yahut münferiden akd-i meclis eden mümeyyiz tarafından ol dava hakkında karar kat'î hükmünde bulunmamak ve heyeti mahkemeye istinâf edilmeleri kabul olmak üzere evâmir-i i'tâsı câiz olacaktır.

MAHKEME-İ ÂLİYEDE HÜKKÂMIN İKİSİ DAHİ HAZIR BULUNACAKLARI

İki yüz sekizinci madde: Emr-i istimâ'ları işbu kanun hükmünce mahkeme-i aliyeye âid olan her nevi istinâf davalarıyla sâir mevâdın mahkeme-i mezbûre hükkâmının umûmî huzûrunda re'yet edilmeleri lazım gelecek ve şu kadar ki hukuk davalarında hükkâm-ı mümâ-ileyhumun her biri tarafından münferiden akd-i meclis edildik de ol dava hakkında kararı kat'î hükümünde bulunmak üzere evâmir-i i'tâsı câiz olup bu yolda verilen her bir emr mahkemenin tekmil heyeti tarafından tekrar tezkir kılınabilecektir.

OTUZ BİRİNCİ FASIL
VALİ-İ VİLÂYET CÂNİBİNDEN İSTİ‘MÂL OLUNACAK
ME’ZÛNİYETE DÂİRDİR
TE’SİSİ NİZÂMÂT-I DÂHİLİYE-İ MUHÂKİM ME’ZÛNİYETİ

İki yüz dokuzuncu madde: İşbu kanun ahkâmının sûret-i hüsne de mâki-i icrâyâ vâzı ‘ı vesâlenin istikmâli zımında ve alel-husus

(evvelâ) mahkeme-i âliye ve kaza mahkemeleriyle muhâkim-i mevkûte-i cezâiyenin ve karye hâkimlerinin akd-i meclis müddetleri

(sâniyen) zikr olunan muhâkim yahut hükkâmdan herhangi birinin usûli mahkemesiyle nezdinde cereyân eden dava ve ma‘lûmâtta isti‘mâl kılınacak müzekkire vesâire numûneleri

(sâlisen) dava vekilleriyle mevkiten dava vekilliği eden kimselerin evsâf-ı lâzımayı ve bunların vekâlet-i dava sâlikine kabulü sicili mahkemeye kaydı hususlarıyla kaydlarının icrası için resviye eylemeleri iktizâ eden resûm harac mebâliği

(râbi‘an) zikr olunan mahkemelerle hâkimlerin usûl-i mahkemelerine ve muhâkim-i mezbûreye mensub bulunan memurların vezâifine ve o mahkemeler nezdinde cereyân eden dava ve sâir mevâdda tarafından icâb edenlerin ve ta‘yin olunan dava vekilleriyle usûl-i dâiresinde vekâlet eden sâir kimselerin istifâ edecekleri masârif davaya müte‘allik ale-l ıtlak her nevi hususât hakkında makâm-ı vilâyetin mührü ve adliye müdebbirinin imzası tahtında olmak üzere müdebbir-i mumâ-ileyhum inzimâm-ı re‘y ve mu‘âvenetiyle kavâid-i mahsûsa ve sanı‘ına vâli me‘zun olacaktır. Zikr olunan kavâid işbu kanun-nâmede nizâmât-ı dâhiliye-i muhâkim nâmı verilmiştir.

MAHKEME HARÇLARININ TA‘YİN MİKTARI ME’ZÛNİYETİ

İki yüz onuncu madde: Muhâkim ve hükkâm-ı kâri ile mahkeme me’mûrini cânibinden ve cereyân eden davada herbir mu‘âmelenin gerek huzûr-u mahkemede ve gerek âhir sûrette olarak icrâsına me‘zun yahut yahut memur edilen kimseler tarafından işbu kanun hükmünce âhiz ve istifâ kılınacak harac ve resûm mahkeme mebâliği vâli-i vilâyet cânibinde makâm-ı vilâyetin mührü ve adliye müdebbirinin imzası tahtında emir-nâme-i mahsusla müdebbir-i mumâ-ileyhum inzimâm-ı re‘y me‘âvenetiyle vakt bi-vakt takdir ve ta‘yin kılınacak ve haşmetlü kraliçe hazretlerinin divân-ı âli-i ahkâm adliyeleriyle muhâkim-i nizâmiye cânibinden alınmakta olan mahkeme harçları bu madde hükmünce i’tâ olunacak evâmire tâbi olmak üzere tevâfuk-u ahvâle göre zikr olunan kanun mûcibince divân-ı mezkûrla muhâkim-i mezbûre makâmına kâim bulunan mahkemeler cânibinden âhiz ve istifâ usul-i câriyesi vechle sırf ve mahsub edileceklerdir.

VÂZİ OLUNAN KAVÂİDLE TA'YİN KILINAN HARÇLARIN NEŞR EDİLECEKLERİ

İki yüz on birinci madde: İşbu kanun hükümüne tevfikân vazî' olunan kavâidle ta'yin kılınan harç târifeleri ceride-i resmiye-i Kıbrıs vasıtasıyla neşr ilân ve cânib-i nezârete arz ve inha kılınarak ba'de'l-i'lân ahval katbe-i ahval-i kârde kanun-u mezbûrun cümle-i münderecâtından ma'dûd bulunacaklar ve haşmetlü kraliçe hazretleri cânibinden kâbil-i red olmak üzere yevm-i ilandan itibâren ve yahut meş'ûr bulunacakları tarih-i âhirden yed-i ile mer'î tutulacaktır.

OTUZ İKİNCİ FASIL

AHKÂM-I MUHTELİFE-İ HAVİYEDİR

DÂHİL-İ MAHKEMEDE -GÖRÜLDÜ- VUKÛ'UNA SEBEBİYET VERENLER VE ME'MÛRÎN-İ MAHKEMENİN İCRÂ-YI VEZÂİFİNE MÂNİ OLANLAR HAKKINDA CEREYÂN EDECEK MU'ÂMELE

İki yüz on ikinci madde: Bir kimse me'mûrin-i mahkemenin her icrâ-yı vâzifesine fiilen yahut muâmele-i tehdidiye ile an kast mâni olur ve yahut heyet-i mahkemenin dahilinde akd-i meclis edildiği ivtânın derûn veya garbında mahkemede görüldü vuku'una sebebiyet verecek yahut tarafın davada bulunanları veya mahkemeye mürâcaat eden sair eşhası tahvif edecek surette şedit veya tehdit ve yahut ihâneti mutazammın su-i hareketi kasdi olarak cüret eder yahut azây-ı mahkemeden veya müşâvir sıfatıyla celb olunan kimselerden ve yahut mahkeme me'mûrininden herhangisine mahkemede akd-i meclis edildiği veya hazır bulunduğu sürede ve yahut mahkemeye gider veya mahkemeden çıkar iken kasten icrâyâ hakâret eyler ise mahkemenin emriyle derhal ahz ve kürfet edilerek meclis kapatılınca kadar tevkif olunmaya keyfiyyetin ol vakt ve mahalde icrâ-yı tetkîk ve tezkîrle başkaca taht-ı mahkemeye alınmaksızın mahkemece tensib edileceği üzere nihayet kırk şilin cezâ-yı nakdiye ahzıyla ve yahut nihayet bir hafta müddet haps cezasıyla mücâzat edilmeye müstehak olacaktır.

Bir kimse hakkında zikr olunduğu üzre tertîb-i cezâ olunduk da vukû'u hali mübin bir kıt'a zâbıt-nâme tanzim kılınarak mücâzât-ı istilzam eden töhmetin ve mâhiyetiyle tertib olunan cezânın nevi ve derecesi metn-i zâbıtnâmede tasrih ve beyân olunacak ve kaza makemesi cânibinden ol vechle icrâ-yı mücâzât olunduğu takdirde zabıt-nâmenin bir sûreti derhal adliye müdebbirliğine tuseyyâr kılınacaktır.

İşbu madde hükmünce mücâzât gören kimseler aleyhine mücâzât-ı vakı'âyı istilzam edegelen maddeden dolayı ikâme-i dava olunmayacak ve şâyed olunur ise kaza mahkemesi tarafından mahkemece tensib edilecek minvâl üzere ve ta'yin kılınacak şerût tahtında men edilcektir.

MUÂMELÂT-I MAHKEMENİN İHLÂLİ

İki yüz on üçüncü madde: Bir kimse hukuk yahut cinâyete müte'allik bir davanın herhangi bir mahkeme cânibinden re'yet edilmekte olduğu esnâda ol davanın hakkâniyet üzere icrâ-yı muhâkemesine sekte vermek yahut adalet kazasının mâhur-u lâyıkında cereyânını men yahut tehir eylemek ve yahut davayı re'yet etmekte olan mahkemeyi tahkîr etmek maksadıyla evrâkı neşr eder ve yahut sâir bir harekete cür'et eder ise mahkeme-i ilye cânibinden tarafın davada bulunan herhangi bir şahsın mürâcaâtı üzerine ve yahut re'sâ bil-tevkif ihzâr ettirilmesi câiz olacak ve muâmele-i ihzâriye muhâkim tarafından sūdûr eden hüküm ve evâmir ve tenbîhâta inkıyâd etmeyenler hakkında işbu kanunla mu'in olan usul-i vechile icrâ kılınacaktır. Şu kadar ki hiçbir kimse aleyhine ol emirde işbu madde hükmünce ihzâr-ı müzekkiresi esdâr olunamayacaktır.

HARÇ VESÂİRE MEBÂLİĞANIN İCBÂRİ TESVİYESİ

İki yüz on dördüncü madde: De'âvi-i hukûkiye ve cezâiyede iştişhad olunan şahidlerin ecûrât ve mesârıfatıyla dava ikâmesinde yahut icrâat-ı cezâiyaden ve sâir mu'âmelât ve husûsâtтан dolayı istifâsı lazım gelen harç ve ecûrât ve mesârıfât-ı metnû'anın ve bil-cümle cerâim ve mücâzât-ı nakdiye mebâliğanın tesviyesini icbâr zımnında ya i'lâm-ı mahkum bulunan deyyin-i akçelerinin icbâr-ı te'diyesinde câri olan minvâl üzere emr-i i'tâsına her bir mahkeme me'zûn olacaktır.

HARÇ VE SÂİRE MEBÂLİĞANIN SÛRET-İ TASRÎFİYESİ

İki yüz on beşinci madde: İşbu kanun hükmünce istifâ olunan bil-cümle harç ve ceraâim ve mücâzât-ı nakdiye mebâliği mîr-i hesâbına irâd-ı kayd edeceklerdir. Meğerçe harcın istifâsına mesağ veren emirnâmede ve yahut cerâim ve mücâzât-ı nakdiye-yi ta'yin eden nizâmâtta âhir bir sûret-i tasrif gösterilmemiş ola.

HÜKM-Ü KANÛNUN TARİH-İ BEDÂYE-İ MER'İNİ

İki yüz on altıncı madde: İşbu kanun hükmü makâm-ı vilâyetten ta'yin olunacak bir tariften itibâren dustûr'u'l- 'umûl bulunacak ve tarih-i mezkûr Kıbrıs ceride-i resmiyesine ilân-ı mahsus dereceyle iş'âr kılınacaktır.